KONSTANTIN ZORIN

Alinarea suferințelor trupești prin mijloace duhovnicești

KONSTANTIN ZORIN

Alinarea suferințelor trupești prin mijloace duhovnicești

Traducere din limba rusă de
Eugen Diaconu

Sophia

Bucur

Redactor: Diana-Cristina Vlad

Traducere din limba rusă după originalul: Konstantin Zorin, *Когда терзает боль. Спасательный круг веры*, ed. Russkii Hronograf, Moscova, 2012.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ZORIN, KONSTANTIN V.
Alinarea suferinţelor trupeşti prin mijloace duhovniceşti / Konstantin Zorin; trad. din lb. rusă de Eugen Diaconu – Bucureşti: [illegible]
ISBN 978-973-136-656-2

I. Diaconu, Eugen (trad.)

Cartea medicului Konstantin Zorin este dedicată unei probleme foarte delicate: diminuarea sau anularea durerii prin mijloace spiritual-psihologice. Orice durere, fie aceasta fizică, psihică sau sufletească, este suportată mai ușor de către omul care crede în Purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Încrederea în Domnul oferă un sprijin sigur și luminează mintea, îți permite să vezi cauzele profunde și sensul situațiilor cu care te confrunți și, respectiv, să treci peste ele mai ușor. Acesta este un dar de Sus, iar noi putem găti „calea Domnului" dacă lucrăm cu noi înșine și creăm condițiile necesare pentru primirea unui astfel de dar.

Cartea, prin raportarea atât la scrierile asceților creștini, cât și la situații concrete de viață și fapte stabilite științific, va fi de mare ajutor pentru persoanele care au nevoie să-și aline durerea proprie sau pe cea a apropiaților.

CUVÂNT ÎNAINTE

Marea vieții e plină de valuri,
În ea sunt și bune și rele și vremuri.
Și nimeni nu știe, nici că ghicește,
Ce-o fi cu el mâine, atât cât trăiește.

Azi ești bucuros și plin de viață,
Dar veselia-i cusută cu ață
Și poate chiar mâine mormântul cel rece
Să ia cu el viața ce astăzi petrece...

C-așa-i marea vieții: val după val,
Toate se schimbă pân-ajungi la mal,
Cârmaciul e aici, privește-L în față,
Astfel cu credință să tot mergi în viață.

Să meditâm puțin la aceste versuri. În marea vieții adesea sunt furtuni și ispite gata să ne înece în păcat. Cum să supraviețuiești în vâltoare sau să ajungi la limanul liniștit? Credința este colacul de salvare la vreme de furtună. Ea nu-ți permite să te afunzi în necazuri și te izbăvește de

durere, fie pe patul bolii, când ești singur cu inima frântă, în mijlocul luminilor și agitației orașului, fie la marginea prăpastiei financiare.

Oricine cunoaște durerea din copilărie. Atunci când mama mă ducea la dentist, întotdeauna mă împotriveam și tremuram. Împotrivirea interioară și senzațiile neplăcute de pe scaunul dentistului mi-au rămas în minte multă vreme. Recunosc cinstit că mi-e frică de durere și o suport cu greu. Și cred că nu sunt singurul.

Cartea pe care o țineți în mână mă demască în primul rând pe mine. Mă caracterizează lipsa de rezistență fizică, instabilitatea emoțională, micimea de suflet și orgoliul. Înainte de a începe să scriu, m-am întrebat dacă am dreptul moral să abordez o astfel de temă „periculoasă". Căci, după cum spune proverbul, „Sătulul nu crede flămândului". Numai o persoană puternică duhovnicește și cu experiență, bătută de soartă, cum se spune, poate medita la durere cu trezvie și curaj. Ce ne rămâne atunci nouă, celorlalți? Să ne sprijinim mai ales pe mărturiile celor care au trecut prin „furcile caudine", nu pe experiența noastră. Astfel a apărut și ideea acestei cărți.

Atitudinea creștină față de durere este dublă: durerea este privită ca un dușman, dar și ca un prieten – în același timp. Pe de o parte, suferințele sunt nefirești și au apărut ca urmare a căderii în păcat a lui Adam. Ele nu existau în Rai și nu vor fi nici în Împărăția cerurilor. Poruncile lui Hristos nu sunt porunci ale nefericirii, ci ale fericirii. Cu toate acestea, calea către fericirea veșnică trece prin suferințele pământești: amintirea și plângerea pentru păcatele săvârșite, capacitatea de a ierta pe cei mai răi dușmani, de a

răbda lipsurile etc. Nefirescul, inevitabilul și uneori chiar binefacerea durerii sunt privite de noi ca o nedreptate ce accentuează tragedia.

E rău atunci când durerea se transformă într-un monstru sălbatic și neînfrânat, umplându-ne conștiința, scoțându-ne din matcă și mistuindu-ne pe dinăuntru. Devenind patologică și rea, durerea înrăutățește tonusul vieții, provoacă dezechilibre psihoemoționale și disfuncții ale organelor. Acest lucru necesită tratament urgent sub îndrumarea medicilor specialiști.

Durerile sunt diferite: din punct de vedere fizic (intensitate, localizare, durată) și al semnificației (sursa, scopul), durerea este o funcție străveche de apărare a organismului. Ea te avertizează asupra stării de rău și provoacă o reacție de răspuns pozitivă. Fiind un semnal greu de trecut cu vederea, durerea face un serviciu neprețuit: atrage atenția asupra bolilor ascunse ale organismului și asupra problemelor psihologice. Dacă doare undeva, înseamnă [illegible]

Din acest punct de vedere durerea nu este un dușman, ci mai degrabă un prieten foarte bun care are grijă de binele nostru. De aceea nu este deloc înțelept doar s-o atenuăm cu medicamente. Acest lucru poate suna dur sau paradoxal, dar uneori trebuie să recunoaștem: „Durerea m-a trimis la medic și nu am pierdut timpul prețios al tratamentului!" sau: „Dacă nu ar fi fost durerea, nu mi-aș fi amintit niciodată că am făcut acel lucru rău".

Să ne amintim pilda despre cremene și piatră. Primind o lovitură puternică de la piatră, cremenea s-a supărat: „De ce te-ai năpustit așa la mine? Nici măcar nu te cu-

nosc. Cred că mă confunzi. Lasă-mă în pace, că eu nu fac rău nimănui." „Nu te supăra, soră, răspunse piatra. Dacă ai răbdare, vei vedea în curând ce minune voi scoate din tine." Cremenea se liniști și acceptă loviturile. În fine, din ea ieși focul care săvârșește adevărate minuni. Astfel cremenea și-a primit răsplata meritată.

Deoarece omul este alcătuit din trup, suflet și duh, noi cunoaștem trei tipuri de durere: trupească, sufletească și duhovnicească. Numai că durerile sufletești și cele duhovnicești de multe ori se confundă:

Există dureri de tot felul.
Una e a sufletului chin.
(Căci fizică nu poate fi numită),
Și ea constă în lacrimi, neliniști și amar,
Necaz, mâhnire ce se implântă ca pumnalul.
Iar alta e mai bine de trecut:
Durerea care-mpunge numai trupul,
Cu care poți să te împaci adesea –
E de ajuns să-nțepi pe cel bolnav.
Că doctorii au multe tratamente,
Iar sufletul nu-l pot trata nicicum.
Credința, Nădejdea, Înțelepciunea și Mila,
Precum și Dragostea cu Fidelitatea!

Cartea de față are două capitole. Primul analizează durerea fizică, iar al doilea, pe cea sufletească.

Atunci când suntem neputincioși, iar durerea este insuportabilă, apare dorința „să lași mâinile în jos și să te predai". În perioada de criză suntem ispitiți să „lăsăm to-

tul", „să uităm de toate", „să plecăm" și chiar „să murim". Dacă sufletul dă ordin trupului: „E mai bine să nu trăiești", atunci e greu să-l mai ajuți. Decizia de a ceda în fața păcatului și de a merge pe mâna acestuia este extrem de păguboasă. Capacitatea de a accepta și depăși situațiile critice reprezintă o mare virtute.

Apropo, cuvântul grecesc „krisis" se traduce prin „judecată". În Sfânta Scriptură cuvântul „judecată" este folosit de multe ori. Citim la psalmist: „Nu se vor scula necredincioșii la judecată" (*Psalmii* 1, 5). „Mila și judecata Ta voi cânta Ție, Doamne" (*Psalmii* 100, 1). Însuși Mântuitorul a spus: „Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului" (*Ioan* 5, 22). Apostolul Petru scrie: „Vremea este ca să înceapă judecata de la casa lui Dumnezeu" (*I Petru* 4, 17).

După părerea Sfântului Nicolae Velimirovici, dacă odinioară se abătea vreo nenorocire, europenii foloseau termenul „judecată" în loc de „criză". Dacă era secetă, dacă avea loc o inundație, război, epidemie sau cutremur, oamenii spuneau: „Judecata lui Dumnezeu!" Astăzi criza financiară este privită de oameni ca judecata lui Dumnezeu. Totul s-a amestecat! Necazul s-a înmulțit din cauza nebuniei! Cât timp se spunea „judecată", ca să înțeleagă toți, oamenii cunoșteau cauza nenorocirii, dar și pe Judecătorul care a lăsat necazul să vină din pricina mâniei Sale. De asemenea, se cunoștea și scopul pentru care are loc criza. După schimbarea cuvintelor, nimeni nu mai știe de unde, de ce și pentru cine are loc criza. Dar noi știm că după păcatele noastre este și criza: ca să-i trezească pe oameni, să-i facă să se întoarcă la Dumnezeu. Dacă nu-

meşti „criza" judecată a lui Dumnezeu, atunci totul este clar, spunea Sfântul Nicolae[1].

Aşadar, criza nu este o boală de moment, ci una serioasă, mai bine zis o judecată a lui Dumnezeu. Cum poţi recunoaşte această judecată şi cum o poţi răbda, dar şi ce concluzii să tragi pentru viitor? Tocmai despre aceasta este cartea pe care o ţineţi în mâini.

La alcătuirea cărţii m-au ajutat mult părinţii mei, V.P. şi E.V. Zorin, protoiereul Leonid Ţarevski şi preoteasa Ludmila, T.E. Serghienko, A.A. Armizonov, L.G. Bugrova, E.I. Lokşina. Le sunt recunoscător acestora şi multor altor persoane pentru susţinerea morală, rugăciune, grijă şi observaţiile legate de text. De asemenea, le sunt recunoscător acelor cititori care mi-au scris în legătură cu cărţile precedente.

[1] Sf. Nicolae Velimirovici, *Pace ţie şi milă de la Dumnezeu. Scrisori către fiii duhovniceşti*, Fundaţia Viaţa creştină, Klin, 2001, pp. 22-25.

CAPITOLUL I

DUREREA FIZICĂ: PUNTE ORI PRĂPASTIE?

Oamenii au meditat la durerea fizică încă din vechime. Se temeau de ea, se plângeau și încercau să o îndepărteze. Astăzi, durerile timpurilor noastre sunt în atenția academicienilor cu părul alb, dar și a prezentatorilor de la televiziuni. De ce se neliniștește atât de mult societatea în legătură cu această problemă? Toți vor să fie sănătoși! Nu în zadar auzim urarea: „Sănătoși să fim, că de restul ne ocupăm noi!”

Omul care se află în suferință înghite multe medicamente și apelează la diferite metode de terapie psihică. Numai că nu întotdeauna reușește să-și curme durerea. Din nefericire, adesea uităm că există și calea bătătorită vreme de secole: rugăciunea credinței. Durerea are un sens doar dacă noi devenim mai buni, mai curați și mai înțelepți. Aceasta se manifestă de parcă ar aștepta ceva de la noi, ceva trasat de undeva, de sus. Spre deosebire de necredincios, creștinul știe că în astfel de momente dragostea, răbdarea și smerenia îi sunt încercate de Dumnezeu.

Așadar, să vorbim despre durere fără a speria pe nimeni și încercând să răspundem la întrebări foarte importante și serioase.

Durerea ca drum către Dumnezeu

Odată, Sfântul Benedict a fost ispitit în trupul lui mai aprig ca oricând. Prin puterea diavolului, în fața lui apăru o femeie care aprinse în el dorința trupească de nestăvilit. Dorința pătimașă îi umplu inima și îl atrăgea spre ispită. Numai că, prin harul lui Dumnezeu, ascetul s-a uitat înlăuntrul său și și-a dat seama de viclenia diavolului.

Dezbrăcându-se, el a început să se tăvălească prin ace de pin și prin urzicile din apropierea chiliei. Nu s-a ridicat decât după ce i s-a umplut tot trupul de răni. Astfel și-a oprit el pornirile trupești și a făcut ispita neputincioasă. Rănile trupului i-au potolit ceea ce se cuibărise și ardea în interior. De atunci ispitele trupești nu l-au mai supărat, și sfântul s-a făcut dascăl al fecioriei[1].

Astfel de lucruri s-au întâmplat și cu alți asceți. Focul durerii fizice arde patimile trupești conform principiului: „Cui pe cui se scoate." Astfel se împlinesc cuvintele Sfântului Apostol Petru: „Cine a suferit cu trupul a isprăvit cu păcatul" (*I Petru* 4, 1).

Sfântul Cuvios Pimen, numit și Multpătimitorul, a fost bolnăvicios din naștere. El a vrut să-I slujească lui Dumnezeu și le-a cerut voie de multe ori părinților să meargă la

[1] Sf. Grigorie Dialogul, episcopul Romei, *Convorbiri despre viețile părinților italieni și despre nemurirea sufletului*, ed. Blagovest, Moscova, 1996, pp. 70-71.

mănăstire, unde urma să devină călugăr. Numai că părinții săi nu erau de acord, pentru că voiau să aibă moștenitori.

Odată, Pimen s-a îmbolnăvit foarte tare, și părinții l-au dus la Lavra Pecerska din Kiev pentru ca monahii să se roage pentru el. Copilul, însă, voia să se curețe de patimi prin suferința pentru Hristos și se ruga pentru prelungirea bolii și pentru călugărie.

În chip minunat, Dumnezeu a împlinit rugăciunea alesului Său. Sfinții îngeri au venit la el sub chipul unor călugări și l-au tuns monah, înștiințându-l că, atunci când se va însănătoși, sfârșitul îi va fi aproape. Frații de la mănăstire l-au găsit îmbrăcat în haină monahală și cu o lumânare aprinsă în mână. Smocul de păr, ca mărturie a rânduielii tunderii în monahism, a fost găsit mai apoi pe mormântul Sfântului Cuvios Teodosie.

Pimen a fost bolnav mulți ani. Cei care-l îngrijeau erau istoviți și adesea îl lăsau fără pâine și apă, însă el răbda toate fără să cârtească.

Odată, la el în chilie a fost adus un călugăr de curând tuns în monahism, care suferea de aceeași boală. Ascetul i-a spus: „Frate, ai vrea să iei locul celor care ne îngrijesc și se scârbesc de mirosul greu al acestei boli, după ce te însănătoșește Domnul?" Cel bolnav a făgăduit să ajute întotdeauna, și atunci Sfântul Pimen s-a rugat ca monahul să fie vindecat. „Domnul îți ia boala, dar să te ții de promisiune și să te îngrijești de cei ca mine! Pe cei nepăsători Domnul îi face să se îmbolnăvească, pentru ca ei să primească mântuire." Fratele paralizat de alături s-a ridicat, și cei care i-au îngrijit cu delăsare până atunci s-au îmbolnăvit.

Numai că, după puțină trudă, cel vindecat nu a mai răbdat. Din lenevie și nepăsare, acesta l-a părăsit pe binefăcătorul lui, lăsându-l fară mâncare și apă și ducându-se într-o altă chilie. Dintr-odată însă l-au apucat frigurile. Fără să se poată ridica din pat, el s-a chinuit trei zile în chilie, suferind de foame și de sete. Apoi a strigat: „Pentru numele lui Dumnezeu, fie-vă milă de mine, că mor aici! Călugării au auzit strigătul și i-au spus Sfântului Pimen despre el, la care acesta a zis: „Ce seamănă omul aceea și culege! El m-a lăsat pe mine flămând și însetat și, la rândul lui, a suferit asemenea, pentru că L-a mințit pe Dumnezeu și s-a scârbit de neputința mea. Numai că noi nu suntem învățați să răsplătim răul cu rău, așa că spuneți-i că Pimen îi zice să se scoale și să vină la el."

Sfântul l-a îndrumat apoi multă vreme pe fratele care își ceru iertare: „Puțin credinciosule, iată că te-ai făcut sănătos. Vezi, să nu mai păcătuiești! Oare nu știi că aceeași răsplată o vor avea și cel care Il slujește pe Dumnezeu, ca și cel care este bolnav? Răbdarea celor umiliți nu va rămâne nerăsplătită: cei care rabdă aici pentru puțină vreme scârbe și necazuri vor avea parte de bucurie și de veselie dincolo, în locul unde nu este durere, nici suspin, ci viață fară de sfârșit. De aceea rabd și eu toate. Dumnezeu, Cel care te-a făcut sănătos prin rugăciunea mea poate să mă ridice și pe mine din patul acesta și să-mi vindece neputința. Dar eu nu vreau una ca aceasta, pentru că doar «cel care va răbda până la sfârșit, se va mântui» (*Matei* 10, 22). Mai bine putrezesc în această scurtă viață, pentru ca în cealaltă trupul meu să fie neputrezitor. Mai bine sufăr aici mirosul acesta greu, pentru ca dincolo să mă

bucur de mireasma cea plăcută. Mare este, frate, slujirea bisericească într-un loc luminat, curat și sfânt, unde îngerii înalță rugăciuni către Dumnezeu. De aceea Biserica se cheamă «cer pe pământ». Iar această chilie întunecoasă și greu mirositoare nu este ea oare o judecată înainte de judecată? Nu este oare ea un chin înainte de chinuri? Cel care rabdă toate cu mulțumire poate spune cu dreptate: «Așteptând am așteptat pe Domnul și S-a plecat spre mine. A auzit rugăciunea mea» (*Psalmii* 39, 1-2). Alinând pe cei suferinzi, Apostolul spune: «Răbdați spre înțelepțire, Dumnezeu Se poartă cu voi ca față de fii... Iar dacă sunteți fără de certare, de care toți au parte, atunci sunteți fii nelegitimi și nu fii adevărați» (*Evrei* 12, 7-8). Însuși Domnul ne anunță: «Prin răbdare vă veți mântui sufletele voastre» (*Luca* 21, 19)."[1]

De atunci monahul, mișcat profund de învățătură și de dragostea Cuviosului, a slujit cu dăruire bolnavii. Iar pătimitorul și vrednicul urmaș al lui Iov a zăcut în pat aproape două decenii, înălțând fără încetare rugăciune de mulțumire către Dumnezeu.

Iată însă că se apropie și ceasul sfârșitului. După cum spusese îngerul, sfântul se însănătoși, se ridică, trecu prin toate chiliile cu bolnavi, salutându-i pe toți și zicându-le: „Prietenii mei, sculați-vă, ca să mă petreceți!" Toți au putut face aceasta și au mers după cuviosul făcător de minuni. Sfântul Pimen s-a împărtășit cu dumnezeieștile Taine, apoi și-a luat sicriul, s-a închinat în fața mormântului Cuviosului Antonie, a arătat locul unde să fie îngropat, a

[1] Sf. Dimitrie al Rostovului, *Viețile sfinților*, august, Editurile Patriarhiei, Moscova, 1992, pp. 112-113.

dat ultimele poveţe şi s-a săvârşit în pace. Acest lucru s-a întâmplat pe 11 februarie 1110. Moaştele Sfântului Pimen se află în peşterile din apropierea Catedralei Adormirii Maicii Domnului a Lavrei Pecerska.

După cum vedem, prin boală Dumnezeu îi mântuieşte şi îi îndreaptă pe oameni. Îndepărtează de la ei anumite înclinaţii, îi binecuvântează să facă ceva bun. Domnul alege adesea căi cu totul neaşteptate pentru a-l opri pe om, pentru a-l duce într-un anume loc sau a-l îndrepta spre pocăinţă. Lucrarea Proniei se manifestă adesea şi prin neputinţele fizice sau psihice care, prin mila lui Dumnezeu, îl îndepărtează pe om de patimi şi de ispite. Acest lucru paradoxal poate fi numit *vindecarea prin boală*.

Domnul îl îndreaptă şi îl educă pe fiecare: „Ca să întoarcă pe om de la cele rele şi să-l ferească de mândrie. Ca să-i ferească sufletul de prăpastie şi viaţa lui de calea mormântului. De aceea, prin durere, omul este mustrat în patul lui şi oasele îi sunt zguduite de un cutremur neîntrerupt. Îi este silă de mâncare şi inima lui nu mai pofteşte nici cele mai bune bucate. Carnea de pe el se topeşte şi piere, iar oasele lui, până acum nevăzute, îi ies prin piele. Sufletul lui vine încet-încet spre prăpastie şi viaţa lui spre împărăţia morţilor. Dacă atunci se află un înger lângă el, un mijlocitor între vii, care să-i arate omului calea datoriei, Dumnezeu Se milostiveşte de el şi zice îngerului: «Izbăveşte-l ca să nu cadă în prăpastie; am găsit pentru sufletul lui preţul de răscumpărare!» Atunci trupul lui înfloreşte ca în tinereţe şi el se întoarce la zilele de la începutul vieţii sale. El se roagă lui Dumnezeu, şi Dumnezeu îi arată

bunătatea Sa și-i îngăduie să vadă fața Sa cu mare bucurie, și astfel îi dă omului iertarea Sa. Atunci omul privește peste semenii săi și zice: «Păcătuisem și călcasem dreptatea, dar n-am fost pedepsit după faptele mele. Căci El a izbăvit sufletul meu ca să nu treacă prin strâmtorile morții și ochii mei văd încă lumina.» Iată toate acestea le face Dumnezeu de două ori, de trei ori cu omul, ca să-i scoată sufletul din pieire și ca să-l lumineze cu lumina celor vii (*Iov* 33, 17-30)."

Un exemplu clar poate fi luat și din viața Sfântului Mucenic Onufrie (în lume numit Antoni Gagaliuk)[1]. Pe când învăța la Seminarul Teologic din Holmsk, își dorea să devină medic sau învățător. Însă, cu o lună înainte de absolvire, Antoni s-a îmbolnăvit de pneumonie severă și a fost internat în spitalul Seminarului. Prietenii se temeau pentru viața lui și făceau pentru el în fiecare zi slujbe în biserică.

Leșinând, Antoni văzu un bătrân minunat cu o barbă lungă și părul alb, care-i acopereau trupul. Acesta îi spuse cu blândețe tânărului: „Făgăduiește că vei sluji Bisericii lui Hristos și Domnului Dumnezeu, și te vei însănătoși!" Antoni a promis. Bătrânul se îndepărtă, iar tânărul s-a afundat într-un somn profund, după care a început să se însănătoșească. Mai târziu, când s-a uitat la icoane, îl recunoscu pe bătrân în una dintre ele. Era Sfântul Cuvios Onufrie cel Mare.

După ce termină anul al doilea de studii la Academia Teologică din Petersburg, Antoni a fost trimis la mănăsti-

[1] Egumen Damaschin Orlovski, *Mucenicii, mărturisitorii și asceții Bisericii Ruse din secolul XX*, cartea IV, „Bulat", Tver, 2000, pp. 155-156.

rea Sfântului Onufrie din Iablocinsk, ca să țină acolo lecții de teologie. Înainte de a se întoarce la școală, Antoni s-a îmbolnăvit din nou de pneumonie. Doctorii i-au spus atunci că este foarte grav, rămânându-i doar să se roage.

Antoni stătea în chilie întins pe pat, ascultând cântările bisericești, și acolo îi apăru din nou Sfântul Onufrie, ocrotitorul ceresc al mănăstirii Iablocinsk. Sfântul îl privi aspru pe tânăr și zise: „Nu te-ai ținut de cuvânt. Fă aceasta acum! Așa este binecuvântarea Domnului."

După ce deschise ochii, Antoni văzu pe frații mănăstirii în jurul lui, făcând Te-Deum de însănătoșire către Sfântul Onufrie. Atunci tânărul înțelese tot ce se întâmplase și, după ce se întoarse la Academie, ceru să fie tuns în monahism. Tunderea a avut loc pe 5 octombrie 1913, după care Antoni a fost hirotonit diacon și ieromonah. În 1933 a fost numit Arhiepiscop de Kursk.

Iată și o întâmplare din viața Sfântului Ioan din Kronstadt[1]. Trei tineri nu reușeau să înțeleagă de ce îl cinstesc oamenii pe acest preot și de ce îl înconjoară cu atâta dragoste. Atunci s-au gândit să îl încerce, făcând glume pe seama puterii de vindecare a Sfântului Ioan. Unul dintre ei s-a prefăcut a fi grav bolnav, al doilea trebuia să fie fratele îndurerat, iar al treilea să meargă după ajutor la părintele Ioan ca să-l cheme la cel care era „pe moarte". Preotul se uită cu atenție la cel care venise și spuse:

– Eu nu refuz pe nimeni în rugăciune și voi veni la voi, dar să țineți minte că voi râdeți nu de mine, ci de Dumnezeu!

---

[1] N. Jivotov, *Părintele Ioan Ilici Serghiev Kronștadtski, protoiereul catedralei Sfântul Andrei. Sfântul Ioan din Kronstadt în amintirile contemporanilor*, compendiu, Ed. Otcii Dom, Moscova, 1998, pp. 125-126.

Tânărul, deși puțin speriat la auzul acelor cuvinte, nu încetează, totuși, să-l convingă pe părintele Ioan că prietenul lui este, într-adevăr, pe moarte.

– Bine, voi veni imediat, spuse părintele.

După zece minute, părintele sună la ușa apartamentului. Totul era conform planului celor trei. Cel mai mic dintre ei se băgă în pat, se înveli cu plapuma și începu să geamă de durere. Al doilea se așeză în genunchi și plângea la căpătâiul primului. Iar „solicitantul" se grăbi să deschidă ușa.

– Unde este bolnavul *vostru*?, întrebă răspicat părintele Ioan, accentuând cuvântul „vostru".

– Intrați, părinte, vă rog!, spuse sfios tânărul care deschisese și îl conduse pe părintele în dormitor.

Preotul se opri în mijlocul camerei, căută cu privirea icoana de acolo, apoi se așeză în genunchi și, făcându-și semnul crucii, spuse:

– Doamne, dă-le după credința lor!

– Amin!, răspunseră tinerii.

Părintele se ridică și, luându-și rămas bun, se îndreptă spre ieșire. Cei doi tineri se grăbiră să-l conducă spre ieșire, apoi cu un râs sfidător se întoarseră:

– Vania, Vania, scoală-te, că preotul a plecat deja...

– Hai, ridică-te, nu te mai preface atât!

Numai că nefericitul era paralizat, neputând să se miște sau să vorbească. Reușea să comunice doar mișcând pleoapele.

Glumeții au înmărmurit de groază. Ei nu înțelegeau ce se întâmplă. Apoi, venindu-și în fire, au început să plângă alături de „cadavrul viu".

– Vania, Vania, am vrut să râdem de Dumnezeu! Iartă-ne, iartă-ne...

Trei medici cu experiență au venit apoi în acel apartament și au constatat o paralizie a tuturor membrelor:

– Probabil că un necaz foarte mare l-a lovit pe prietenul vostru, pentru că întregul lui sistem nervos este distrus.

Fără a îndrăzni să spună ce au făcut, tinerii au început să plângă cu amar. Dimineața, au mers cu primul tren spre Kronstadt. Atunci când părintele Ioan a fost anunțat că este căutat, el le-a transmis că nu poate face nimic pentru bolnav. Zile și nopți au stat tinerii lângă casa părintelui, iar diminețile îi cădeau la picioare, ca să-și ceară iertare. Bunul păstor i-a dus pe rătăciți în biserică, și după Liturghie a discutat cu ei câteva ore, în fața icoanei Sfântului Nicolae.

– Să ne rugăm acum, zise apoi părintele Ioan.

Tinerii căzură în genunchi. Nu se mai rugaseră astfel înainte de acea zi. Icoana Sfântului Nicolae li se părea vie, la început severă, iar apoi din ce în ce mai milostivă.

– Mergeți cu Dumnezeu și slăviți-L!, le spuse apoi părintele Ioan.

Tinerii au simțit că li se luase o piatră de pe inimă. Simțeau o bucurie pe care nu o mai trăiseră până atunci: sufletele lor se bucurau și totul se arăta într-o lumină plăcută. Spre seară au ajuns acasă, iar Vania le deschise ușa.

– Vania, tu ești? Ești sănătos?

Prietenii se îmbrățișară, iar lacrimile le curgeau pe obraji.

– Aproape sănătos. Îmi mai simt capul greu și sunt foarte obosit...

Ce se întâmplase, de fapt? În momentul în care părintele Ioan se ruga în fața icoanei Sfântului Nicolae, împreu-

nă cu prietenii tânărului bolnav, acesta a început să simtă o ușurare, s-a ridicat și a început să-și miște mâinile și picioarele. Primul gest pe care l-a făcut a fost semnul crucii...

Prin Pronia lui Dumnezeu boala îl aduce pe om la credință și la pocăință.

În 1932, un tânăr de 18 ani, viitorul stareț Tadei de la Vitovnița, a răcit foarte tare și a ajuns la spitalul din Belgrad cu pneumonie severă. Consiliul medicilor i-a prescris o terapie foarte complicată și dureroasă: pomparea de aer cu medicamente în plămâni. Au spus că fără tratament el nu putea trăi mai mult de cinci ani.

Tânărul le-a răspuns medicilor: „Dacă nu aveți altă metodă de tratament, atunci eu refuz să mă tratez." Acest lucru i-a supărat pe medici, care au spus: „Ce, ne înveți tu pe noi?! Chiar mâine vei fi transferat în secția de tuberculoși pentru începerea procedurilor!" „Înseamnă că nu sunteți siguri că mă voi însănătoși", gândi tânărul, apoi adăugă: „Mă veți vedea mâine."[1]

Privind diagnosticul ca pe un semn clar și o chemare de la Dumnezeu să plece din lume în mănăstire, tânărul părăsi spitalul și tratamentul și se încredință cu totul în mâinile Doctorului Ceresc. Înțelegând că poate să moară, ascetul își dedică restul zilelor Domnului Dumnezeu.

Numai că Atotțiitorul a hotărât altceva. Cu timpul, starea de sănătate a novicelui de mănăstire s-a îmbunătățit. Acesta se spovedea zilnic, se ruga fierbinte și postea foarte aspru. Rugăciunea era pentru el ca respirația. În loc de aerul inhalat cu medicamente pentru plămâni, în el in-

[1] Pr. Tadei de la Vitovnița, *Pacea și bucuria în Duhul Sfânt: învățături și cuvântări*, Mănăstirea Novospasski, Moscova, 2010, pp. 13, 57.

tra aerul îmbogățit de harul Duhului Sfânt. Treptat, rugăciunea începu să se facă singură în inima lui[1].

Multe a îndurat starețul Tadei. S-a mutat la Domnul în anul 2003, lăsând următorul testament: „Cum putem ști dacă-l suntem pe plac lui Dumnezeu? Dacă Domnul ne conduce prin suferințe, necazuri și rele, pierderi și durere, înseamnă că ne iubește."[2] Iată criteriul iubirii lui Dumnezeu!

Poetul Alexandr Andrianov a început lupta pentru supraviețuire de la vârsta de trei ani, când s-a îmbolnăvit de meningită tuberculoasă. Medicii l-au tratat un an și jumătate, dar urmările bolii au persistat toată viața. La vârsta de cinci ani, el a trebuit să învețe să meargă din nou. Nu reușea foarte bine. Mergea ca o rață, însă voia să sară și să alerge. Pentru aceasta era nevoit să plătească prin genunchi însângerați, după căzături. Numai că Sașa nu se lăsa. Deși era invalid, mergea pe bicicletă, înota, schia, cânta la chitară, compunea poezii și fredona melodiile preferate.

Alexandr a absolvit Facultatea de Filologie a Institutului Pedagogic din Moscova, a lucrat la Institutul de informații științifice, a călătorit mult. În anii '70 conducea o trupă rock și cânta la concerte folk.

Intrând odată într-o biserică, Alexandr a auzit un cor bisericesc. In valul de sunete care-l inunda asemenea unei cascade, el și-a înțeles adevărata menire. Astfel, în corul bisericesc apăru un nou cântăreț și dirijor, care nu pierdea nici o slujbă.

[1] *Ibidem*, p. 18.
[2] *Ibidem*, p. 35.

O soție iubitoare, un serviciu care-ți place și prieteni pe care-i iubești: iată în ce constă fericirea omului! Numai că boala își făcu din nou apariția. Alexandr începu să aibă probleme cu mâinile și cu picioarele și, mai grav pentru el, își pierdea vocea.

Cineva, din bunătate, l-a sfătuit să apeleze la un vraci. Șaizeci și patru de zile a făcut Alexandr clisme cu apă și usturoi și a băut doar suc de mere. În tot acest timp continua să cânte în corul bisericii. La început mergea cu autobuzul, apoi cu mașina, pentru că era slăbit. Mai târziu picioarele au încetat să-l mai asculte. Vraciul i-a zis: „Rabdă, că nimeni nu a murit încă din astfel de chestii!" Numai că lui Alexandr i se părea că moare. La insistențele rudelor, acest regim de înfometare a fost oprit. Vraciul „s-a spălat pe mâini" rapid și a zis că nu mai are nimic de adăugat. Ca urmare a „tratamentului", Alexandr a început să meargă în cârje, cu ajutorul unui cadru, iar la final în cărucior...

Uneori îi era atât de rău, încât nu-și mai putea mișca nici mâinile, nici limba. Dar rezista, găsind un sens al vieții în rugăciune și creație. Poezia era pentru el o metodă eficientă de a rezolva problemele interioare: deznădejdea, disperarea și alte neputințe fizice. Poezia îi ajuta spiritul să se ridice și să iasă din granițele trupului betegit, conștientizând și acceptând loviturile sorții.

Soția i-a adus lui Alexandr în cameră un calculator, cu ajutorul căruia el începu să compună cântări bisericești și poezii pe care le înregistră pe discuri. Muzica și poeziile lui au fost ascultate la conferințe în mai multe biserici. Acatistul-poezie închinat Sfântului Pimen cel multpăti-

mitor, scris cu atâta dragoste, este citit și astăzi de pelerini în fața moaștelor acestui sfânt din Lavra Pecerska.

Printre poeziile lui Alexandr Andrianov este și una care spune următoarele:

Creșteam sălbatic și muzică ascultam,
Și-n libertate vântul cânta.
Dacă n-ar fi fost boala,
Și azi aș fi fost în aer.

Dumnezeu m-a ridicat din prăpastie
Și căile mi le-a îndreptat.
Mi-a luat tot ce nu-mi trebuia,
Tot ce-i util mi-a lăsat[1].

Iată și povestea lui Victor din Lugansk. În copilărie, acesta era trimis vara la țară, unde se juca prin grădină, se scălda în iaz, prindea pește diminețile, mânca prăjituri făcute de bunica și se simțea fericit. Odată, plimbându-se pe bicicletă lângă curtea vecinilor, Victor văzu un băiat stând la umbra unui copac. Acela părea concentrat și liniștit, cu un laptop pe genunchi și... în scaun cu rotile. Bunica îi povesti istoria necazului lui Evgheni.

Acesta, bolnav de paralizie infantilă, fusese abandonat de părinți și crescut de nașa care l-a adoptat. S-a tratat, dar nu putea merge. De curând ai lui îi cumpărară un laptop, și el stătea tot timpul online. Asta era viața lui.

După ce o ascultă pe bunica, Victor nu putu înțelege de ce Jenea nu arăta, totuși, disperat. El părea activ, vesel și chiar fericit! Câteodată Victor intra la Jenea și navigau

[1] A. Andrianov, *Conținutul vieții*, culegere de *poezii*, Moscova, 2006, [illegible]

împreună pe Internet. Jenea crease o pagină de Internet care să vină în ajutorul copiilor bolnavi de paralizie infantilă. Scria articole pentru ziarul local. Viața era foarte plină pentru acest tânăr. Numai că Victor era în continuare cutremurat de o astfel de soartă și se bucura de sănătatea lui.

Vacanța aceea se termină și Victor plecă la oraș, promițându-i lui Jenea că-l va mai suna. Dar nu a sunat niciodată, luându-se cu joaca și ieșirile cu prietenul și colegul lui de școală Vova. Una dintre „prostioarele" pe care le-au făcut a fost să se întreacă cu mopedul. Aceasta însă se termină prost, iar Victor se alese cu fractură de bazin și de tibii. A urmat zăcutul la pat. În această perioadă a fost sunat el de Jenea. Convorbirea lâncezea, pentru că Victor voia să se ridice și să alerge, dar nu putea. Simțea în continuare dureri mari atunci când încerca să meargă. A fost zdrobit de neputința care-l copleșise. Vova l-a vizitat de vreo trei ori, apoi i-a zis: „Iartă-mă, dar nu pot renunța la timpul meu liber ca să stau aici, să-ți țin de urât." În fine, Victor a fost externat și a mers la țară, la bunica. Numai că de data asta tot timpul lui era ocupat de mersul în cârje și de durerile care apăreau ca din senin, la cea mai mică mișcare.

Într-o zi, pe poartă intră vesel Jenea. Fără să-i pese prea mult de politețuri, el i-a adus la cunoștință lui Victor că-i găsise pe Internet un „prieten în același necaz", i-a dat informații despre tratament și l-a ajutat să se angajeze „online". Viața începu să i se așeze. În curând, Victor nu mai avu nevoie de cârje. Ce fericire! Jenea se bucura împreună cu el. Victor îl ajuta să meargă în scaunul cu rotile. Se plimbau împreună, pescuiau, făceau fotografii.

„Astfel mi-am găsit un prieten adevărat, încheie povestirea Victor. Așa am înțeles cuvintele Bibliei, care-mi erau total străine odinioară: «Puterea mea se desăvârșește în slăbiciune» (*II Corinteni* 12, 9). Tot Jenea a fost cel care m-a făcut să descopăr credința."[1]

Credința și durerea fizică nu se alătură întotdeauna astfel. Din spusele talentatului scriitor creștin C.S. Lewis, Dumnezeu ne atrage întâi atenția cu șoapte de iubire, apoi cu mustrări de conștiință, iar mai apoi, dacă nu ne îndreptăm, cu suferințe[2].

Povestea care urmează este despre Iura. Mama acestuia, s-o numim Olga, venise de curând în biserică, la credință, și încerca să-l ajute și pe fiul ei. El încerca să înțeleagă cele citite, punea întrebări și părea că este de acord cu ceea ce auzea, însă nu se hotăra să meargă mai departe cu participarea la slujbe sau cu postul, fiind destul de sceptic. Iura o vizita des pe mama lui, ajutând-o în gospodărie, după care se întorcea la căminul studențesc, în oraș. Mama era mulțumită de rezultatele fiului, chiar dacă era îngrijorată în anumite privințe. Ceva rămânea parcă tot timpul nespus.

Odată, dimineața, Olga a fost trezită de un apel telefonic. Fiul ei fusese agresat în stradă. Cu contuzii multiple, inclusiv la nivelul craniului, acesta ajunse însângerat la cămin și își pierdu cunoștința. Neurochirurgul spuse că este nevoie de o intervenție chirurgicală complicată. Olga nu înțelegea de ce Dumnezeu a permis să se întâmple așa ceva cu un băiat credincios. Ulterior, s-a dovedit

[1] „Dacă un prieten s-a dovedit a fi pus la încercare " în revista *Foma*, nr. 2, 2012, p. 5.

[2] C.S. Lewis, *Suferința*, Moscova, 1991, p. 79.

că Iura se afla în fața unor ispite groaznice. La cămin el se apucase de magie neagră. Pentru Olga, această veste a fost ca un șoc, dar i-a mai lămurit din întrebările pe care și le punea.

După operație, Iura nu putea mânca singur, fiind hrănit prin cateter timp de patruzeci de zile. În spital el se gândi cu totul altfel la sensul vieții și ceru să fie vizitat de un preot. Iura ieși din spital cu totul schimbat și după vindecare merse împreună cu mama la Lavra Pecerska, unde se spovedi și se împărtăși. Amintindu-și săptămânile în care a stat în spital, el spunea: „Dumnezeu m-a salvat printr-un post de patruzeci de zile pe care am fost nevo- [illegible]

Este evident că Dumnezeu *folosește durerea ca pe o unealtă cu ajutorul căreia repară problemele din mintea noastră.*

Actorul rus Egor Pazenko, cel care a jucat rolul principal în filmul „Parohul”, a povestit prin ce experiență a trecut: „Fiul meu, Nikita, s-a îmbolnăvit grav... Când te îmbolnăvești tu, ca adult, probabil că nu simți atât de acut problema bolii. Când însă ți se îmbolnăvește copilul pe care vrei să-l ajuți, dar nu poți... Sunt convins că astfel Dumnezeu ne-a dat nouă, părinților, să credem și să înțelegem că totul este în mâinile Lui. Există boli care nu pot fi tratate cu pastile. Noi am încercat atunci și alte metode.”[2]

Soții Pazenko au fost în multe biserici și așezăminte. S-au întâlnit cu arhimandritul Adrian din mănăstirea Pe-

[1] „Postitorul fără voie”, în revista *Foma*, nr. 3, 2012, p. 5.

[2] E. Pazenko, „A crede înseamnă a lucra cu inima”, în revista *Foma*, nr. 2, 2012, p. 10.

cerska Pskovului, cu schiarhimandritul Teofan la Saransk, cu stareţul Ilie de la Optina şi cu egumenul mănăstirii Vatoped din Muntele Athos, părintele Efrem. După întoarcerea de la Athos, Nikita s-a simţit mult mai bine. A mers la şcoală şi în fiecare zi familia lui mulţumea lui Dumnezeu pentru darul vieţii.

„Sunt convins, spune Egor, că această încercare ne-a fost trimisă pentru ca noi să ajungem la credinţă. Câteodată plâng de fericire, pentru că acum cunosc ceea ce aş fi putut să nu cunosc niciodată. Până în acel moment am trăit în întuneric. Intram din când în când în biserică şi mai aprindeam câte o lumânare. Mă împărtăşeam arareori... Ca şi cum aş fi jucat la nivelul de bază al unui joc pe calculator. Mergeam pe orizontală tot timpul. Şi, dintr-odată, am ajuns la un alt nivel, unde totul s-a luminat. Inima mi se strânge la gândul că mai sunt multe alte niveluri nedescoperite încă de mine..."[1]

Oamenii îi ironizează adesea pe cei care ajung la credinţă ca urmare a unor boli. În sensul că: „Până aici ţi-a fost!" Numai că psihologia noastră copilărească este adesea demascată de zicala populară: „Cine dă de greu şi-aduce aminte de Dumnezeu."

Având în vedere experienţa personală, Egor Pazenko subliniază: „Venirea mea la credinţă nu este doar o cale prin boală, ci o cale prin iubire. Iubirea pentru copilul care suferă şi pe care încerci să-l ajuţi, dar şi iubirea pentru soţia care plânge şi se chinuieşte. Spre credinţă te împinge nu boala, ci durerea sufletească pe care o simţi atunci

[1] *Ibidem*, p. 12.

când te gândești la cel bolnav. Am avut în viață și boala mea, care m-ar fi putut aduce la credință, dar nu s-a întâmplat așa."[1]

Dar oare boala noastră poate avea vreo legătură cu cei care au murit dintre apropiații noștri?

Cunoscutul părinte Cleopa din România povestea despre un monah athonit pe nume Andrei, care zăcuse vreme de zece ani. Acesta se rugase Domnului un an întreg ca fie să moară, fie să se însănătoșească. Domnul i-a răspuns printr-un înger că „nu a uitat de el, dar vrea să scoată din iad pe rudele sale până la a patra generație, căci acestea, deși au murit spovedite, nu au apucat să facă epitimia sau canonul de la duhovnic și de aceea se chinuiesc".

La porunca lui Dumnezeu, îngerul i-a propus monahului să aleagă: fie rămâne un an pe pământ bolnav, fie petrece trei ceasuri în iad. Andrei a ales ceea ce i se părea mai ușor, și îngerul l-a dus în iad pentru o oră, care i s-a părut ca trei sute de ani. Când s-a întors, Andrei a spus că mai bine alege să fie bolnav până la sfârșitul lumii, decât să mai stea o clipă în iad.[2]

Această istorie este foarte interesantă și plină de învățăminte. Autenticitatea ei este confirmată de autoritatea duhovnicească a marelui duhovnic român. Boala trimisă ca răscumpărare a păcatelor neamului se dă ca o cruce. Dar oare este ușurată starea celor adormiți prin purtarea smerită a crucii de către noi? Oare le sunt iertate greșelile pentru că urmașii suferă?

---

[1] *Ibidem.*

[2] *Marele stareț Cleopa, făcătorul de minuni din România*, Ed. Ruski Hronograf, Moscova, 2012, p. 332.

Aceasta este o taină a lui Dumnezeu pe care ne-o descoperă Sfântul Paisie Aghioritul. După cum spune el, viața sfântă a monahilor este acel mare parastas pentru toate generațiile rudelor adormite[1].

Să transformăm durerea în ceva bun!

Iubirea față de Dumnezeu și de aproapele dă putere și, după cuvintele Apostolului Pavel, „toate le acoperă... toate le rabdă" (*I Corinteni* 13, 7). *Atunci când sufletul și duhul sunt sfințite de harul dumnezeiesc, trupul nu mai simte suferința.* Viețile martirilor din vechime și ale celor de astăzi ne vorbesc despre chinurile groaznice prin care au trecut aceștia.

Astfel, în secolul al III-lea d.Hr., creștinii erau persecutați fără milă în orașul Nicomidia din Asia Mică. Vasilisa, o fetiță creștină de nouă ani, a fost dusă în fața ighemonului Alexandru. Copila a refuzat să se închine idolilor, chiar dacă ighemonul îi promitea câte-n lună și-n stele. Stăpânitorul orașului s-a înfuriat atunci și a poruncit să fie bătută peste față și pe spate cu nuiele. Numai că din gura fetei nu s-a auzit nici un sunet. Ea avea doar lacrimi de umilință pe obraji.

Alexandru se încărâtă atunci și mai mult și porunci ca acuzata „să fie legată de picioare și lăsată cu capul în jos deasupra unui foc aprins, în care era aruncată smoală. Sfânta nici atunci nu înceta să-L laude pe Dumnezeu, de

[1] Pr. Paisie Aghioritul, *Scrisori*, Ed. Sveataia Gora, Moscova, 2009,

parcă era la răcoarea serii". După aceasta, conducătorul înfuriat porunci ca fata să fie aruncată într-un cuptor încins. Făcându-și semnul crucii, Vasilisa intră în foc și o minune se întâmplă, căci focul se potoli de îndată[1].

S-a repetat astfel ceea ce se petrecuse în vremurile biblice cu cei trei tineri aruncați în cuptorul din Babilon. În mijlocul lor stătea un înger care schimbase proprietățile stihiei focului: flacăra nu i-a ars „și hainele lor erau neschimbate și nici măcar nu miroseau a foc" (*Daniel* 3, 27).

Sufletul copilului nevinovat simțea apropierea oștirilor îngerești. Îngerul ei păzitor o întărea cu crucea în mână și o ferea de foc. Arhanghelul Mihail, făcând semnul crucii, alunga duhurile rele și cu sabia înlătura limbile focului, iar Arhanghelul Rafail o răcorea cu apa izvoarelor Raiului.

Orbit de răutate, ighemonul nu s-a îndreptat la vederea minunii, ci a scornit o altă chinuire. A dat-o pe Vasilisa în gura unor lei flămânzi. Numai că prădătorii cei sălbatici, înfricoșați de îngeri, au început să se joace cu ea, de parcă ar fi fost niște pisicuțe. Abia atunci inima lui Alexandru s-a înmuiat și el a căzut în genunchi în fața fetei, cerându-și iertare. Conducătorul cetății fu botezat și în curând muri. Iar Sfânta Vasilisa trăi îndelung și se săvârși în pace.

Încă un exemplu din secolul al IV-lea vorbește despre Sfântul Teodor Tiron din cetatea Amasiei, care fusese obligat să se lepede de Hristos și să aducă jertfe idolilor. Sfântul a refuzat, iar judecătorul a poruncit să fie bătut fără milă.

---

[1] *Viețile sfinților* – septembrie, cartea 1, pp. 73-74.

„Nu mă tem nici de tine, nici de chinurile cele mai cumplite. Fă ce vrei, căci nădejdea în bunurile viitoare din partea lui Dumnezeu mă întărește. Aștept cununa din mâna Domnului meu. Bătăile crunte nu sunt chinuri pentru mine, pentru că înaintea mea este Domnul și Împăratul meu Iisus Hristos. El mă izbăvește, dar tu nu-L vezi, pentru că nu ești în stare să privești cu ochii inimii."

Judecătorul porunci atunci supărat ca ostașul să fie aruncat în temniță și lăsat să moară de foame. Numai că Duhul Sfânt îl întărea pe prizonier cu harul Său.

Dimineața, Teodor fu din nou dus la judecată, legat de un lemn și bătut fără milă până când pielea i se sfâșiase și se vedeau oasele. Mucenicul Îl lăuda în continuare pe Dumnezeu, și atunci judecătorul l-a aruncat în foc. Slugile au aprins un foc, însă viața sfântului zice că „Duhul Sfânt i-a dat mucenicului răcoare în mijlocul văpăii". Slăvind pe Dumnezeu, Marele Mucenic Teodor s-a săvârșit în tihnă[1].

Biserica Ortodoxă cântă astfel lupta lui: „Mari sunt faptele credinței! În izvorul văpăii ca într-o apă de odihnă Sfântul Mucenic Teodor s-a bucurat. Că în foc cu totul fiind ars, ca o pâine plăcută Preasfintei Treimi s-a adus. Pentru rugăciunile lui, Hristoase Dumnezeule, mântuiește sufletele noastre."[2]

Mărturisitorii au răbdat încercările în același fel. Aceștia au avut viață de mărturisire: injurii, urmăriri, foame, boli... Dacă citim viețile Sfinților Serafim de Sarov, Ambrozie de la Optina, Matrona din Moscova și Matrona din Anemniasevo, înțelegem mai bine aceasta. Ne cutremu-

[1] *Viețile sfinților* – februarie, cartea VI, p. 312.
[2] *Ibidem*, p. 315.

răm de suferințele prin care au trecut timp de mulți ani. Cu toate acestea, ei primeau mulțime de oameni pe care îi mângâiau cu vorba bună și îi vindecau de neputințe. Astăzi am spune că ei erau niște neputincioși care îi salvau pe alții; mulțumeau pentru toate și se bucurau întru Domnul.

Îmi amintesc și de chipul firav al unei fete: Lidocika. Este vorba de Lidia Alexandrovna Lelianova, viitoarea monahie Maria din Gatcinsk. Aceasta s-a născut în 1874, la Sankt-Petersburg. Viața ei părea fără probleme și plină de veselie, până când a apărut necazul. La 16 ani, fata a fost diagnosticată cu sindrom Parkinson, din pricina unei forme grave de encefalită prin care trecuse înainte. Toate visele frumoase ale tinerei se năruiră într-o clipă și ea fu adusă la examenul de absolvire a gimnaziului de fete în cărucior.

Străduințele medicilor ruși, consultațiile medicilor din Europa și tratamentele îndelungate nu au avut nici un rezultat. Boala își întinsese tentaculele și nu o părăsea pe tânără nici o clipă. Îi lua toată forța fizică; mâinile și picioarele începură să-i slăbească, iar trupul să i se micșoreze.

Fără să poată merge, ea fu nevoită să stea la pat. Nici în șezut nu se putea ridica din cauza durerilor mari. Cu timpul, nu a mai putut să-și folosească deloc mâinile și doar fața îi era luminoasă și frumoasă.

În 1912, fata a paralizat complet. Trupul ei era ca de piatră. Fața îi era ca de ceară și fiecare cuvânt îl pronunța cu mare dificultate. Vorbirea ei monotonă amintea de un disc de vinil zgâriat. Medicii spuneau că urmează să cedeze psihic. Supărarea, ideile fixe, egocentrismul, dereglarea mintală și apoi depersonalizarea urmau să se insta-

leze odată cu trecerea vremii, din cauza bolii. Cel puțin așa afirmau specialiștii. Urma să își sfârșească zilele într-o clinică de psihiatrie.

Numai că, spre uimirea scepticilor, boala nu a ajuns în acel stadiu, în care se produce degradarea mintală. Acest lucru ne arată Pronia lui Dumnezeu, desigur.

Primul alcătuitor al vieților multor sfinți martiri și mărturisitori ruși, preotul Mihail Polski, sublinia: „Odată ce ajunse invalidă, maica Maria nu numai că nu se degrada psihic, ci dimpotrivă, manifesta trăsături de caracter total diferite de suferinzii de această boală. Era foarte liniștită, smerită, concentrată, se ruga foarte des și răbda fără cârtire starea în care se afla."[1]

Lidia Alexandrovna se distingea prin bunătate, compasiune, vedere cu duhul și înțelegere duhovnicească. Probabil ca un fel de recompensă pentru răbdarea ei supraomenească, stareța din Gatcina primi un dar foarte rar: acela de a alina deznădejdea și disperarea, tristețea și necazurile. Multă vreme despre ea au știut doar câțiva cunoscuți. Cu timpul, în jurul ei s-a format o adevărată familie duhovnicească. În 1922, Lidia Alexandrovna a fost tunsă în monahism și a primit numele Maria. Chilia maicii amintea de o bisericuță: multe icoane, lumini de la candele, strălucirea ferecăturilor de la icoane și aroma de ceară... În această chilie se adunau tot timpul oamenii pentru rugăciune, lecturi patristice și convorbiri duhovnicești.

Pentru îndrumare, mângâiere și vindecare veneau pelerini din Petrograd, Moscova, dar și din cele mai îndepăr-

[1] Pr. Maxim Polski, *Noii martiri ai Rusiei*, vol. II, Jordanville, 1957, [illegible]

tate orașe ale Rusiei. Ei așteptau de dimineață până seara să fie primiți de maică. Erau de diferite vârste și statut social: de la spălătorese analfabete până la profesori universitari; de la preoți de țară până la arhierei. Toți ieșeau din chilia dreptei Maria schimbați, cu fețele luminoase. Răbdarea monahiei care suporta dureri nebănuite era un exemplu și întărea în credință, dând speranță celor care erau sufocați de amarul ce cuprinsese Rusia însângerată a acelor vremuri.

În anii de grea încercare, sfânta a devenit un adevărat stâlp al credinței și al adevărului. Autoritățile se temeau însă de cei pe care îi numeau peiorativ „sfințișori".

În februarie 1932, în cadrul unei acțiuni de „ridicare a călugărilor și călugărițelor", facute în URSS, maica Maria fu arestată. Cekiștii au lipsit-o atunci pentru trei ani de dreptul de a trăi în localități centrale sau de graniță, trimițând-o într-un sătuc îndepărtat. Medicii închisorii au diagnosticat-o: „Suferă de reumatism și gută de peste douăzeci de ani... A stat la pat tot acest timp. Actualmente este extrem de respingătoare și... incurabilă." În cele din urmă, pe motive de sănătate, monahia Maria a fost transferată la spitalul „25 octombrie" din Leningrad. Pe baza diagnosticului sus-numit, sfânta a fost supusă unei proceduri dureroase: i-au secționat tendoanele. După aceste operații-torturi, în data de 5 aprilie 1932 maica Maria s-a mutat la Domnul.

Trupul ei a fost predat verișoarei sale pentru înhumare în cimitirul Smolenski, interzicându-i-se să spună cuiva unde se află mormântul Mariei. Numai că vorba s-a răspândit ca fulgerul, și mormântul a început să fie vizitat de

pelerini. În amintirea ascetei, credincioșii luau de pe mormânt câte un pumn de pământ, ulei de la candela care ardea tot timpul și capete de lumânări.

În 2006, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse a hotărât să înscrie în sinaxare numele Sfintei Maria din Gatcinsk în rândul mărturisitorilor ruși din veacul al XX-lea.

În anul 2007, la cimitirul Smolenski din Sankt-Petersburg, au fost descoperite sfintele ei moaște și mutate în catedrala din Gatcinsk. Oamenii care caută mângâiere în necazuri și boli vin cu credință la sfântă și o roagă astfel: „Sfântă muceniță Marie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!" Creștinii ortodocși cred că, pentru rugăciunile maicii Maria, Dumnezeu săvârșește numeroase minuni. Ea îi ascultă pe toți cei care vin la racla cu moaște, dar și pe cei care i se adresează din depărtare. La fel ca în timpul vieții, sfânta vindecă tristețea și depresiile.

Să ținem minte și noi cuvântul înțelept al Sfintei Maria: „Tristețea este o cruce duhovnicească. Ea este trimisă ca ajutor celor ce se pocăiesc și celor care nu se pot pocăi, căzând în aceleași păcate... De aceea doar două sunt medicamentele care vindecă această stare extrem de gravă: trebuie să înveți să te pocăiești și să aduci roade demne de pocăință sau cu smerenie, răbdare și mulțumire să porți crucea tristeții. Purtarea unei astfel de cruci este, de fapt, roada pocăinței."[1]

Viața Arhiepiscopului Luca (Voino-Iasenețki) este un exemplu de slujire dezinteresată a lui Dumnezeu și

[1] Pr. Maxim Polski, *Noi martiri...*, p. 256; Viața sfintei monahii Maria din Gatcina, 2008, pp. 9-10.

a aproapelui. Multă vreme sfântul a petrecut în exil din cauza unor denunțuri false. Însă credința în propriile convingeri și dragostea pentru oameni l-au ajutat să supraviețuiască inclusiv în situații critice. Oriunde ar fi fost, la Krasnoiarsk, Eniseisk, Bogucean, Hai, Turuhansk, Makarih, Kotlas, Arhanghelsk, Bolșaia Murta, peste tot a vindecat oameni, ca un arhiereu plin de harul lui Dumnezeu, dar și ca un chirurg de mare talent.

În data de 26 mai 1946, Preasfințitul Luca a fost numit arhiepiscop de Simferopol și Crimeea. Bolile vârstei îl tulburau deja destul de mult. În 1958, vlădica și-a pierdut vederea fizică, dar i s-au deschis ochii duhovnicești. El săvârșea slujbe frecvent, se închina la icoane fără să fie sprijinit de alții, rostea rugăciuni și pasaje din Evanghelie pe de rost, îi miruia pe credincioși și predica din inimă. Arhipăstorul orb a continuat să conducă eparhia până la moartea sa, a combătut propaganda ateistă și a consultat pacienți. Atunci când medicii locali l-au consultat pe arhiereu, au rămas uimiți de mulțimea de boli pe care le avea. Se părea că organismul nu mai era ținut în viață decât de forța sufletească. Oare cum putea suporta el o astfel de presiune?!

Sfântul și mărturisitorul Luca este un exemplu viu al faptului că puterea lui Dumnezeu se arată în neputința omenească. Despre măreția și puterea lui Dumnezeu el a mărturisit nu doar prin propriul exemplu, cuvânt, starea socială și poziția în Biserică, ci chiar și *prin starea fizică și înfățișarea exterioară!* Într-un trup neputincios și slab lucra o mare forță a duhului. Ateii îi combăteau ideile, însă această minune nu îndrăzneau să o nege.

Cum poţi explica o astfel de tărie? Oare au dreptate ateii care consideră astfel de fenomene ca fiind poveşti şi invenţii? Cum poate forţa duhului să se opună necazurilor şi greutăţilor fizice? *Oare iubirea autentică şi credinţa vie tocesc toate trăirile şi sentimentele rele?*

Sfântul Luca face referire la un cunoscut psihiatru străin, L.A. Koch: „De unde acumulează forţă sufletul pentru a rezista în faţa tuturor greutăţilor care ameninţă sistemul nervos? De unde îşi ia arme sufletul pentru a învinge în luptă? Nimic nu poate fi obţinut fără credinţă, adică fără o relaţie personală cu Dumnezeu. In credinţă găsim cele mai mai puteri ale noastre."[1]

În mantaua soldatului rus Alexandr Zaţepa, mort în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, a fost găsită o scrisoare de rămas bun. Această scrisoare era în versuri albe şi nu era adresată rudelor, ci lui Dumnezeu:

Ascultă, Dumnezeule... Încă niciodată în viaţă
Nu Ţi-am vorbit, dar astăzi
Aş vrea să Te salut.
Ştii, de mic mi-au tot spus ceilalţi
Că Tu nu exişti, şi eu ca prostul am crezut
Şi niciodată nu am admirat creaţiile Tale...
Dar noaptea trecută am văzut,
Dintr-un crater făcut de o grenadă,
Cerul înstelat deasupra capului meu.
Am înţeles pe loc, admirând strălucirea stelelor,
Ce crudă poate fi minciuna.

---

[1] Sf. [illegible] *religie*, Moscova, Ed. Troiţkoe Slovo, 2001, [illegible] 68

Nu știu, Doamne, dacă îmi vei da Tu mâna,
Dar Îți voi spune, și Tu mă vei înțelege:
Oare nu-i ciudat că în mijlocul acestui iad înfricoșător
Mi s-a descoperit lumina și eu Te-am cunoscut?
Și în afară de aceasta nu mai am a spune nimic.
Numai că sunt bucuros că Te-am cunoscut.
La miezul nopții trebuie să atacăm.
Dar nu mi-e frică: Tu ne privești...
Semnalul... Ei, ce să fac? Trebuie să merg.
Mi-e bine cu Tine... Și mai vreau să spun ceva,
Că, după cum știi, bătălia va fi cruntă,
Și poate că în noapte voi bate la ușa Ta.
Și, chiar dacă nu Ți-am fost prieten până acum,
Îmi vei permite oare să intru atunci când voi veni?
Dar se pare că plâng. Doamne, vezi:
Ce s-a întâmplat cu mine? Că m-am trezit acum.
Adio, Dumnezeul meu, plec! Și nu cred că mă voi
   întoarce.
Dar cât de ciudat e că acum nu mă mai tem de moarte!

Nu poți citi această scrisoare fără a lăcrima. Simțind apropierea veșniciei, soldatul Îi scria lui Dumnezeu cu o credință de copil, simplu și smerit. Ochii lui interiori, încețoșați odinioară de propaganda ideologică, se deschid dintr-odată. Cerul înstelat mărturisea despre Creator. Inima soldatului nu se amăgise, iar sufletul, umplut de mizeria învățăturilor pământești, se repezi către Lumina veșnică...

Ce se întâmplă cu omul în fața unui mare pericol: catastrofa naturală, violență, boală, moarte? Atunci cand se

confruntă cu ceea ce pot învinge, cei tari cu duhul nu se dau bătuți. Dimpotrivă, evenimentele dramatice descoperă sursele și comorile ascunse ale inimii. Și atunci mersul vieții se schimbă. Când cotidianul devine insuportabil și fără bucurii, unii află în ei forța necesară de a spune „nu" indiferenței, nedreptății, fricii, durerii, diagnosticului... Un „nu" hotărât adresat vieții pe care ei nu au ales-o.

Dispoziția psihologică are o semnificație colosală. Domnul ne-a dat o putere imensă asupra noastră și asupra organismului nostru. Orice medic știe cum suferă omul care ajunge la vârsta pensionării. Nu mai are un scop în viață, încordarea nervoasă dispare, tonusul scade și psihicul nu mai face față: atunci apar bolile. Dar oamenii care au ceva de făcut trăiesc mai mult, au mai puține boli și se însănătoșesc rapid. La învingători chiar și rănile se vindecă mai repede decât la cei învinși.

Unii călători care se rătăciseră sau suferiseră un naufragiu mureau pentru că... erau siguri că nu vor avea de mâncare! Subliniez: cauza morții nu era epuizarea organismului, ci convingerea că foamea îi va ucide. Locuitorii Leningradului lucrau și luptau având atât de puțină mâncare, încât fasciștii erau siguri că vor muri de foame. Iată ce înseamnă spiritul uman! În anii groaznici ai epidemiilor de variolă, ciumă, holeră și tifos medicii tratau eroic bolnavii în miezul focarelor de infecții și aproape niciodată nu se îmbolnăveau! Nu aveau timp să fie bolnavi. Datoria și profesia solicitau dăruire completă de sine, și atunci sistemul imunitar anihila microbii.

Din Purtarea de grijă a lui Dumnezeu, în cele mai critice momente oamenii pornesc rezervele organismului și ener-

gia care până atunci nu le era cunoscută. Nu poți înțelege de unde are cineva putere și tărie să rabde o boală groaznică! Dacă un copil este strivit de un bolovan mare de piatră, mama poate ridica acea piatră ca să scoată copilul! Un alpinist cu degetele înghețate poate desface un nod strâns ca să salveze întreaga echipă! Ulterior, oamenii se miră cum au reușit să facă așa ceva.

Voi aduce un frumos exemplu. Este vorba despre un om care a bătut 11 recorduri mondiale, a fost de 13 ori campion european și de șapte ori campion al URSS la scufundări. Doar câteva persoane în lume se pot lăuda cu un asemenea palmares. Și iată că, în momentul culminant al carierei, acest om abandonează sportul. Ce s-a întâmplat?

În data de 16 septembrie 1976, la Erevan, un troleibuz care mergea pe marginea unui dig a căzut în apă. 92 de pasageri fuseseră prinși într-o capcană la 10 metri adâncime. Numai că în acele momente pe acolo făcea alergarea de dimineață Șavarș Karapetian, împreună cu fratele lui Kamo. „Eu îi scot din troleibuz, iar tu îi duci pe mal!" – a dat rapid comanda Șavarș fratelui său.

Ulterior, experții au recunoscut că nimeni nu ar fi putut face ceea ce a făcut Șavarș. După ce a intrat în apa tulburată de scufundarea troleibuzului, el a spart geamul din spatele mașinii și a început să scoată pasagerii inconștienți. În douăzeci de minute a scos mulți oameni, însă doar 20 de persoane au fost reanimate. Când Șavarș ieșea la suprafață cu următorul pasager înecat, oamenii de pe mal vedeau cum trupul lui era sfârtecat de cioburile de sticlă. Medicii care veniseră la fața locului nu puteau crede că un

singur om a scos atâția pasageri. Toți bănuiau ca este vorba de o echipă de salvatori. Ulterior, răspunzând la întrebarea ce i s-a părut cel mai înfricoșător, Șavarș a spus: „Știam sigur că, deși eram foarte bine pregătit fizic, voi reuși să fac un număr limitat de scufundări. La fundul apei vizibilitatea era aproape zero, și de aceea eu pipăiam oamenii și îi trăgeam la suprafață. La una dintre ieșiri am văzut că luasem o pernă de scaun cu mine, care era din piele. Am înțeles atunci că greșeala aceasta a însemnat o viață de om. Am visat de multe ori perna aceea."

Această faptă eroică l-a costat pe Șavarș o pneumonie la ambii plămâni și o infecție a sângelui, pentru că lacul avea și ape reziduale, iar temperatura apei era cam 40⁰. Abia după 46 de zile sportivul și-a revenit și multă vreme nu știa unde se află. Își pipăia picioarele ca să vadă dacă mai sunt la locul lor. Încerca să se ridice și tot cădea. Ceru o oglindă, însă mama nu-i dădea și tot plângea.

În a 50-a zi Șavarș a început să meargă prin cameră, iar în a 57-a zi a ieșit în stradă. Peste alte două luni făcea recuperare în piscina orașului. După ce s-a însănătoșit, Karapetian s-a întors la sportul de performanță și a stabilit un nou record mondial la întrecerea de 400 de metri sub apă.

Cu timpul, în plămâni s-au format un fel de cheaguri, și fiecare inspirație profundă era extrem de greoaie: cheagurile se întindeau, provocându-i durere și tuse convulsivă. Cariera sportivă era terminată, dar niciodată nu s-a gândit că succesul de încă zece ani în sport ar fi fost mai important decât acea săritură în lacul din Erevan.

Din Purtarea de grijă a lui Dumnezeu, pe 19 februarie 1985 Șavarș a avut de înfruntat o altă situație extremă: un

incendiu la complexul sportiv din Erevan, unde s-a luptat cu focul. A salvat din nou multe vieți și a avut apoi parte de dureri din cauza arsurilor.

Din 1993, Șavarș Karapetian locuiește împreună cu familia la Moscova, unde are un atelier de reparații încălțăminte care se cheamă simbolic „Un suflu nou".

Astfel, punând capăt în câteva minute carierei unui înotător renumit, el a înmulțit darul iubirii de oameni pe care i l-a dat cu atâta generozitate Dumnezeu. Un adevărat Om, atlet care și-a confirmat medaliile în fața lui Dumnezeu...

Astfel, *voința, forța spiritului și convingerea pot determina organismul să învingă orice necaz și să treacă peste orice nenorocire, supraviețuind. Iar lipsa de voință, descurajarea, slăbiciunea, pasivitatea, lipsa de caracter și de verticalitate sunt dușmanii noștri și aliații bolilor.*

În dimineața zilei de 16 martie 1994, Ludmila a fost victima unui accident groaznic: a alunecat pe marginea peronului înghețat al unei gări. Piciorul drept a fost agățat de arcurile amortizoare ale vagonului și nefericita a fost trasă vreo sută de metri pe lângă șine, fiind la un pas de a intra sub roți. Atunci când trenul s-a oprit, Ludmila era doar o bucată de carne însângerată în haine rupte. Medicul de la urgențe a spus că starea ei este extrem de gravă și că nu va supraviețui: „Chemați rudele!"

Tensiunea i-a scăzut brusc. Cizma dreaptă i-a fost scoasă cu tot cu picior. Au constatat trei fracturi la picior, dintre care două erau deschise, trei fracturi la nivelul bazinului, trei coaste rupte și multe alte răni. Nici un loc nevătă-

mat! Ludmila „a fost recompusă" timp de șase ore. Dupa operație, ea a fost în comă câteva zile și a avut o cangrena care i-a forțat pe medici să-i taie piciorul stâng de deasupra genunchiului.

În tot acest timp Ludmila a fost conștientă doar câteva minute. În fiecare dimineață doctorul venea și se mira că mai este în viață: „Când se va termina asta?! Nu-mi vine să cred!" Asistentele spuneau că nu mai au sânge. Auzind numele pacientei, cei de la centrul de transfuzii au zis indignați: „Când se va trezi sau va muri și asta?! Ne consumă tot sângele!"

Atunci când a conștientizat că este invalidă, Ludmila și-a scos perfuziile și și-a pierdut cunoștința. Când s-a trezit, avea din nou perfuzii. Le-a scos încă o dată. Nu voia să mai trăiască, și cu ultimele forțe încerca să moară. După aceasta a mai fost inconștientă câteva zile. Când a deschis ochii, sora ei i-a spus cât putea de calm că i-au fost amputate ambele picioare. În loc de picioare, Ludmila avea niște bandaje imense. A fost șocată și îngrozită.

Ludmila nu se putea gândi nici la fiul ei cel mic, nici la mama ei. Se trezi într-o noapte și nu se putea gândi decât că este invalidă. De unde o fi avut putere nu-mi dau seama, dar și-a scos din nou branula și și-a desfăcut bandajele, oftând: „Vai, Doamne!" S-a trezit apoi în timpul zilei legată de pat. Doctorul țipa și dădea din mâini. Sora ei plângea și îl ruga ceva. Fiecare cuvânt răsuna ca într-un clopot foarte mare, care parcă lovea capul nefericitei. Ludmila nu înțelegea ce se petrece și nici nu voia să înțeleagă. Avea de gând ca spre seară să-și scoată din nou perfuziile, iar dimineața să-i găsească trupul rece.

În fine, trezindu-se noaptea, ea încercă din nou să se sinucidă. Închise ochii și vru să smulgă branula, când a auzit o voce: „Nu trebuie să arzi în iad. Eu te-am salvat."

Era o voce puternică și răsunătoare. Ludmila crezu că este medicul, dar când se uită în jur nu văzu pe nimeni. Chemă asistenta și o întrebă unde este doctorul. Asistenta îi spuse că acesta era într-o operație și plecă imediat. Ludmila nu putea înțelege pe cine auzise.

Pentru că provenea dintr-o familie de oameni credincioși, ea trase concluzia, până la urmă, că era Dumnezeu. S-a speriat la gândul că sinucigașii se duc în iad: „Am dureri groaznice aici și nu vreau ca acestea să fie permanente în iad. M-am oprit și mi-am spus că trebuie să trăiesc, indiferent de starea în care mă aflu. Atunci a început să-mi fie mai bine."

Multe a pătimit Ludmila și, cu toate că avea proteze la picioare, și-a crescut fiul.

Vă voi mai povesti o întâmplare emoționantă. Natalia Voronițina din Moscova stă la pat de câțiva ani. A fost un fotograf de succes, participa la multe expoziții și festivaluri, era publicată în reviste mondene precum *Playboy, Time Out, Glamour, In Style, Seventeen*. Viața ei era plină și agitată...

Numai că la 31 de ani veni necazul. Din exterior părea că boala venise pe neașteptate: în luna mai 2004, după un mare stres, o mână începu să-i amorțească. Medicii au stabilit diagnosticul: scleroză difuză. Tratamentele la diverși specialiști și vraci nu au dus la îmbunătățiri. Dimpotrivă, după hipnoza mult lăudată, starea de sănătate i se înrăutăți.

Natalia era chinuită de întrebări de genul: „De ce mie? De ce sunt eu așa? De ce port atâtea greutăți?' Și a descoperit răspunsul: „Știam că am probleme în sufletul meu și că boala este urmarea acestora. Scleroza difuză este o problemă duhovnicească. Demult mi-am dat seama. Dacă alte boli pot fi tratate cu medicamente, aceasta nu, pentru că are rădăcini mult mai adânci. Cât timp nu tai răul din rădăcină, nu reușești să scapi de el."

Problema principală a fost definită astfel de Natalia: „Relația cu Dumnezeu. Mândria care dădea afară din mine. Eram ferm convinsă că dacă voi rezolva problema «la cel mai fin nivel» atunci boala va dispărea. Am o voință puternică, numai că problemele legate de inimă nu pot fi rezolvate doar prin voință. Încerc să mă impac cu orice parcurs al evenimentelor."

Cazul Nataliei era complicat. Începând cu al doilea an al bolii, ea căzu la pat. De obicei, până la această fază trece mult timp, chiar decenii. În ianuarie 2009, ea se îmbolnăvi de gripă, și picioarele îi înțepeniră de la genunchi, nemaiputând să le mai îndrepte. Bolile neurologice se tratează greu cu medicamente. Sunt dureri permanente, iar dependența de alții e un adevărat iad. S-ar părea că nu ai putea trăi astfel nici măcar o singură zi. Dar femeia aceasta curajoasă a răbdat și a tras o concluzie din această boală: trebuie să iei oamenii așa cum sunt, să-i prețuiești, să-i respecți și să mulțumești pentru toate, să te schimbi tu însuți, să fii maleabil și răbdător cu cei apropiați.

„Eram culcată cu fața spre perete, își amintește Natalia. Oamenii înțelepți mi-au spus că, dacă vreau să trăiesc, ar trebui să mă întorc cu fața spre semeni, să mut centrul

de greutate dinspre mine spre ceilalți." Am hotărât să încerc asta. Atunci când suferi mult înțelegi cât de greu le este oamenilor și că au nevoie de sprijin psihologic în astfel de momente. Dar și de sprijin financiar. După un an de stat în pat, am înțeles că trebuie să fac ceva, nu să stau degeaba. Am încercat să caut o ieșire."

Totul a început cu grupurile de binefacere de pe Internet, unde erau adunate fonduri pentru copiii bolnavi. Apoi au apărut asociațiile „Milostenia", „Binefacerea", pagini de Internet pentru un anume copil. Natalia a început să ajute fundația „Rosspas", asociația „Toți împreună", fundația „Viața".

În vara fierbinte a anului 2010, în Rusia au ars sate întregi. Natalia a organizat centre de voluntariat pentru cei care suferiseră în urma incendiilor. Stătea online câte 12-14 ore pe zi și conducea societatea „pozar_ru" de pe un blog: sorta și înnoia informațiile credibile, coordona acțiunile voluntarilor. Fără a se ridica din pat, ea era acolo, alături de voluntari. Explica fără să obosească unde trebuie duse hainele rezistente la foc, pompele de apă, alimentele și lucrurile, unde au apărut noi incendii etc. Sponsorii și voluntarii au cumpărat și distribuit atunci aparate de stins focul în valoare de 500000 de ruble.

Cei apropiați ai Nataliei se mirau de câtă forță avea acea tânără firavă. Boala a răpus-o, după care i-a schimbat întreaga viață. Sprijinindu-i pe alții, Natalia simțea înăuntrul ei un potențial imens. Câteodată era aproape de disperare, voia să se închidă și să fugă de lume pentru totdeauna. După aceea, deschidea laptopul și începea din nou să lucreze. Ea are nevoie de ajutor, dar nu vorbește

niciodată despre asta. Datele contului ei sunt undeva scrise cu litere mici pe blog.

Natalia spune: „Vreau să fiu de folos. Măcar puțin. Abia acum am reușit să regândesc viața mea și prioritățile... Sunt oameni gata să facă orice pentru a se vindeca: iau preparate hormonale, fac transplant de celule stem. Scopul lor este să refacă trupul. Eu vreau altceva. Nu am nevoie de un trup sănătos, atât timp cât sufletul mi-este bolnav. Într-un fel, eu nu vreau să mă însănătoșesc. Boala aceasta este un tratament pentru suflet..."

Din experiența Sfinților Părinți, pentru a suporta bine boala, trebuie să privim la cei care suferă mai mult decât noi. Pentru că *ucide nu atât boala, cât frica de boală și sentimentul neajutorării.* Este vorba de o luptă pe viață și pe moarte: ori biruim noi, ori suntem biruiți. *Empatizând cu necazurile apropiaților, noi putem diminua propria durere și frică.* Numai că empatia nu este doar o formă de sentimentalism sau o formă de milă de dragul politeții. Dumnezeu ne ascultă doar atunci când punem la inimă problema omului care este aproape de noi.

Durerea nu trebuie să întunece lumea înconjurătoare și să te îndepărteze de Dumnezeu. Acest lucru se vede în frumoasa povestire a scriitorului Leonid Andreev, intitulată „Ben-Tovit". Acțiunea povestirii are loc în ziua răstignirii pe Golgota a lui Iisus Hristos. Durerea de dinți a negustorului ierusalimitean Ben-Tovit a început în ajun și s-a terminat în timpul execuției – iată firul de bază al povestirii. Numai că pe baza acestui fir epic, care vorbește despre durerea acută a omului, autorul povestește lucruri mult mai

grave, chiar tragice. Acestea devin fondul trăirilor negustorului, indiferent de chinurile celor trei răstigniți. Ben-Tovit răspunde exclusiv la durerea proprie, care devine brusc măsura tuturor dorințelor și năzuințelor sale.

„Cum țipă!" – îi invidiază acesta pe cei din mulțime care urlă în gura mare și fără dureri de dinți. Cum ar fi strigat și el, dacă nu îl dureau dinții! Și unde ar fi fost? Probabil că în mulțime, cerând cu tărie răstignirea lui Hristos.

Sufletul protagonistului a simțit suferințele Celui care era dus pe Golgota. Numai că egoismul uman, cotidian, a fost mai puternic decât trăirile morale, care au rămas în plan secund. Dezbinarea și lipsa de implicare în soarta celorlalți sunt subliniate prin aceea că Ben-Tovit observă suferințele lui Hristos cu o expresie plină de duioșie, indiferentă și oarecum răutăcioasă pe chipul lui. Chinurile altuia nu fac decât să-i distragă atenția de la propria durere. Iar Iisus Hristos, urcând pe cruce, a luat asupră-Și toate păcatele oamenilor, toată durerea pământească și i-a iertat pe toți...

Povestirea lui L. Andreev spune că grija prea mare pentru trup sau frica nejustificată pentru acesta duc la împietrirea și orbirea sufletului. Este groaznică nu doar suferința fizică, cât mai ales urâțenia interioară: lipsa iubirii, cruzimea, necredința. Egoismul analizează aceasta prin prisma propriului „eu". Aceste sentimente se manifestă cel mai bine atunci când survine durerea. *Dacă fiecare dintre noi și-ar muta atenția de la problemele personale la cele ale altora, atunci durerea proprie ar fi mai ușor de suportat.*

Nu oricine e în stare să poarte povara compasiunii. Totuși, unii, chiar aflându-se ei înșiși în pragul pieirii, își avertizează și își izbăvesc aproapele. Am avut ocazia să

vorbesc cu angajații Centrului Ortodox de Binefacere „Sfântul Ioan din Kronstadt", care se ocupă de dependenții de droguri. După ce pacienții se lăsau de droguri, aceștia îi ajutau pe alții să scape de adicție.

Victor (să-i spunem așa) a stat la închisoare, a contactat hepatita C, este dependent de droguri, folosind heroină și dezomorfină. Odată, el s-a îmbolnăvit grav. Febra îi crescuse până la 41°. Nu se putea droga, așa că a intrat în sevraj. Slăbise mult și aproape că nu mai putea vorbi.

Ambulanțele nu reușesc întotdeauna să spitalizeze astfel de pacienți. În fine, după multe rugăminți, Victor a fost internat la secția de boli infecțioase. Cu toate că i se administrau analgezice, sevrajul era din ce în ce mai grav.

Suspect de tuberculoză, Victor a fost trimis la dispensar și așezat într-un salon de unde aproape zilnic scoteau cadavre. Medicii le-au spus rudelor să-și ia rămas bun de la el. Numai că ajutorul prietenilor și, mai ales, mila lui Dumnezeu au contribuit la punerea lui Victor pe picioare. Medicii au stabilit până la urmă diagnosticul de intoxicare cu dezomorfină și pneumonie la ambii plămâni.

După toate acestea, în sufletul lui Victor s-a produs o schimbare. A renunțat la droguri, și-a găsit un serviciu și și-a amintit de fiica abandonată. A fost de acord mai târziu să lucreze într-un centru de reabilitare, unde oferea sprijin și consultanță celor care aveau nevoie. Se ocupa de „însoțirea oamenilor": le explica metodele de terapie și profilaxie, ajuta la trimiterea pacienților spre tratament, la obținerea actelor de identitate, a solicitărilor de diminuare a pedepsei și altele asemenea. Astfel, Victor și-a găsit menirea în viață. Toate s-au întâmplat pentru că el cunos-

cuse cum e să fii aproape de moarte, dar și să fii ajutat de prieteni. A fost ajutat și a oferit, la rândul lui, ajutor. Cât timp acest lanț continuă, oamenii se vor ajuta între ei.

Se știe de demult că manifestarea simptomelor unei disfuncții psihice severe (schizofrenia) depinde nu doar de boală, ci și de personalitatea omului, de convingerile lui, de voință, credință și capacitatea de a opune bolii distructive resursele sănătoase ale psihicului. Se cunosc multe exemple când un pacient bolnav psihic era pe picioarele lui mulți ani, continua să lucreze și nu-și arăta problemele [illegible]

Psihiatrul ortodox Boris Hersonski a urmărit pacienți care au fost capabili să-și păstreze capacitatea de luptă împotriva disfuncțiilor psihice. Aceștia aveau în comun următoarele: erau intelectuali și mergeau la biserică. Doi pacienți au trăit până la optzeci de ani, fără să meargă vreodată la spital sau la psihiatru. „Boala le-a deteriorat psihicul, dar le-a lăsat intact sufletul, în sensul religios al cuvântului. Dar oare are acest cuvânt și alt sens?”[1]

Hersonski este convins că „religia nu este un neuroleptic, tranchilizator sau antidepresiv. Minunea vindecării nu poate fi văzută zilnic în biserici... Simptomele bolii sunt interpretate de omul religios ca fiind încercări trimise de Sus, pe care el trebuie să le rabde cu tărie și smerenie. Și ceea ce este important: să țină totul în taină, descoperind acestea numai celor mai apropiați oameni”[2].

---

[1] B. Hersonski, „Notițele unui psihiatru. Gânduri despre boală, «opiul popoarelor» și cel de-al șaselea simț”, în revista *Foma*, nr. 7, 2012, p. 78.

[2] *Ibidem*, p. 79.

Meditând la istoriile celor care nu au fost răpuși de boală, aș vrea să vă pun înainte câteva versuri din „Testamentul duhovnicesc" al Sfântului Serafim din Virița. Convorbirea tainică a lui Dumnezeu cu sufletul ascetului ne descoperă multe:

Tu ești prețios în ochii Mei,
Și Eu te-am iubit. De aceea pentru Mine
Este o foarte mare bucurie să te învăț.
Atunci când ispitele te vor năpădi
Și vrăjmașul te va învălui asemenea unui râu,
Vreau ca tu să știi
Că de la Mine au fost acestea...
Eu sunt Dumnezeul Cel care dispune de viață.
Nu ești întâmplător în locul pe care-l ocupi,
Mediul tău și cei care trăiesc alături de tine
Doar împlinesc voia Mea.
Fie că ești constrâns financiar
Și nu mai știi încotro s-o apuci –
De la Mine au fost acestea...
Pentru că Eu vreau ca tu să Mă cunoști mai de aproape
În neputințele tale trupești și să nu cârtești pentru
    această
Trimisă la tine încercare,
Să nu încerci să înțelegi planurile Mele
De mântuire a sufletelor oamenilor prin diferite căi,
Dar să-ți pleci fără crâcnire
Capul în fața bunătății Mele.
De ai visat vreodată să faci ceva
Cu totul deosebit pentru Mine
Și în loc de aceasta ai ajuns în patul bolii și neputinței –

De la Mine au fost acestea...
Unii dintre cei mai buni fii ai Mei sunt cei
Care nu mai pot munci,
Pentru ca să învețe să mânuiască arma rugăciunii
neîncetate[1].

Deosebit de puternice sunt iubirea, credința și rugăciunea mamei. Din vechime se cunosc astfel de legende. Și astăzi au loc minuni inexplicabile. Iată o povestire pe care o redau în continuare.

„Am un prieten foarte bun pe nume Oleg. Suntem prieteni de mai bine de patruzeci de ani. Am învățat împreună la aceeași școală, la același liceu, și am fost împreună în armată. El a fost botezat, dar nu prea merge la biserică. În copilărie, când avea câteva luni, el a murit. A răcit și a murit. Doctorii au constatat decesul și au trimis trupul la morgă. Învelit în cearșaf, copilul a fost așezat pe un pervaz, lângă o fereastră întredeschisă. Iarna este frig la morgă. Alături era mama lui – tușa Katea. Nu au putut s-o alunge. A plâns toată seara și toată noaptea. Îi ieșeau aburi din gură. Copilul mort și rece stătea de multe ore pe pervaz, acoperit doar cu un cearșaf. Pentru tușa Katea nu mai exista nimic. Atât era de deznădăjduită, încât nu-și dădea seama de timp sau unde se află... Necazul îi cuprinsese atât de mult mintea și inima, încât înlăuntrul ei nu rămăsese nimic, în afara unui strigăt de rugăciune disperat. Timp de multe ore ea L-a rugat pe Dumnezeu... Disperată, așa cum putea. Era la un pas de a înnebuni... Dimineață tușa Katea a văzut cum Oleg s-a mișcat... L-a luat în brațe și a

[1] *Părintele ieroschimonah Serafim din Virița*, Ed. Frăției Sfântului Alexie, Moscova, 1997, pp. 136-140.

alergat cu el pe hol țipând: «Trăiește!» Ea își amintește apoi doar cum medicii în halate albe s-au repezit s-o sprijine, pentru că a leșinat cu copilul în brațe. S-a trezit după două zile... Tușa Katea a murit acum zece ani. I-am săpat eu mormântul într-un pământ tare și calcaros. Iar Oleg este viu și sănătos. În morga unde stătuse el pe pervaz înainte fusese o biserică. Și acum este acolo: una dintre cele mai frumoase biserici din orașul nostru Breansk... Iată ce poate rugăciunea mamei."

În martie 2011, în Japonia s-a produs un cutremur și apoi a lovit un tsunami. Atunci când salvatorii au ajuns la ruinele unei case, au văzut printre dărâmături trupul fără suflare al unei tinere. Poziția ei era foarte ciudată: în genunchi, ca un om care se roagă, aplecată în față cu mâinile întinse care parcă țineau ceva. Casa dărâmată îi rupsese spatele și o lovise la cap. Comandantul echipei de salvatori și-a întins mâna printre bolovani spre ea, sperând că mai trăiește. Dar nu era așa...

Echipa plecă de acolo ca să examineze și alte case dărâmate. Însă șeful echipei voia să se întoarcă la ruinele casei unde era femeia moartă. Ducându-se din nou, el căută mai mult și apoi strigă: „Un copil! Aici este un copil!"

Toți au început atunci să scoată bolovanii din jurul femeii moarte. Sub ea era un băiețel de trei luni, înfofolit într-o plapumă colorată. Probabil că mama încercase să-l protejeze cu trupul ei. Copilul dormea când salvatorii l-au luat în brațe. Medicul a văzut un telefon mobil lângă el, pe ecranul căruia scria: „Dacă vei trăi, să știi că te iubesc." Telefonul a trecut în mâinile tuturor și nici unul dintre cei care citeau nu putea să-și stăpânească lacrimile.

„Dacă vei trăi, să știi că te iubesc" – iată ce înseamnă dragostea de mamă! Oare Dumnezeu o va refuza?

„Rugăciunea credinței îl vindecă pe cel bolnav"

Încă din primul secol Apostolul Iacov învăța astfel: „Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate se vor ierta lui. Mărturisiți-vă deci unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului" (*Iacov* 5, 14-16).

Din aceste cuvinte reiese că în Sfânta Taină a Maslului și, în general, în orice rugăciune comună, harul lui Dumnezeu coboară peste om și îi vindecă trupul și sufletul. *Rugăciunea are o deosebită importanță psihoterapeutică.* Ea trezește credința în Dumnezeu și speranța în însănătoșire, calmează conștiința, atenuează sentimentul de frică, anxietate și mânie, îndepărtează omul de gândurile negre și de amintirile neplăcute, îl ajută la buna rezolvare a problemelor cotidiene.

Despre forța rugăciunii s-au scris multe. Domnul îi spune tatălui copilului îndrăcit astfel: „De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede" (*Marcu* 9, 23). Acest lucru nu înseamnă că cel necredincios nu se vindecă. Prin puterea Sa, Domnul l-ar vindeca, desigur, și pe cel indiferent la credință și chiar pe ateul militant. Dar fără o credință autentică vindecarea completă nu este posibilă.

Voi face o analogie cu domeniul medicinei. Cu ajutorul medicamentelor și al diferitor tertipuri doctorii nu fac boala să dispară, cât ajută mai mult organismul să reziste. În parte, pe aceasta se fundamentează metodele de întărire a imunității: combaterea microbilor și a altor factori cauzatori de boli. În procesul vindecării fizice participă în mod obligatoriu și pacientul. Recomandările medicului ajută la mobilizarea lui în lupta împotriva bolii, ceea ce este de neconceput fără acordul bolnavului.

La fel și Dumnezeu: nu face minuni automat, cu atât mai puțin împotriva voinței omului. Respectând libertatea persoanei, Domnul nostru Iisus Hristos îi întreba pe suferinzi: „Crezi că pot face asta?” Adică le spunea: „Îmi deschideți ușa ca să pot intra?” Să crezi înseamnă să-I deschizi lui Dumnezeu ușa inimii.

Sfântul Nicolae Velimirovici spunea că esența practică a credinței este exprimată prin cuvintele: „Dumnezeule, curățește-mă pe mine de mine insumi și vino să locuiești în mine!”[1]

De multe ori noi spunem: „Doamne, ajută!”, dar nu auzim în schimb nimic de sus sau nu vrem să auzim: „Vin, dar oare vii și tu către Mine? Fă măcar un pas spre Mine!”

Pentru ca harul dumnezeiesc să vină și să vindece boala, credința trebuie întărită prin post și rugăciune. Credința este o putere care participă la minune și te face „părtaș dumnezeieștii firi” (*II Petru* 1, 4). Unindu-ne cu Domnul, credința devine asemenea unui canal prin care curge energia vindecătoare. În fața ei nu va putea rezista nici o putere a întunericului sau boală.

[1] Sf. Nicolae Velimirovici, *Convorbiri*, Ed. Lodia, Moscova, 2001, p. 94.

Am fost impresionat de un caz. În vacanța de Crăciun a venit la biserică un băiețel a cărui mamă era bolnavă. El a luat din ieslea unei vitrine de păpuși care reprezenta scena din Betleem figurina micului Iisus, iar pe drumul spre casă a scos-o din buzunar și i-a spus: „Acum înțelegi ce înseamnă să rămâi fără mamă?" Mama se făcu bine și copilul duse păpușa înapoi[1].

Sigur că fapta copilului nu este un model de urmat, dar ce credință, simplitate, lipsă de răutate și sinceritate vedem în aceasta?!

Seara, în ajunul Crăciunului din 2012, pe canalul „Rossia 1" a fost difuzată emisiunea „Puterea minunată a rugăciunii. În direct cu Mihail Zelenski". Am fost invitat la emisiune în calitate de medic ortodox. Înainte de a intra în studio am trecut pe la machiaj. Acolo am făcut cunoștință cu doi soți minunați: Maria și Oleg Ukraineț.

Maria, în vârstă de 26 de ani, este demnă de cartea recordurilor ca cea mai mică mamă din lume. Diagnosticul ei este nanism hipofizar și are înălțimea de 90 cm, iar greutatea de 26 kg! Ea s-a născut cu greutate normală (3600 gr), dar la vârsta pubertății a încetat să mai crească. În comparație cu soția, Oleg, în vârstă de 24 de ani, este gigant. El are înălțimea de 1,87 m.

„Am știut din copilărie că voi naște orice ar fi, spunea Maria. Atunci când am rămas însărcinată, toți medicii insistau să avortez, spunându-mi că nu voi reuși să duc sarcina până la capăt și că îmi voi face și mie rău. Îmi tot spu-

[1] E. Dudkin, *Rugați-vă, copii, pentru părinți! Povestiri despre felul în care copiii îi aduc pe părinți la Dumnezeu și la Biserică*, Artos-Media, Moscova, 2011, p. 12.

neau că am înnebunit, dar nu mă lăsam convinsă. M-am gândit că dacă Dumnezeu mi-a dat un iubit, înseamnă că mă va ajuta să și nasc. Pe perioada sarcinii m-am simțit minunat. Nu am avut dureri în picioare. Pluteam de fericire! Iar Oleg era alături de mine tot timpul... cele nouă luni m-a purtat numai în brațe." Maria a fost urmărită atent de medicii de la secția ginecologie a spitalului regional din Lvov, Ucraina. Atunci când a venit doctorul în sala unde trebuia să facă cezariana, nu a văzut-o până când tânăra nu a urcat pe pat. Cum a reușit această mamă plăpândă să poarte un copil și să se îngrașe doar patru kg? Fătul ocupa aproape jumătate din trupul ei! În ajunul praznicului Bobotezei din 2011 s-a împlinit dorința cea mai mare a Mariei: a născut-o pe Veronica, o fetiță de 2800 gr și 49 cm. Mama avea suficient lapte pentru a o hrăni la sân.

Ce gânduri aveam eu în timp ce auzeam această poveste? În primul rând înțelegeam clar că nu aș fi crezut-o dacă nu i-aș fi văzut acolo. Femeile cu un astfel de diagnostic sunt în general infertile. Din cauza dereglării hormonale care le și face să nu crească, ele nu au menstruație. Și chiar dacă rămân însărcinate, nu reușesc să ducă sarcina până la capăt. Maria însă a rămas însărcinată și a născut un copil sănătos. Este sănătos și total în contradicție cu statisticile științifice.

„Credința puternică a făcut o minune!" – așa mi-am zis eu în minte, dar m-am îndoit. Și atunci am început să-i întreb pe cei doi despre lucruri care de obicei rămân în afara camerei de filmat și le scapă jurnaliștilor.

Soții erau credincioși încă de mici. După cununie se rugau împreună acasă și la biserică, se spovedeau și se îm-

părtășeau, mergeau adesea în pelerinaje. Amândoi se rugau fierbinte lui Dumnezeu, pentru că altcineva nu-i putea ajuta. Domnul a fost pentru ei firul de ață de care s-au agățat. Cu adevărat, „Tot cel ce crede în El nu se va rușina" (*Romani* 9, 33)!

„Să nu vă mirați, a continuat Maria, dar am hotărât împreună cu Oleg să avem și al doilea copil. Numai să crească un pic Veronica și să meargă la grădiniță. Credem că și a doua naștere va decurge cu bine. Să veniți să ne vizitați..."

Și, într-adevăr, de ce nu?! Comentând cele auzite în cadrul emisiunii „Puterea minunată a rugăciunii", eu am tras următoarea concluzie: istoria Mariei și a lui Oleg Ukrainet este o mângâiere și un îndemn pentru cupluri, pentru femeile infertile sau cele care nu pot duce o sarcină până la capăt. În același timp, ea este un reproș indirect pentru cei care din egoism, fără a avea probleme ginecologice, renunță la proprii copii pe care îi poartă deja în pântece. *Credința autentică distruge barierele fiziologice, psihice și psihologice care împiedică vindecarea.* Nu în zadar spune cântarea bisericească, citând pe Mântuitorul: „Unde voiește Dumnezeu, se biruiește rânduiala firii." Minunea este un dar de Sus și o faclie care luminează calea celorlalți.

Starețul Paisie Aghioritul sfătuia ca, în caz de boală, să apelăm la rugăciunile altor persoane. *Dacă noi nu ne rugăm fierbinte și cu tărie, atunci boala se dezvoltă conform legilor firii. Dacă însă ne rugăm, atunci Domnul intervine și corectează cursul firesc al bolii.* Și atunci, fie că se vindecă omul, fie că este luat de Dumnezeu, totul va fi cum e mai bine pentru mântuirea lui în veșnicie[1].

[1] Pr. Paisie, *Mărturii ale pelerinilor*, Moscova, 2011, pp. 129-130.

În descrierea vieții părintelui Cleopa este amintit următorul episod[1].

Un credincios avea o boală la un picior. Chiar dacă se trata, durerile tot nu dispăreau. În fine, el veni la mormântul părintelui Cleopa și se rugă pentru ajutor. După ce s-a întors acasă, durerea a dispărut. Uitând de rugăciune, bărbatul se gândi că fusese ajutat de tratament și îi spuse acest lucru soției lui. Dintr-odată însă durerea reveni atât de puternic, de parcă nici nu fusese tratată. Atunci omul strigă asemenea tatălui copilului demonizat din Evanghelie: „Cred, Doamne, ajută necredinței mele!" El înțelese totul și se pocăi pentru că mințise și nu recunoscuse ajutorul ascetului.

Sigur, părintele Cleopa l-a iertat pe bietul om. Numai că durerea nu trecea de tot, revenind periodic pentru a-i aminti de ceea ce se întâmplase odinioară. Cu adevărat, minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui!

Credința face minuni chiar și atunci când se pare că pentru aceasta nu ar fi nici un motiv obiectiv.

Odată, în vechime, un tâlhar în haine de monah hotărî să prade o mănăstire. O maică îl văzu de pe zid și, cu sufletul curat, începu să bată clopotele strigând: „Vai, l-am lăsat pe un avva în afara zidurilor! Maicilor, veniți repede!" Toate au venit în fugă. Tâlharul intimidat a fost întâmpinat cu mare cinste și cu lumânări aprinse. Apoi i-au adus un lighean cu apă și i-au spălat picioarele, după obiceiul străvechi. Cu acea apă s-a vindecat atunci o maică bolnavă.

[1] *Marele părinte Cleopa...*, p. 383.

Tâlharul nu știa ce să facă și până la urmă s-a pocăit. „Așa este puterea gândului bun. Acesta îi schimbă și pe cei din jur. Chiar și un om oarecare poate primi folos de la gândul tău cel bun", conchide părintele Paisie Aghioritul, povestind despre acel „avva", lup în piele de oaie[1].

Trebuie să avem în vedere și un alt aspect important: *cât depinde puterea de vindecare a credinței de evenimente?* Iată niște istorisiri dintr-o carte despre asceții greci mireni.

Un creștin oarecare s-a dus în pelerinaj la Ierusalim. Soția evlavioasă l-a rugat să-i aducă de acolo o bucățică din Cinstita Cruce a lui Hristos. Însă pelerinul fie a uitat, fie nu a apucat și nu s-a întors acasă cu o bucățică din lemnul Cinstitei Cruci. Pentru a nu supăra pe nimeni, pe drumul de întoarcere bărbatul a scrijelit o bucată din corabia de lemn cu care plutea. Femeia a cinstit cu evlavie bucățile din „lemnul Sfintei Cruci" și a continuat apoi să atingă cu ele pe bolnavi, vindecându-i! Bărbatul a fost nevoit să recunoască ce făcuse. Însă faptul rămâne: „Femeia binecuvântată vindeca datorită credinței sale puternice și cinstirii Sfintei Cruci chiar și cu ajutorul unei bucăți din lemnul corabiei."[2]

În una dintre mănăstirile grecești din Asia Mică se afla un izvor vindecător. Atunci când un om a aflat că un animal i se îmbolnăvise, l-a trimis pe angajatul lui, un băiețel turc, să aducă apă de la acel izvor. Stăpânul a stropit apoi cu credință animalul și acela s-a ridicat în picioare sănătos. Băiețelul uimit strigă atunci: „Mare este credința

[1] A. Rakovalis, *Părintele Paisie mi-a spus...*, Moscova, 2003, p. 97.
[2] *Asceții laici*, vol. I, Moscova, 2010, pp. 268-269.

creștină! Eu nu am adus apă din izvorul vindecător. Este evident că acel om credincios privise apa ca și cum ar fi fost sfințită și a primit de la Dumnezeu cele cerute[1].

Iată și o altă întâmplare. În anii stăpânirii turcești în Macedonia se îmbolnăvi conducătorul regiunii. Cu toate străduințele medicilor, starea lui de sănătate se înrăutățea văzând cu ochii. Nu se mai putea ridica din pat și, disperat, își aminti de Sfânta Muceniță Fotida. Biserica ei și un izvor vindecător erau aproape de casa bolnavului. „Sfânta Fotida mă va vindeca", spuse fără urmă de îndoială conducătorul musulman și porunci epitropului bisericii să-i aducă din apa vindecătoare.

Epitropul nu putea să nu facă cele solicitate, dar, pentru a nu permite atingerea de sfințenie a unui necredincios, el aduse apă din altă parte.

Muribundul porunci să fie ridicat pe șezut și, cu lacrimi în ochi, spuse: „Sfântă Fotida, ajută-mă!" În ziua următoare era deja mult mai bine. Toți au fost mirați, mai ales epitropul, care știa adevărul[2].

La fel și acum, eterodocșii evlavioși, la rugăciunea sfinților noștri, au parte de mila lui Dumnezeu! Să amintim, spre exemplu, vindecările minunate ale musulmanilor, armenilor și protestanților la rugăciunile acestora în fața Sfinților Ioan Rusul și Spiridon al Trimitundei. Sau vindecările persoanelor de diferite confesiuni, făcute cu cei care s-au rugat înaintea icoanei Sfântului Gheorghe Biru-

[1] *Ibidem*, p. 268.
[2] *Ibidem*, pp. 269-270.

itorul, foarte cinstit în Caucaz. Așa se împlinește zicerea Sfântului Apostol Petru: „Cu adevărat înțeleg că Dumnezeu nu este părtinitor. Ci, în orice neam, cel ce se teme de El și face dreptate este primit de El" (*Fapte* 10, 34-35).

Iar noi, care ne numim creștini ortodocși, nu facem decât să vorbim și să ne batem cu pumnul în piept că Dumnezeu este cu noi. Dar oare noi suntem cu Dumnezeu? Autocritica ne demască dreptatea falsă, fariseismul și credința căldicică. „Ce avem nu păstrăm și, după ce pierdem, plângem." Alții însă află ce caută și sunt recunoscători.

Autosugestie sau darul lui Dumnezeu?

Cum să explici unui laic posibilitatea vindecărilor minunate, atâta timp cât acesta consideră istoriile creștine neconvingătoare? Să apelăm la cele spuse de oamenii de știință.

Pentru început, *să comparăm natura vindecărilor minunate cu mecanismul terapiei placebo*. Subliniez faptul că placebo este un preparat neutru, care nu are nici o proprietate vindecătoare, dar care vindecă doar pentru că oamenii cred că are efect. Cum funcționează? Cu cât pacientul este mai convins că pastila pe care o înghite (mixtură, procedeu medical sau vaccin) este o descoperire revoluționară a medicinei, care ajută sigur, cu atât mai mare este probabilitatea că îmbunătățirea sau chiar vindecarea va surveni.

Unii oameni de știință ridică placebo la nivelul unui medicament universal sau panaceu pentru orice boală. În parte, așa și este. Atunci când un preparat sau obiect are parte de încredere și se pun speranțe în el, structura fizică

și compoziția chimică a acestuia nu mai sunt atât de importante. Înzestrând ceva cu proprietăți miraculoase, noi suntem capabili prin credința noastră sau prin autosugestie să săvârșim o minune.

Astfel, la mijlocul secolului al XX-lea, insuficiența cardiacă era tratată chirurgical: pentru mărirea cantității de sânge venit spre inimă erau legate două artere. Nouă din zece pacienți erau mulțumiți de rezultate. Cardiologul englez Leonad Cobb a făcut niște experimente interesante. El imita operațiile: făcea niște tăieturi mici la nivelul pieptului, fără a lega arterele. Minciuna științifică a avut un așa succes, încât doctorii au renunțat la operații în cazul insuficienței cardiace, preferând terapia alternativă.

Efectul placebo depinde de foarte mulți factori: noutatea preparatului, ambalajul medicamentelor, reclama agresivă, comentariile entuziaste ale pacienților, medicilor și membrilor familiei etc. Cel mai bine răspund la tratament bolnavii cu probleme psihice (depresiile, insomniile) și devieri psihosomatice (hipertonia, eczemele, dermatitele, erupțiile cutanate etc.).

O pastilă de calciu gluconic, administrată cu atenție și cu explicații convingătoare („un preparat nou, de import, foarte scump, dar pentru dumneavoastră fără bani, în cadrul unui proiect"), vindecă insomniile la fel ca somniferele. Pacientul nu mai simte durerea mâinii unse cu o cremă „analgezică". Dacă stimulezi cu laser apoi mâna unsă cu crema „minune", impulsurile dureroase din scoarța cerebrală nu se fixează deloc. De aceea, placebo este utilizat cu scop terapeutic și de diagnostic: să confirme sau să infirme eficacitatea unui anume preparat. Pacienților cu

dureri mari li se administrează intravenos novocaină, după care durerea se diminuează şi ei pot adormi. Dacă după o perioadă, în loc de novocaină se injectează ser fiziologic, suferinţa psihică şi fizică se va diminua, de asemenea.

Nu-i aşa că toate acestea ne amintesc de învăţarea reflexelor condiţionate ale lui Pavlov? Câinii experimentali salivau la aprinderea lămpii care dădea semnalul că vor primi mâncare. Multe reflexe umane seamănă cu cele ale animalelor.

Dar noi avem şi alte particularităţi. În afara stimulilor externi şi interni, mai reacţionăm la cuvinte. Răspunsul, în acest caz, este la fel de puternic ca în cazul acţiunii chimice sau fizice. Este vorba de influenţa psihologică asupra propriei persoane (autosugestia, antrenamentul autogen etc.). Datorită gândurilor de însănătoşire, în subconştient sunt pornite procese regenerative care elimină hormoni analgezici şi îmbunătăţesc schimbul de substanţe. Nu există aici nici un fel de misticism. Realocarea energiei interioare provoacă, într-adevăr, schimbări în organe şi ţesuturi. Nu e vorba doar de fiziologia organismului, cât de particularităţi de gândire şi vedere a lumii înconjurătoare.

O persoană sceptică la medicamente poate face inutil acel medicament (medicamentul, nu placebo!). Atunci când omul se aşteaptă la un efect pozitiv, acţiunea medicamentului este întărită şi face mai bine chiar decât se specifică în prospect.

Din nefericire, placebo este adesea folosit în cadrul sectelor, ocultismului şi magiei. Unii vraci şi şarlatani gândesc astfel: „De ce să-l hipnotizez pe client? Mă prefac doar că pot face asta şi e de ajuns.

Ateii sunt de asemenea înclinaţi să pună pe seama placebo acţiunea harului dumnezeiesc. Ei susţin că Biserica le bagă în cap oamenilor că există Dumnezeu, iar toate celelalte, inclusiv vindecările minunate, nu sunt decât efecte ale psihicului uman amăgit de religiozitate.

În acest caz ei merg pe principiul fals spiritual şi foarte periculos: „Omul se tratează şi se vindecă singur, şi nimic mai mult." De aici şi deviza care linguşeşte orgoliul nostru: „Vindecă-te pe tine însuţi!" Vedem că aici nu se vorbeşte în nici un fel de Dumnezeu. Mulţi oameni înghit hapul. Ei cred cu adevărat că fiecare vindecare înseamnă creştere interioară impresionantă, trezirea capacităţilor umane şi tot ce ţine de aceasta este în puterea lor. Această autoevaluare orgolioasă îi obligă să cucerească înălţimi şi apoi... să cadă.

Din punctul de vedere al psihologiei creştine, este prea simplist să explici vindecările minunate prin placebo. *Efectul placebo este un fenoment strict psihic, bazat pe reflexe şi pe autosugestie.* Influenţa vindecătoare asupra organismului este exercitată de conştiinţa (subconştientul) omului care evaluează neobiectiv substanţa materială dată (sau obiectul) şi îi atribuie caracteristici mitice.

Spre deosebire de aceasta, *adevăratele vindecări ale oamenilor credincioşi reprezintă un fenomen care atinge nivelul înalt al personalităţii şi este condiţionat de încrederea în imaterial, invizibil şi veşnic.* Acesta este rodul interacţiunii dintre harul dumnezeiesc mai presus de fire şi credinţa umană. Subliniez: credinţa raţională şi conştientă, nu superstiţia oarbă şi minciuna care sunt uşor de demascat. Din mila lui Dumnezeu şi după credinţa omului sunt

vindecați și sugari și animale, chiar dacă acestea nu pot să se autosugestioneze.

Falsele vindecări care se întâmplă în sectele religioase in timpul conferințelor și al sesiunilor de magie seamănă în exterior cu placebo. Numai că baza interioară a acestora este cu totul alta: *interacțiunea energiilor demonice cu credința omului.* Diavolul și slugile lui nu fac minuni autentice, mântuitoare pentru sufletul omului. „Pentru că unii ca aceștia sunt apostoli mincinoși, lucrători vicleni, care iau chip de apostoli ai lui Hristos. Nu este de mirare, deoarece însuși satana se preface în înger al luminii." Astfel ne avertizează Sfântul Apostol Pavel (*II Corinteni* 11, 13-15).

La mijlocul secolului al XX-lea, Sfântul chirurg Luca (Voino-Iasenețki) prin predicile și cărțile sale a eliminat multe contradicții dintre știință și religie. Conform opiniilor sale, materialiștii și ateii nu recunosc sufletul ca pe o esență deosebită și reduc întreaga activitate psihică la procesele din creier, mai ales la cele din scoarța cerebrală. Sigur, acțiunile psihice și stările depind de funcțiile normale sau patologice ale sistemului nervos sau hormonal. Anatomia și fiziologia organismului își pun amprenta mult asupra psihicului. Spre exemplu, diferite forme de caracter corespund anumitor forme de construcție a organismului, ceea ce reprezintă una dintre cele mai importante manifestări ale sufletului și duhului[1].

Dar aceste fapte indubitabile nu demonstrează în vreun fel punctul de vedere al concepției materialiste despre psihicul uman.

[1] Sf. Luca, „Duhul, sufletul și trupul", în revista *Știință și religie*, Moscova, 2001, pp. 229-230.

Sfântul Luca se raportează la un fapt cunoscut: influența psihicului în cursul bolii. Starea de spirit a bolnavului, încrederea sau neîncrederea în medic, profunzimea credinței și nădejdea în vindecare sau, dimpotrivă, depresia provocată de discuțiile neatente ale medicilor în prezența pacientului despre gravitatea situației lui, toate acestea definesc în mare măsură finalul bolii. Psihoterapia este o acționare prin cuvânt, mai bine zis prin duh, a medicului asupra pacientului. Aceasta este o metodă de tratament general recunoscută, care dă rezultate foarte bune. Sfântul Luca scria astfel: „Rădăcinile bolilor sunt căutate de medicina actuală din ce în ce mai des în sistemul nervos, mai ales în creier. *Dacă sistemul nervos, creierul, conduce toate procesele bolii, înseamnă că și însănătoșirea este tot de la sistemul nervos și de la acțiunea acestuia asupra organismului.* Aceasta este convingerea medicinei contemporane."[1]

Minunile care au loc la Lourdes, la moaștele Sfântului Serafim de Sarov, vindecările legate de alți sfinți care au bineplăcut lui Dumnezeu sunt ca urmare a influenței sufletului prin creier asupra organismului, în general. Aceste fapte minunate nu pot fi explicate doar prin intermediul fiziologicului, pentru că toate procesele din creier și reacțiile necesită timp, în schimb vindecările minunate au loc instantaneu. O astfel de rapiditate este caracteristică doar pentru duh. În afară de aceasta, disfuncțiile ireversibile (din punct de vedere medical) la nivelul organelor nu pot fi rezolvate de orice fel de acțiune, fie aceasta și foarte intensă, din partea creierului.

[1] Sf. Luca, *Grăbiți-vă să-l urmați lui Hristos* (predici la Simferopol, anii 1946-1948), Moscova, 2000, p. 189.

De aici și concluzia: „Este neîntemeiată afirmația că cele spirituale pot fi definite doar prin cele materiale. Trebuie să recunoaștem că există și fenomenul invers: acțiunea spirituală asupra materiei trupului prin sistemul nervos ca organ al psihicului. Duhul este capabil nu doar să creeze forme ale trupurilor materiale, direcționând și definind procesul de creștere, dar poate lua el însuși acele forme, adică să se materializeze."[1]

Știința contemporană studiază atent fundamentele neurologice ale experienței religioase și ale fenomenelor duhovnicești în cadrul *neuroteologiei,* domeniu situat la granița dintre teologie și neurologie. Astfel, în 2008, un grup de cercetători ai Universității Oxford, sub conducerea profesorului Toby Collins, a desfășurat un experiment care să cerceteze legătura dintre sentimentele noastre religioase și simțirea durerii. Anatomiști, farmacologi, neurologi, filosofi și teologi au încercat să găsească un fundament religios al credinței și să răspundă la o întrebare dificilă: este oare religia mai mult decât o simplă metodă de calmare a sinelui?[2]

Cercetătorii au introdus 12 catolici și 12 atei într-un scanner cu rezonanță magnetică, propunându-le să privească tablourile a doi maeștri din epoca Renașterii: pânza lui Giovanni Battista Salvi da Sassoferrato din secolul al XVII-lea, reprezentând pe Fecioara Maria, iar, pe de altă parte, „Dama cu hermină" de secol XV a lui Leonardo da Vinci. După părerea cercetătorilor, privirea chipu-

[1] Sf. Luca, *Duhul, sufletul...*, p. 232.

[2] Belief in God really can relieve pain. Acces: http://www.telegraph.co.uk/news/religion/3096743/Belief-in-God-really-can-relieve-pa-[illegible]

lui Fecioarei Maria ar trebui să provoace sentimente religioase credincioșilor. Al doilea tablou a fost ales pentru că are conținut laic și îl calmează psihoterapeutic pe privitor.

Subiecții au fost expuși unor stimuli de curent electric: în partea de sus a palmei au fost lipiți electrozi prin care circula curent. Timp de jumătate de oră, în patru sesiuni, fiecare voluntar a primit cam 20 de impulsuri electrice. Ulterior, participanților la experiment li se solicita să evalueze intensitatea durerii pe o scară de la 1 la 100.

Catolicii care s-au rugat la chipul Fecioarei Maria nu aveau emoții și simțeau pace și siguranță. Conform aparatelor, când priveau imaginea religioasă, oamenii simțeau durerea cu 12% mai puțin decât atunci când priveau „Dama cu hermină". Acest lucru s-a reflectat în modificarea activității lobului frontal drept. Iar senzațiile de durere și activitatea creierului ateilor au fost la fel de intense în timpul privirii ambelor tablouri.

Concluzia cercetătorilor a fost că persoanelor credincioase li se ușurează durerea atunci când se gândesc cu nădejde la Dumnezeu.

Sigur, este greu să simți durerea altuia ca pe durerea proprie și mai ales să stabilești cu exactitate intensitatea acesteia. Un adult sănătos se adresează lui Dumnezeu și sfinților altfel decât un copil sau un bolnav psihic. Totul depinde de persoană, și în aceasta constă slăbiciunea experimentului. Este clar că sentimentul religios nu poate fi echivalentul acțiunii unui drog. Cu toate acestea, e parțial justificată și afirmația lui Karl Marx: „Religia reprezintă oftatul fapturii osândite, inima lumii fără inimă, la fel

cum este și spiritul normelor fără spirit. Religia este opiul popoarelor."[1]

Rugăciunea este un fenomen psihofizic extrem de complex. Aceasta provoacă o activitate deosebită a creierului, datorită căreia se schimbă părerea despre sine, despre lumea înconjurătoare și despre Dumnezeu. Oare nu de aceea oamenii care sunt credincioși și care nădăjduiesc în Dumnezeu sunt mai puțin afectați de stres și îl suportă mai bine decât cei necredincioși? Oare nu de aceea rugăciunea poate diminua senzația de durere?

În decembrie 2011, în cadrul filmărilor pentru emisiunea „Puterea minunată a rugăciunii. In direct cu Mihail Zelenski", am avut ocazia să-l cunosc pe Valeri Borisovici Slezin, cercetător din Sankt-Petersburg, doctor în științe biologice, colaborator al laboratorului de psihofiziologie V. Behterev. El mi-a povestit despre multe cercetări care sunt văzute în mod diferit de lumea științifică. Dar oare ce anume suscită interesul aderenților și critica dură a oponenților?

La sfârșitul secolului al XX-lea, la Universitatea Arizona a avut loc conferința internațională intitulată „Cele mai noi realizări ale științei în domeniul conștiinței". Au fost publicate tezele referatului lui V. Slezin care a declarat că a descoperit un fenomen unic: starea deosebită a omului în timpul rugăciunii. În cadrul experimentelor, a fost studiată activitatea neuronală a unor studenți de la Academia Teologică din Sankt-Petersburg, a unor monahi de la Lavra Sfântul Alexandru Nevski și a unui duhovnic de mănăstire. Rezultatele au fost fascinante.

---

[1] Diac. Andrei Kuraev, „Conflictul sau uniunea sunt întâmplătoare în credință și știință?", în *Sfântul Luca, Duhul, sufletul...*, p. 315.

Din cele spuse de V. Slezin, aproape în toate cazurile electroencefalogramele celor care se rugau arătau la început o încetinire treptată a ritmului curenților biologici ai creierului, apoi doar ritmuri lente *delta* (cu frecvența de 2-3 Hz). Când persoana se ruga mai intens, s-a observat o estompare clară a ritmurilor de înaltă frecvență. Biopotențialele rămase aveau o amplitudine mică (o simplă linie EEG).

Încetarea rugăciunii era însoțită de restabilirea rapidă a tabloului inițial. Un student a spus, la un moment dat: „Bine, cred că ajunge!", și impulsurile scoarței cerebrale s-au întors la ritmul obișnuit *alfa* (8-12 Hz) și obișnuitul ritm *beta* (13-30 Hz). La sfârșitul studiului, toți cei care se rugaseră confirmaseră că nu au simțit disfuncționalități în ceea ce privește conștientizarea realității înconjurătoare, tulburări de atenție sau memorie, adică tot timpul conștiința lor era trează. La astfel de modificări ale electroencefalogramei nu au fost observate devieri cum ar fi convulsiile!

O astfel de stare a conștiinței la adult există doar în cadrul unui somn profund, fără vise, iar în stare de veghe, doar la sugari. Creierul sugarului încă nu s-a dezvoltat complet și de aceea biocurenții acestuia nu au ritmuri rapide. În lumina acestei descoperiri științifice îndemnul Domnului Iisus Hristos are pentru noi un cu totul alt sens: „De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în Împărăția cerurilor" (*Matei* 18, 3).

Mai demult știința cunoștea doar trei stări ale conștiinței: starea de veghe, somnul lent și somnul agitat, cu vise. Acum s-a dovedit că există și o a patra stare, aceea a „privegherii în rugăciune", deconectarea completă a acti-

vității scoarței cerebrale în stare de veghe. Paradoxal, dar conștiința în această stare pare că se detașează de creier!

Conform observațiilor lui V. Slezin, în timpul rugăciunii profunde omul se îndepărtează de realitatea cotidiană, plină de negativ, de gânduri deșarte și schimbă starea conștiinței. Rugăciunea provoacă o frânare în scoarța cerebrală. Aceasta frânează conexiunile patologice (cum ar fi reflexele) în creier și organism, ceea ce contribuie la vindecarea inclusiv de cancer.

Caracteristicile curative ale rugăciunii ortodoxe nu sunt o legendă, ci o realitate. Aceasta este un mijloc minunat de vindecare și profilaxie a bolilor. Trebuie doar să crezi cu adevărat și să te rogi din inimă.

Rugăciunea este necesară la fel ca somnul și priveghearea! Să presupunem că suntem privați de somn. O astfel de tortură este dintre cele mai grele și duce la boli și degradare. Dar cel care nu se roagă pierde sau nu dobândește liniștea interioară și senzația de împăcare. Astfel ne sufocă stresul, jignirile, mânia, agitația, certurile, care sunt însoțite de diferite boli. De aici și caracteristicile vindecătoare ale rugăciunii. Nu în zadar preotul rostește de multe ori în timpul slujbei: „Pace tuturor!" – dorindu-le tuturor o stare de pace sufletească.

Dacă suntem afundați în rugăciune, atunci slujba nu ne obosește și senzația de trecere a timpului se pierde. Pentru un om necredincios este chinuitor să stea două-trei ore la slujbă în biserică. Tot timpul se întreabă când se va termina. Însă asceții se rugau zile întregi fără să obosească. Unii chiar se deconectau de tot ceea ce-i înconjura (frig, căldură, foame, oboseală, durere) și gândul lor se îndrepta doar

spre Dumnezeu. Iată care este modelul rugăciunii autentice care atrage după sine harul lui Dumnezeu.

A fost studiată activitatea creierului reprezentanților altor confesiuni. Preotul catolic nu reușea să se afunde în rugăciune, deși ritmul încetinea. Hindusul care medita, dimpotrivă, avea un ritm crescut al impulsurilor electrice. Buddhistul Zen avea la început o creștere a ritmului, apoi o încetinire nesemnificativă. Vedem astfel că rugăciunea ortodoxă acționează asupra creierului altfel decât meditația obișnuită.

În timpul meditației, un oarecare guru rus a fost întrebat de către V. Slezin: „De ce ați apelat la o altă credință? E ca și cum ați trăda." Acela a răspuns că rămăsese ortodox. „Atunci, spuneți rugăciunea *Tatăl nostru*! – i-a zis profesorul. După ce începu să rostească rugăciunea, EEG arăta descărcări convulsive, ca înaintea unei crize de epilepsie! A fost nevoie să opresc imediat experimentul." Ulterior, acel „guru" a stat o zi înaintea icoanelor într-o biserică, să-și ceară iertare pentru credința lui „importată".

Cum putem evalua descoperirile lui V. Slezin și ale neuroteologilor occidentali? După părerea mea, noi știm încă foarte puțin despre tainele conștiinței omului. Rugăciunea vie și adevărată, cât și credința reprezintă o taină, care nu poate fi operată și „aranjată în sertare". Adesea noi avem tendința să explicăm acțiunile lui Dumnezeu cu mintea noastră, incluzând enigmele naturii în cadrele ipotezelor și experiențelor personale. Dar este foarte dificil să privești veșnicia din prisma timpului limitat al vieții noastre. De aceea, științele naturale și metodele acestora nu reușesc să pătrundă semnificația sacră a fenomenelor

duhovnicești. Știința nu este un adevăr necondiționat, ci doar un toiag înțelept pentru cel care caută adevărul.

În Biblie e scris: „Descoperi-vei tu care este firea lui Dumnezeu? Urca-vei tu până la desăvârșirea Celui Atotputernic? Ea este mai înaltă decât cerurile... Măsura ei este mai lungă decât pământul și mai lată decât marea" (*Iov* 11, 7-9).

După cum spune foarte bine diaconul Andrei Kuraev, „știința răspunde întrebărilor *de ce* și *cum*, iar religia întrebării *pentru ce?* Și oricât aș încerca eu să studiez mersul trenurilor, nu voi ști din acesta niciodată unde trebuie să merg eu. De aceea nu are rost să cauți răspunsuri la întrebările de care nu suntem interesați. Întrebările noastre nu trebuie traduse într-un limbaj străin"[1].

Convingerile religioase, gândirea și exprimarea nu pot fi reduse la particularitățile funcționării psihicului. Este vulgar și naiv să spui că „religia a fost băgată în capul nostru" și că există „zone ale lui Dumnezeu" sau „gena lui Dumnezeu". Repet: experiența religioasă și sentimentele nu sunt un produs al activității neuronale a creierului, deși ea se bazează într-o oarecare măsură și pe funcțiile acesteia. În creierul nostru au fost inserate mecanisme naturale responsabile cu trăirile mistice. Însă aceste mecanisme nu Îl „creează" sau „reproduc" pe Dumnezeu, așa cum reproduce pianina o melodie. Totuși, dacă „pianina din cap este dezacordată, atunci melodia sună fals și urât.

Nu este înțelept nici să fie negate ipotezele științifice și faptele care dau la o parte cortina spre tainele conștiinței. Spiritualitatea, credința și căutarea lui Dumnezeu sunt firești pentru om. Acestea trebuie studiate ghidân-

[1] Diac. Andrei Kuraev, *op. cit.*, p. 315.

du-ne după cuvântul Apostolului Pavel: „Iar dacă i se pare cuiva că cunoaște ceva, încă n-a cunoscut cum trebuie să cunoască. Dar dacă iubește cineva pe Dumnezeu, acela este cunoscut de El" (*I Corinteni* 8, 2-3).

Am primit scrisori de la cititori care încercaseră să le „deschidă ochii altora", să-i „scoată din întuneric" și să demonstreze „adevărul esoterismului". Astfel de „compuneri" sunt dăunătoare. „Doar cunoașterea puțină îndepărtează de Dumnezeu. Cunoașterea multă duce către El", spunea filosoful Francis Bacon. Iar fizicianul Werner Heisenberg spunea: „Prima înghițitură din paharul științelor naturale provoacă ateismul, însă la fundul paharului ne așteaptă Dumnezeu."

Sfântul Luca al Crimeei sublinia: *minunile Evangheliei nu sunt nefirești, ci suprafirești.* In acestea este prezentă o putere care depășește experiența și cunoașterea noastră. „Ceea ce este minune pe pământ e firesc în ceruri... Legile naturii nu sunt niște obezi cu care a legat Dumnezeu libertatea Sa și pe cea a omului, pentru că El poruncește chiar și forțelor naturii."[1]

Reporterul de televiziune Mihail Zelenski mi-a oferit posibilitatea să comentez istorii minunate ale oamenilor despre ajutorul pe care l-au primit de la Dumnezeu. Ce concluzii putem trage din acestea?! Sigur că în toate sunt prezente mila și darul lui Dumnezeu. Minunea este acțiunea legilor spirituale ale creației care nu sunt cunoscute încă științei contemporane. Și acestea sunt la fel de obiective cum sunt forța gravitației și câmpul electromagnetic. Noi încă nu am ajuns la nivelul necesar sau nu

[1] Sf. Luca, *Știință și religie...*, pp. 51-52.

vom ajunge niciodată la înțelegerea minunii. Deși, poate că peste decenii, generațiile viitoare vor mulțumi lui Dumnezeu și vor evalua clar ceea ce astăzi provoacă neînțelegere și suspiciuni.

Rugăciunea, crucea, icoana, moaștele și orice alt lucru sfânt nu sunt niște amulete, talismane sau pastile. Poți să-ți pui o sută de cruci și să bei cinci găleți de agheasmă, dar fără credință nu primești nimic. Harul lui Dumnezeu vine ca răspuns la efortul voinței omului. Aceasta este cheia vindecării noastre. Și aceasta poate să nu fie neapărat fizică, dar întotdeauna va fi spirituală!

CAPITOLUL II

CUTREMURUL SUFLETULUI

Biblia afirmă: „Cel care împunge ochiul va scoate lacrimi, și cel care împunge inima răscolește simțirea... Lovitura biciului face vânătaie, iar lovitura limbii frânge oasele. Mulți au pierit de ascuțișul sabiei, dar mai mulți de uneltirile limbii" (*Sirah* 22, 20; 28, 18-19).

Suferințele sufletești sunt mai puternice decât cele fizice. Este greu să reziști fără să cedezi psihic dacă nu-ți găsești locul, dacă sufletul ți-e necăjit, iar în minte ai numai gânduri negre și coșmaruri. Uneori ți se pare că înnebunești și apare dorința de a pune capăt acestei suferințe, chiar și prin sinucidere. Din fericire, nu toate crizele afectează astfel propriul nostru „eu".

Partea cea mai mare din traumele psihice o au iubirea neîmpărtășită, amarul pierderii cuiva drag, amintirile neplăcute, supărările ascunse și temerile... În centrul suferințelor spirituale se află adesea orgoliul afectat sau, după cum spunea Sfântul Alexie Mecev, „Eul nostru". Acesta se strangulează ca o hernie, provocând o inflamație cumplită și necroza întregii lumi lăuntrice.

De obicei, durerea sufletească este „înăbușită cu orice preț. Haideți, totuși, să încercăm să vedem care sunt rădăcinile, ramurile și roadele acesteia. Doar astfel sentimentele care provoacă suferință vor putea fi regândite și vom putea trece peste ele.

Cum sunt gândurile, așa sunt și bolile?

În Biblie este scris: „În putere stă omului să plăsmuiască planuri în inimă..." (*Pilde* 16, 1).

Părintele Tadei de la Vitovnița era convins că binele și răul încep de la gândul care apoi se materializează. Tot ceea ce este creat și există în Univers este materializarea în timp și spațiu a gândului lui Dumnezeu. Iar noi suntem creați după chipul lui Dumnezeu. Gândurile pașnice, liniștite, bune și mărețe ne îmbunătățesc starea de spirit. Noi devenim conlucrători în ogorul lui Dumnezeu, iar liniștea și pacea se revarsă peste tot. Dimpotrivă, gândurile rele și păcătoase distrug omul din interior și înmulțesc răul: se transmit familiei, societății, țării... Duhurile căzute sunt netrupești și păcătuiesc doar cu gândul. La fel și noi, prima dată facem răul în gând, iar mai apoi cu fapta[1].

Starea noastră interioară se reflectă în opinii, intonație, cuvinte și fapte. Părintele Paisie Aghioritul susținea că obiectele făcute de om în liniște și pace, cu rugăciune, se sfințesc singure și îi sfințesc pe cei care le folosesc. Obiectele făcute în grabă și cu nervi transmit această stare celor care le poartă[2].

[1] Pr. Tadei de la Vitovnița, *op. cit.*, pp. 54, 157, 160.
[2] Pr. Paisie, *Scrisori...*, p. 119.

După părerea Sfântului Serafim din Virița, noi ne îmbolnăvim adesea pentru că nu chemăm numele Domnului să binecuvânteze mâncarea. Odinioară făceam toate cu binecuvântare și cu rugăciune pe buze: aram, semănam și seceram. Acum nu știm ce fel de oameni fac mâncarea pe care o consumăm. Adesea aceasta este „îmbunătățită" cu înjurături și blesteme[1].

Odată, fericita stareță Liubovi (Lazareva) a primit bucatele de prânz de la bucătăreasă. Liuba era tristă: „Îmi furi lucrul sfânt! Acesta este prânzul lui Antihrist! Mergi și cere iertare de la soră, pentru că tu ești vinovată!" Bucătăreasa o supărase pe sora cu care stătea în chilie mai devreme și, gătind, o tot bombănea pe aceea[2].

Am fost întotdeauna impresionat de borșul de urzici și de fasolea cu castraveți de la mănăstire, care sunt mai gustoase decât mâncărurile alese de la mesele festive. Am găsit explicația la Sfântul Apostol Pavel: „Căci se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune" (*I Timotei* 4, 5). Obiceiul mănăstiresc din vechime spune să citești și să asculți psalmi, rugăciuni sau cărți duhovnicești în timpul gătitului sau al mesei.

Oamenii necredincioși m-au întrebat de ce trebuie să te rogi sau să faci semnul crucii asupra mâncării și băuturii. Eu le-am spus de tradiția veche, dar acest lucru nu i-a convins. A trebuit atunci să aduc un argument pentru cei care sunt din afara Bisericii: „Produsele trec prin multe maini, acumulând iritarea acelora, nemulțumirile și poate chiar blestemele. Oare câte înjurături au fost spuse la încărcarea

[1] *Pr. Serafim din Virița, op. cit.*, p. 43.
[2] *Viața Sfintei Liuboi Lazareva*, Sankt-Petersburg, 2007, p. 194.

sau descărcarea lăzilor de legume?! Aceasta otrăvește hrana. De aceea, noi ne rugăm înainte de a mânca, pentru ca harul lui Dumnezeu să curățe și să sfințească totul. La sfârșit, mulțumim pentru aceasta." Noi mâncăm pentru a ne menține în viață și pentru a ne întări, a acumula substanțe și energie. Dar oare întotdeauna reușim să facem asta? De multe ori ne așezăm la masă sănătoși și ne sculăm bolnavi. Din nefericire, multe boli apar din cauza consumării produselor de proastă calitate, a îmbuibării și a unui regim alimentar incorect. La baza acestora nu stă doar încălcarea normelor sanitare și a regimului alimentar.

După părerea părintelui Porfirie Kavsokalivitul, resentimentele sunt o sabie care provoacă o rană mortală. Chiar fără să rostim vreun cuvânt, prin răutatea noastră interioară putem lovi mortal pe aproapele nostru. Sufletul nostru este imaterial și poate fi afectat de diferite forțe nevăzute, bune sau rele. Inima emană semnale de binecuvântare sau blestem, fericire sau nenorocire. Inima este ca un aparat de radio, iar patimile sunt ca semnalul bruiat[1].

Ascetul a mai relatat o întâmplare tragică. Odată, o femeie răutăcioasă, cicălitoare și necredincioasă s-a mâniat pe fiul ei și a strigat la el: „Să mori!" În aceeași zi fiul ei a căzut, s-a lovit de o piatră și a murit. Femeia își smulgea părul de durere, dar era prea târziu[2].

De aceea părintele spunea: „Să nu gândiți rău despre alții. Prin rugăciunea voastră, prin apelul la Hristos le faci bine celor din jur. Gândind rău, le faci rău."[3]

[1] Pr. Porfirie Kavsokalivitul, *Flori[illegible] sfaturi*, Ed. Mănăsti[illegible] [illegible]on din Muntele Athos, 2008, pp. 338-339, 363.
[2] *Ibidem*, pp. 363-364.
[3] *Ibidem*, p. 339.

Dacă părinții nu sunt pregătiți să accepte sexul, înfățișarea, caracterul, capacitățile mintale sau chiar existența fiului sau fiicei, atunci ei nu fac decât să instaleze o bombă cu ceas. În sufletul tânăr își face loc o idee fixă: „Eu sunt rău și sunt o povară pentru mama și tata, nimeni nu are nevoie de mine. Mai bine plec." Decizia inconștientă, luată la nivelul emoțiilor, se înrădăcinează și distruge uneori întreaga viață.

Traumele emoționale, cruzimea, violențele și educația precară predispun către autodistrugere. Este foarte clar că atunci când copilul (adolescentul) este certat și chiar bătut, acesta se poate înrăi și poate face alegeri greșite în viață.

Să presupunem că niște părinți nerăbdători îl îndepărtează tot timpul pe copil, spunându-i: „Lasă-mă în pace!" După trecerea anilor, copilul într-adevăr îi va lăsa în pace: va fugi de acasă sau se va purta urât, ca un huligan, fără să-i pese de nimic. Părinții atunci vor fi din nou nemulțumiți și cârtitori: „Doamne, nu știu ce să-i mai fac! De unde și de ce mi se întâmplă una ca aceasta?!"

Cum de unde? „Pentru orice cuvânt deșert, pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua Judecății. Căci din cuvintele tale vei fi găsit drept, și din cuvintele tale vei fi osândit" (*Matei* 12, 36-37). Trâmbițele zilei Judecății se aud de pe acum.

Bazându-se pe experiența Sfinților Părinți și pe date științifice, Sfântul Luca al Crimeei afirmă că gândul și cuvântul au o energie psihofizică extraordinară, direcționată în interior și în exterior[1]. Creierul și inima analizează informația care pornește de la oameni, animale, mediul în-

[1] Sf. Luca, *Duhul, sufletul...*, pp. 194-195.

conjurător și, cel mai important, din lumea nevăzută. Sufletul evlavios este luminat de o lumină caldă atunci când se atinge de harul lui Dumnezeu. Iubirea mamei se răspândește ca un val liniștit către pruncul care i s-a lipit de piept, iar sentimentul pasional al soțului, către soția pe care o iubește fierbinte.

Sfântul ne arată cum se manifestă gândurile noastre în oamenii din jur și de departe. „Spiritul de turmă", adică un curent puternic de simpatie, mânie sau entuziasm, îi face pe oameni să se unească la teatru și în parlament, în piață sau pe stadion. Acest curent distruge orice obstacol pe care-l întâlnește în cale. Avântul fără seamăn al viteazului duce după sine întreaga armată, și curajul ieșit dintr-o inimă aprinsă aprinde la rându-i mii de alte inimi care sunt însetate de a porni într-o „cruciadă". Vârtejul rapid al energiei demonice intră în noi cu putere atunci când vedem scânteile din ochii și fața dușmanului.

Furtunile emoționale sunt asemenea unui tsunami. Să presupunem că mânia activează zonele creierului responsabile cu gândirea logică, pregătirea organismului pentru mișcare și transformarea agresiunii în acțiune. Mânia nu este întotdeauna o forță oarbă și irațională. De cele mai multe ori ea îl face pe om mult mai conștient de ce se întâmplă în jur și crește capacitatea de a ghici mișcările adversarului. Îndrăgostirea însă, dimpotrivă, „deconectează" capacitatea de a gândi rațional și cu minte trează.

Așadar, de îndrăgostirea care orbește judecata și de respingerea dură a altor oameni răspund aceleași zone ale creierului. Ura le stimulează, pofta sexuală le inhibă. Nu

degeaba se spune că de la dragoste la ură nu e decât un pas – mai bine zis, o singură porțiune a creierului

Despre legătura strânsă dintre modul de a gândi, caracter și boală oamenii știau din vechime. Înțeleptul Solomon învață astfel: „Cel fără milă își chinuiește trupul său... Supărarea se abate asupra omului, dar numai un cuvânt bun îl bucură... Chiar când râdem, inima se întristează; bucuria se sfârșește prin plângere... O privire binevoitoare înveselește inima și o veste bună întărește oasele" (*Pilde* 11, 17; 12, 25; 14, 13; 15, 30).

Hipocrate remarca dependența trăirilor psihice de activitatea creierului și de fizicul persoanei.

Emoțiile și sentimentele ascunse sau manifestate irațional se exprimă sub forma unor boli trupești. Prin urmare, fiecare este responsabil, într-o oarecare măsură, de sănătatea sa[1]. Nu e un secret că pentru a evita bolile de inimă este necesar să te detașezi de stările de mânie și dușmănie care declanșează reacția la stres. Atunci crește tensiunea, pulsul și se formează plăci aterosclerotice în vase... De aici stenocardie, infarct, atacuri cerebrale. Femeile agresive sau dușmănoase sunt în grupul de risc al celor care dezvoltă cancer la sân, iar bărbații, intestinal. Aceste emoții suprimă imunitatea și deschid astfel porțile pentru tumori. Anxietatea se transformă în gastrite și ulcer. Persoanele instabile emoțional și neliniștite de obicei nu au un regim alimentar sănătos, fumează, beau și nu dorm bine. Aciditatea gastrică crește, provocând fisuri ale stomacului sau intestinelor.

[1] Aceste lucruri au fost analizate în detaliu în cartea mea *De ce eu? Bolile pe care le atragem.*

Chiar dacă nu avea studii medicale, Sfântul Porfirie putea să stabilească diagnostice clare. Medicii atenieni l-au rugat de multe ori să se roage și să ajute cu diagnosticarea în cazuri complicate.

Un om venit la spovedanie a fost sfătuit de Sfântul Porfirie să nu se mânie, să nu fie nervos și iritat din cauza faptului că membrii familiei lui nu mergeau la biserică în fiecare duminică: „Cu binecuvântarea pe care ai primit-o la biserică, fa rugăciune și acasă în pace, zicând: «Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă!» Astfel, te vei liniști încetul cu încetul. În caz contrar, din pricina nervilor, a spasmelor intestinale, începe să te doară burta."[1]

Părintele Porfirie explica astfel: femeile care sunt geloase pe soți se îmbolnăvesc des de cancer[2]. „Pizma și mânia împuținează zilele, și grija aduce bătrânețile mai înainte de vreme" (*Sirah* 30, 25).

Așadar, emoțiile negative puternice modifică fondul hormonal și tensionează sistemul nervos. Dacă hormonii nu au refulări normale, excesul acesta și excitarea nervoasă distrug organismul. Energia trebuie să fie consumată într-un fel. Sigur că răbufnirile emoționale sporadice nu duc la boli. Cu toate acestea, noi trebuie să reacționăm flexibil și adecvat la probleme (spre exemplu, să nu vedem insuccesul nostru sau succesul altora ca pe o înfrângere sau tragedie personală). Dacă reacția este alta, atunci probabilitatea bolii crește brusc.

Un rol determinant în apariția și cursul disfuncțiilor psihosomatice îl joacă următorii factori psihotraumati-

[1] Pr. Porfirie Kavsokalivitul, *op.cit.*, p. 353.
[2] *Ibidem*, p. 82.

zanți: stresul, emoțiile negative, conflictele de tot felul (mai ales cele interioare), stările de criză etc. Situațiile dramatice, cum ar fi divorțul, moartea unui apropiat sau boala cuiva, avortul, războiul, atentatele teroriste, catastrofele naturale scad capacitatea noastră de adaptare și supraviețuire.

In lista bolilor psihosomatice sunt incluse stenocardia, infarctul, hipertonia, migrenele, unele forme de artrită, boli de piele și urogenitale, alergiile, alcoolismul, depresiile etc. În domeniul disfuncțiilor psihosomatice tipice intră de asemenea anorexia și bulimia, obezitatea psihogenă și cardiospasmul. De fapt, orice boală poate fi făcută pe fond psihosomatic și poate provoca o reacție a sufletului. În acest sens, nu poți spune că există doar boli psihice sau doar boli somatice.

Nu trebuie să cădem în extreme, explicând totul prin psihologie sau fiziologie. Cercetătorii contemporani spun chiar mai mult: „Nu există boli psihosomatice, ci bolnavi psihosomatic."

Iată o povestire adevărată, publicată pe Internet. O femeie pe nume Ludmila venise la Moscova dintr-un orășel siberian. Angajându-se secretară la o firmă comercială, ea a intrat pe sub pielea Anei, soția unui client foarte bogat, l-a amăgit pe soț și a reușit să-i intre în grații. Ludmila încerca din răsputeri să-l cucerească pe iubărețul de 50 de ani: se prefăcea că iubește pasional și că „se topește" la cea mai mică mângâiere.

Acela a înghițit momeala și s-a ales cu o amantă, numai că nu avea de gând să-și părăsească soția care nu bănu-

ia nimic. Câte nu a încercat Ludmila! O întreba pe Ana cu ce anume o supără soțul, apoi o bârfea pe adversară în fața bărbatului ei.

În fine, ea a făcut în așa fel încât infidelitatea soțului să iasă la iveală. Soții s-au certat, s-au despărțit, iar amanta s-a cuibărit la „iubit" acasă...

Înainte de una dintre călătoriile în străinătate, Ludmila hotărî: o sarcină îl va face pe Oleg să mă ceară de soție. Pregătindu-se de plecare, „prădătoarea" vicleană s-a lăsat de fumat și a început să ia vitamine. Numai că, în loc să simtă că prinde forțe noi, ea simțea altceva: slăbiciune, somnolență, amețeli și s-a și îngrășat. Nici soarele tropical nu a făcut să treacă aceste simptome. După ce s-a întors acasă, Ludmila s-a bucurat de întârzierea ciclului menstrual. Numai că ginecologul a trimis-o la endocrinolog, care i-a spus că are hipotireoză (scăderea funcțiilor glandei tiroide). Se vede că nu în zadar bunica Ludmilei îi spunea: „Ia seama că, dacă vei face rău oamenilor, nu-ți va fi bine. Așa că acum asta a și pățit."[1]

Astăzi, femeia părăsită de iubit și bolnavă grav este nevoită să ia tot timpul pastile hormonale. Tratamentul va dura mult mai mult decât planul viclean pe care-l avusese ea cu bărbatul furat. Măcar a fost stabilită o barieră pentru adulter. Oare putem afirma că acest final este doar o întâmplare?

Sigur că rădăcinile tragediei constau în intențiile păcătoase și egoiste. „Groapă a săpat și a adâncit-o și va cădea în groapa pe care a făcut-o. Să se întoarcă nedreptatea lui pe capul lui și pe creștetul lui silnicia lui să se coboare"

[1] Sigur că aceasta nu este cauza singulară a hipotiroidiei.

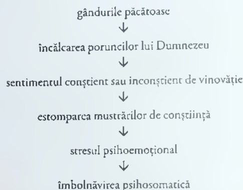
– zice psalmistul (*Psalmii* 7, 15-16). Cât de grăitoare e această expresie!

Ce fel de emoții și gânduri avea Ludmila atunci când îl ademenea pe soțul alteia? Psihologii spun că deși lucrurile pot să nu fie vizibile, creierul nu poate fi păcălit. Cel mai probabil, femeia realiza în interiorul ei că face un lucru rău și se temea că intriga ei va fi descoperită înainte de vreme, ca să nu-i iasă planurile. Nici intimitatea calculată, iar nu din iubire, nu este benefică pentru sănătate.

Încercările de a estompa vocea interioară a conștiinței și de a-ți croi fericirea din necazul altuia duc la distrugere interioară și blochează capacitatea de a iubi cu adevărat. Cu toate că își găsește tot felul de justificări, omul simte aceasta înlăuntrul său și atunci se declanșează mecanismul apărării sufletului de autodistrugere, instalându-se boala fizică. Atunci când glanda tiroidă este afectată grav, femeia nu poate rămâne însărcinată ușor și duce sarcina cu anevoie.

Adevărate sunt cuvintele biblice: „Vorbele celui defăimător sunt ca bucatele gustoase; ele se duc în adâncul măruntaielor. Spoială de argint care îmbracă un vas de lut, așa sunt buzele mieroase și o inimă rea. Cu buzele sale se preface cel ce urăște, iar înlăuntrul lui nutrește înșelăciune; Când își schimbă glasul, să nu-l crezi, căci șapte urâciuni sunt în inima lui. Cineva poate să-și ascundă ura prin prefăcătorie, dar în adunare răutatea lui se dă pe față. Cine sapă groapa (altuia) cade singur în ea și cel ce rostogolește o piatră se prăvălește (tot) peste el" (*Pilde* 26, 22-27).

În acest caz păcatul „a tras" în glanda tiroidă, însă ținta putea fi oricare alt organ. Pentru noi este acum *important să vedem care este modelul:*

Toată lumea cunoaște expresia: „Minte sănătoasă în corp sănătos." Totuși, gânditori, medici și cercetători reputați sunt de acord că majoritatea problemelor noastre pornesc „de la cap" și rădăcina bolilor pornește din adâncurile psihicului.

Adesea îmbolnăvirea este întâi „născocită" de psihicul deteriorat al omului. Dar bolile „închipuite", provocate de ideile fixe și de frici, sunt însoțite de simptome reale. Imaginile noastre gândite, impulsurile, amintirile, dorințele și răzgândirile se pot materializa. Psihicul modifică fiziologia: o schilodește sau o vindecă. Și aici nu e nimic ocult.

Astfel, *minciuna înrăutățește stările emoționale și pe cele fizice.* Profesorul Anita Kelly de la Universitatea Americană, împreună cu colegii, a observat zece săptămâni două grupuri de persoane. Era vorba de 110 oameni cu vârsta cuprinsă între 18 și 71 de ani, dintre care 65% erau studenți. Persoanele din primul grup au fost rugate să reducă

minciuna zilnică, iar modul de viață al celor din al doilea grup urma să rămână la fel[1].

Toți veneau săptămânal să li se observe starea de sănătate și să dea explicații despre îndeplinirea condițiilor legate de minciună. Participanții învățau să spună adevărul despre realizările lor, să nu se laude și să răspundă onest la întrebări, fără a exagera. Cei care mințeau mai puțin în legătură cu probleme simple (spre exemplu, inventând justificări pentru întârzierea la serviciu) se simțeau mai bine deja la sfârșitul primei săptămâni.

Concluzia: s-au diminuat de trei ori plângerile de dureri de cap și „arsuri" în gât și de patru ori stările melancolice. S-au îmbunătățit relațiile cu colegii și prietenii.

Concluziile sunt logice, pentru că minciuna creează o supratensiune emoțională. Pentru a ține în minte planurile reale și pe cele inventate, fără a te da de gol, trebuie să consumi energie în plus. Acest lucru epuizează și consumă organismul. Chiar și o minciună mică mărește starea de iritabilitate și conflictul interior, precum și cu ceilalți oameni. Mustrările de conștiință provoacă un sentiment de vinovăție, frică și disconfort. Iar tendința de a te abține de la minciuni scade nivelul stresului, redă sens vieții și crește aprecierea psihologică a propriei persoane. Omul simte satisfacție interioară, forțe fizice suplimentare și întărirea capacității de apărare a organismului. Dacă este atent la discuțiile cu ceilalți și își alege cuvintele cu grijă, ascultând de vocea interioară, omul conștientizează mai bine propriile dorințe și distinge mai ușor între minciună și adevăr.

---

[1] Cercetătorii ne sfătuiesc să mințim mai rar. Acces: http://www.rbcdaily.ru/2012/08/08/cnews/562949984479574.

După părerea mea, acționând împotriva conștiinței, pierdem o parte din noi și ne predăm bolii de bunăvoie. Încălcarea fățișă sau ascunsă a legii morale duce la crize sufletești și emoționale. Pentru început apar boli sufletești, apoi boli trupești. Legătura dintre fizic și psihic în om este strânsă și reciprocă. De aceea boala unui organ poate dăuna și mai mult stării emoționale. „Cauza bolii tale caut-o în sufletul tău, zicea părintele Porfirie Kavsokalivitul. În ce stare este acesta? Atunci când medicamentele nu ajută, înseamnă că nu doare trupul, ci sufletul. Iar vindecarea sufletului o putem dobândi doar de la Hristos."[1]

Așadar, *rădăcinile bolii se află de regulă în interiorul nostru.* Iată de ce orice boală poate fi vindecată sau măcar ameliorată, chiar dacă nu se însănătoșesc toți oamenii. Problema nu este atât boala, cât omul. Din punct de vedere al credinței creștine, *nu există boli incurabile, ci bolnavi incurabili.* O astfel de perspectivă asupra bolilor și a morții ne învață să privim viața cu alți ochi, luminați de trezvie.

Lipsa gândirii corecte și sănătoase duce la îmbolnăvire. Starea de spirit pozitivă acționează benefic. Prin urmare, pentru a dobândi sănătate, trebuie mai întâi să dezrădăcinăm cauza bolii și să primim forța vindecătoare a harului dumnezeiesc.

Cum putem face asta? Prin acceptarea propriei stări de păcătoșenie și a lipsei de desăvârșire, prin dorința sinceră de a ne schimba viața, prin iertarea celor care ne supără și nu ne sunt prieteni, prin credința în Dumnezeu și lăsarea vieții noastre în mâinile Lui. Oamenii credincioși găsesc mângâiere și vindecare în rugăciune, în slujbe și în Taine-

[1] Pr. Porfirie, *op. cit.*, pp. 105, 111.

le bisericești. „Nu fi înțelept în ochii tăi; teme-te de Dumnezeu și fugi de rău; Aceasta va fi sănătate pentru trupul tău și o înviorare pentru oasele tale" (*Pilde* 3, 7-8).

După părerea Sfântului Filaret al Moscovei, omul cu o sănătate șubredă poate trăi la fel de mult ca unul foarte puternic. Numai că acesta trebuie să fie atent, conștient de ceea ce face și să nu-și asume sarcini pe care nu le poate duce. Spre exemplu, atunci când este bolnav, să nu iasă din casă, ci să stea în pat. Câteva zile de răbdare înțeleaptă te pot izbăvi de săptămâni sau luni de boală[1]. Este clar că nu putem exagera recomandarea Sfântului Filaret. O persoană sensibilă și firavă trebuie să țină cont întotdeauna de calea de mijloc: să nu provoace și să nu inventeze boli. „În toate lucrurile tale fii cumpătat și nici o neputință nu te va întâmpina" (*Sirah* 31, 26).

Sfântul Teofan Zăvorâtul învață: „Abținerea de la patimi este cel mai bun medicament; aceasta asigură și zile îndelungate... Sănătatea nu depinde doar de hrană, ci mai ales de liniștea sufletească. Viața în Dumnezeu, evitând valurile lumii, învăluie inima cu pace, și prin aceasta menține în trup totul sănătos."[2]

Este evident că *rețeta însănătoșirii constă în schimbarea felului de a gândi*. Ne eliberăm de greutatea lăuntrică a patimilor și renaștem la viața veșnică prin credință și pocăință. Cuvântul grecesc „pocăință" înseamnă schimbarea minții.

Dușmanul nostru cel mai mare este înăuntrul nostru. Iubirea de sine (egoismul) este sămânța tuturor patimilor.

---

[1] Mitrop. Filaret, *Compendiu de documente vechi ale muzeului*, partea a 9-a, Moscova, 1901.

[2] *Culegere de scrisori ale Sfântului Teofan*, ed. a III-a, scrisorile nr. 477, 514, Moscova, 1898, pp. 124, 197.

Iată pe cine trebuie să fim supărați și de ce să ne judecăm! Se spune că speranța moare ultima. Dar nu e așa, ci iubirea de sine moarte ultima! Despre felul în care putem scăpa de aceasta citim la sfinții asceți.

Egoismul este rodul naturii umane căzute după greșeala lui Adam. Natura noastră adevărată, transfigurată de har, precum și vocea conștiinței, necesită dăruire de sine, iubire jertfelnică pentru Dumnezeu și oameni. „Mai fericit este a da decât a lua, ne spune Domnul, că cine va voi să-și scape sufletul îl va pierde; iar cine își va pierde sufletul pentru Mine îl va afla" (*Fapte* 20, 35; *Matei* 16, 25).

Conflictul interior între „vreau" și „trebuie" provoacă durere. Intensitatea acesteia depinde de cât de adânc a intrat în noi egoismul. În mod paradoxal, *cu cât omul este mai egoist, cu atât este mai vulnerabil și supus durerii.*

De sănătate, ca și de fericire, trebuie să ai mare grijă. Nu este în puterea noastră să evităm neplăcerile, dar este important să ne pregătim pentru confruntarea cu acestea, respectând niște reguli simple, chiar banale.

Primul pas: conștientizarea problemelor interioare care înrăutățesc starea de spirit. Durerea provocată de confruntarea cu tine însuți, împotrivirea față de glasul conștiinței și față de sentimentul de vinovăție se tratează printr-o autoanaliză, nu prin justificări sau autoflagelări. Ce rost are să „omori" ulcerul cu pastile și să ții regim, dacă orice neplăcere și greșeală au ca urmare crize nervoase severe? Nu are rost să învinovățim rudele, ci să începem a ne uita la noi înșine. Dacă nici așa nu vom reuși să rezolvăm problema, să mergem la un duhovnic cu experiență, la un psiholog sau la un medic creștin.

Pasul al doilea: capacitatea de a controla emoțiile și sentimentele. Să le exprimăm deschis și calm, fără tensiune, dispute și răutate. Să ne analizăm bioritmurile, distribuind obligațiile deprimante și discuțiile dureroase în perioadele când ne simțim mai bine. Astfel, spre deosebire de „ciocârlii", „bufnițele" sunt mai puțin active dimineața devreme, dar lucrează bine noaptea târziu. Nu planificați mai multe lucruri simultan, „trăgând" de voi. Nu toată lumea poate face ceea ce reușea Iulius Caesar.

Sigur, calea spre sănătatea psihosomatică nu poate fi epuizată în doi pași. Dar e mai bine decât deloc.

Nu-ți provoca supărări!

Un om a mers la un înțelept și i-a zis: „Tu ești blând, fără răutate, întotdeauna bine dispus și nu te superi niciodată. Ajută-mă și pe mine să fiu la fel." Bătrânul a fost de acord și l-a rugat pe cel din fața lui să-i aducă un cartof și o pungă transparentă. „Dacă te superi pe cineva și nu spui nimănui, scrie numele acelei persoane pe cartof și pune-l în pungă." „Doar atât?" – întrebă nedumerit omul. „Nu, răspunse bătrânul, poartă întotdeauna punga cu tine și, de fiecare dată când te mai superi, mai adaugă un cartof.

Cu timpul, punga se umple și nu este deloc ușor să mergi pe drum cu o astfel de greutate. Pe deasupra, cartofii de dedesubt se strică și miros urât.

Omul a venit din nou la înțelept și i-a spus: „Nu mai pot purta asta cu mine. În primul rand, punga este foarte grea, iar în al doilea rând, cartofii s-au stricat. Dă-mi altă

soluție!" Însă bătrânul a spus așa: „Același lucru se întâmplă cu sufletul, numai că noi nu ne dăm seama de aceasta imediat. Faptele se transformă în obiceiuri, iar obiceiurile, în caracterul omului care dă naștere patimilor urât mirositoare. Ți-am dat posibilitatea de a observa întregul proces din afară. Dacă vei decide să te superi sau, dimpotrivă, să superi pe cineva, să te gândești mai întâi dacă ai nevoie de o astfel de greutate."

În esență, *rămâne una din două: fie porți supărările și suferi toată viața, fie nu te superi și trăiești liniștit.* Ce-i de ales? Închipuiți-vă că mergeți cu un sac greu pe un pod și, dintr-odată, cădeți în apă. Atunci trebuie să decideți ce faceți: vă salvați pe dumneavoastră sau sacul? Sigur că vă salvați viața! Preferați să lăsați sacul și să înotați ca să scăpați cu viață.

Supărarea este o îmbinare urât mirositoare a răutății cu neputința. Uneori, aceasta cuprinde atât de mult propriul nostru „eu", încât îi împărțim pe toți în „dușmani" și „prieteni". Știți zicala despre cele două păreri: a mea și a celorlalți? Supărările sunt ca lipitorile: sug din noi o cantitate colosală de energie vitală. Acestea trebuie tot timpul „hrănite". Astfel, ne cheltuim în zadar resursele interne ale organismului și ale psihicului pe care le-am putea utiliza „în scopuri pașnice" (creativitate, ajutorarea aproapelui, lupta împotriva bolilor etc.). „Supărarea aduce boli rele", zice un proverb popular. Oricum ai privi lucrurile, reiese că nu e deloc bine să te superi sau să fii supărat. Omul supărat pierde energie și, cu cât e mai mare supărarea, cu atât e mai mare pierderea de energie. Noi obosim ca niște catâri care duc butoaie de apă prin munți, sau suntem ca niște

lămâi stoarse. Cine are de câștigat din asta? Doar cei care provoacă supărarea! De fapt, din proverbe mai reiese o înșiruire de personalități: supăratul, prostul și jignitul.

O, dacă durerea s-ar vărsa de la noi ca un pârâiaș, dacă s-ar descompune în cer, dacă s-ar duce-n pământ sau dacă s-ar preface în ceva bun și sigur! În realitate însă, aceasta „se împlântă" în noi și stă acolo multă vreme. Chinurile sufletului suferind se schimbă în sentimentul de milă față de tine și răutate față de neprieten. Acest lucru ne și îmbolnăvește. Având o energie răutăcioasă, supărarea duce la boli psihosomatice și modele autodistructive de comportament (dispoziție conflictuală, depresie, înclinația către patimi etc.).

Psihologii au studiat bărbați și femei pe care i-au „afundat" consecutiv în patru stări: trecerea printr-o supărare, gândul la răzbunare, compasiunea față de cel care a provocat supărarea și iertarea. În tot acest timp au fost măsurate pulsul, tensiunea arterială, nivelul de transpirație și tonusul muscular. S-a descoperit că supărarea, ținerea de minte a răului și mai ales dorința de răzbunare duc la disfuncții ale sistemului cardiovascular. Iertarea, pe de altă parte, este curativă atât psihic, cât și fizic.

Cu cât mai mare e supărarea și cu cât mai mult se adâncește aceasta în personalitatea omului, cu atât mai tare seamănă cu o cârtiță, în sensul că se „afundă" în pământul reavăn al trăirilor opresive și se plânge de insuficiența luminii solare (atenția și implicarea din partea persoanelor dragi). Voința lui este atunci paralizată. Sentimentul neexprimat agită, roade sufletul și distruge sistemele imunitar, nervos și hormonal.

După părerea cercetătorilor, durerile nevindecate și dorința de răzbunare predispun spre tumori. *Supărarea ca factor de stres poate fi o cauză a cancerului.*

Am avut fericita ocazie să intru odată în chilia unui mare duhovnic. A intrat atunci și un grup de oameni bolnavi de cancer și am fost martorul unei discuții. Părintele a subliniat: asemenea fumului de țigară, durerea și necazul ca urmare a unei ofense, trăind în sufletul nostru, provoacă boala aceasta a cancerului. „Oncologia" roade organismul la propriu.

După părerea mea, întorcându-ne cu gândul la jignirea care ne-a fost făcută, noi o retrăim și ne „inflamăm" din nou și din nou. Iar demonul toarnă cu plăcere gaz pe foc: situația începe apoi să se amplifice cu detalii și fantezii, bineînțeles în detrimentul nostru. De aici și infarctul sau focarul oncologic care se transformă în tumoare canceroasă și se hrănește cu țesuturile vii prin metastaze. Ce șarpe încălzim noi la sân?! Oare jignirea valorează cât necazul nostru?!

Oamenii țin minte și alimentează jignirile timp de decenii, crezând naiv că astfel îi pedepsesc pe cei vinovați. Însă în primul rând se pedepsesc pe ei înșiși. Jignirile și supărările se reflectă în plan social și duhovnicesc, ducând la conflicte lente interpersonale și la boli duhovnicești. *Legea răzbunării spune așa: dacă ai făcut rău cuiva, așteaptă-te să se întoarcă la tine acest „bumerang".*

O femeie l-a părăsit pe soțul ei, în pofida tuturor rugăminților acestuia, și i-a interzis să vadă copilul. Blocată în mod egoist, ea refuza să înțeleagă ce suferințe provoacă celui mic, tatălui acestuia, bunicilor din partea tatălui. Au

trecut anii și, atunci când femeia a devenit bunică, s-a întors „bumerangul" răului care devenise mai mare. Fiul a divorțat, și nora supărată a făcut la fel ca soacra în tinerețe.

Astfel de exemple sunt multe și le găsim aproape de noi. Câte cucuie nu ne facem noi, călcând tot timpul pe aceeași greblă?! Dar dacă vom pleca în veșnicie nepocăiți? Cum vom sta înaintea Tronului de Judecată al Domnului?

Am mai auzit o astfel de zicală: epitaful de la cimitir spune următoarele: „Aici odihnește cel care și-a câștigat dreptul de a trece strada pe roșu." Dar oare se odihnește? Poate ar fi mai bine să zicem că acela este „lipsit de odihnă".

Explicând cum putem moșteni viața veșnică, Domnul Iisus Hristos îndeamnă la împlinirea poruncilor legii mozaice: „Să nu ucizi, să nu săvârșești adulter, să nu furi, să nu mărturisești strâmb, să nu înșeli pe nimeni, cinstește pe tatăl tău și pe mama ta." În Evanghelia după Marcu este adăugată încă o poruncă, pe care nu o găsim între cele zece: „să nu înșeli pe nimeni" (*Marcu* 10, 19).

Și de unde apare viermele supărării?

Poetul Alexandr Andrianov descrie astfel o persoană:

Din întuneric, fără miros și chip,
Intră supărarea adânc în mine.
Din ce nori ai coborât oare?
Iar răspunsul din întuneric a fost acesta:
„Omule mândru, pătimaș,
Care nu compătimești pe nimeni
Și aștepți de la oameni de toate,
Care vrei să primești, fără să dai,
Te dedai la orice lingușire,

Şi eşti ca un ciot de copac pe loc drept,
Bunul altora îl miroşi de departe,
Dar în propria casă nu vezi nimic...
Nu am bătut la uşa ta,
Pentru că pot intra şi fără cheie!"
Te rog, supărare, să nu mă chinui!
Ce poţi câştiga de la un bolnav?
Lasă-mă să gândesc singur în linişte
Şi să fac o cheie pentru suflet[1].

De multe ori noi reacţionăm cu furie şi durere la reproşurile justificate şi la ieşirile nejustificate făcute la adresa noastră. Dacă cineva râde de noi sau ne vorbeşte de rău, simţim cum se ridică în noi un val de fierbinţeală. Şi dacă acea persoană nu-şi cere scuze, atunci apare ura care orbeşte şi cere răzbunare „dreaptă". Vedem foarte rar şi recunoaştem lipsa noastră de desăvârşire, însă memoria noastră păstrează amănunţit supărările pe care ni le-au facut alţii. Ni se pare că primim de la oameni şi de la viaţă prea puţin, cu toate că depunem eforturi mari. O astfel de înşelare a sinelui este apanajul viclean al egoismului nostru.

Şi cine e de vină: eu sau el (ea)? Proverbul rusesc spune: „Nu ne supără alţii, ci noi înşine ne supărăm." Chiar şi construcţia gramaticală „s-a supărat" sugerează acest lucru. Este vorba de reflexivul „s-a"...

„S-a supărat" – înseamnă că şi-a provocat el însuşi supărare, adică a lăsat frâu liber gândurilor care s-au bucurat într-un chip nesănătos de înjosirea personală şi de sen-

[1] A. Andrianov, *op. cit.*, p. 27.

timentul superiorității morale față de oponent. Atunci când simți plăcere dacă ești jignit, cauți motive pentru aceasta chiar dacă nu există. Iar diavolul șoptește la ureche cu drag motive și ghidează gândurile noastre răzlețe.

Cel supărat pare că își alintă durerea și nu vrea să se despartă de ea, simțindu-se victimă nevinovată a oamenilor răi, a circumstanțelor sau a sorții. De multe ori supărarea este împinsă în străfundurile subconștientului atât de mult, încât nu se simte aproape deloc. Și iarăși: cu cât mai puțin este conștientizat sentimentul acesta, cu atât mai mult ne acaparează. Este o cursă fără sfârșit: victima atrage agresiunea, se supără, simte neputința proprie și creează condițiile pentru un nou atac.

Astfel, *supărarea este fiica urâtă a mândriei, vanității și mâniei.* Patimile alimentează obiceiurile nesănătoase și, cât timp acestea sunt vii, nu vom reuși să ne înfrânăm. De aceea, cel care dorește să plivească „lujerii" va trebui să sape după „rădăcini": să studieze Sfânta Scriptură și scrierile Părinților, să învețe a-și vedea propriile păcate și a le ierta pe cele ale aproapelui, să exerseze lipsa de răutate și răbdarea, să facă pocăință, să se roage cu osârdie și să facă milostenie...

Cum poți birui supărarea prin iubirea creștină și într-un mod demn?

Dificil! Știu aceasta din proprie experiență. Pentru început, să ne exprimăm sentimentele și să recunoaștem: „Da, sunt supărat." După aceea să încercăm să înțelegem pentru ce Domnul ne supune unei astfel de lecții. Poate că este o încercare sau poate că avem păcate pentru care trebuie să răbdăm. Puneți-vă întrebări și căutați răspunsuri.

De ce am fost atât de afectați? Este vorba de iubirea de sine afectată sau de persoana altcuiva? Cine ne-a călcat atât de mult pe bătături? Motivul este unul inventat sau real? Oare nu l-am provocat eu, fie și fără voia mea? Ce patimă m-a dus spre această situație: mânia, lăcomia, gelozia, încredea de sine prea mare? Ce corzi ale sufletului meu au fost afectate: credința, corectitudinea, mintea sănătoasă, legăturile de rudenie, tradițiile de familie, cultura națională? Ce trebuie să scoată la iveală supărarea: mândria mea, credulitatea, prostia, lipsa de experiență, lipsa de maleabilitate, agresivitatea? Cum pot evita conflictele pe viitor? Și această listă poate continua.

Ne supără:

– insinuările răutăcioase și amintirile lipsite de tact despre problemele care ne lezează orgoliul (biografii rușinoase ale rudelor sau ale celor apropiați, calculele aparente sau ascunse, felul în care arătăm, starea de sănătate, starea socială etc.);

– critica grosolană (observațiile și acuzele înjositoare și fără tact);

– sfaturile unilaterale (de genul „trebuie să mai lucrezi cu tine însuți", „în locul tău, aș..." „de ce nu încerci să?..").

Pentru a evita certurile din cauza bârfelor, Biblia sfătuiește să-l întrebi pe celălalt înainte de a-l acuza dacă e adevărat ce se spune despre el. „Și nu crede tot cuvântul. Este câte unul care alunecă, dar nu din suflet, și cine n-a greșit cu limba sa?" (*Sirah* 19, 15-16).

„Vorbele zboară", spune un vechi proverb latin. Câteodată, după ce trece o vreme, te gândești: „De ce nu am tăcut?, „Cine m-a pus să mă bag?", „De ce am răspuns atât

de dur?" Deși se pare că ai făcut asta fără să vrei răul cuiva. Dar dacă noi înșine nu ne putem ține gura, ce să cerem de la ceilalți?!

Rămâne doar să ne rugăm ca Domnul să fie tot timpul „pe buzele noastre", să ne învețe să vorbim cu oamenii și să ne acopere neputințele: „Pune, Doamne, strajă gurii mele și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele; Să nu abați inima mea spre cuvinte de vicleșug, ca să-mi dezvinovățesc păcatele mele" (*Psalmii* 140, 3-4). Atunci când Domnul face să treacă un cuvânt lipsit de înțelepciune pe lângă inima noastră, acesta nu ne afectează.

Psihologii remarcă ironic astfel: „Punctul de vedere al conștiinței autorului poate să nu corespundă cu punctul de vedere al subconștientului acestuia." Intr-adevăr, suntem influențați de motive conștiente și subconștiente. Oamenii nu-i supără pe alții fără motiv. Suntem înclinați să vedem doar învelișul supărător al cuvintelor, fără să observăm sensul lor pozitiv.

Haideți să ne imaginăm o scenă tipică. Soția îl ceartă și îl exasperează pe soț: „Ești dezordonat! Ai o varză în cap și în viață! Tot timpul arunci șosetele pe unde apuci!" Într-adevăr, critica aceasta este distructivă, dar în esență este doritoare de bine. Atunci când soția se va liniști, întrebați-o ce vrea de la dumneavoastră și ascultați ce are de spus. Nu trebuie să fii un geniu ca să-ți dai seama. Ce voia, de fapt, soția? Este simplu: „Iubesc familia aceasta și am grijă de ea. Numai că am nevoie de sprijinul tău. Dă-mi de înțeles că nu sunt singură aici. Fii mai ordonat!

Să încercăm să creăm acum o deviză: „Omul ordonat le are pe toate ordonate: gândurile, sentimentele și... șose-

tele!" Oare aceasta este o cale atât de dificilă către pacea în familie?

Să presupunem, totuși, că nu se poate face pace, chiar dacă motivele pentru care era supărată soția au dispărut datorită soțului. Prin urmare, există și motive necunoscute, cum ar fi necesitatea inconștientă de „descărcare" după o zi grea de muncă, atunci când scapi de oboseală (sau griji, neliniști, stări de iritare). Șosetele soțului pur și simplu au nimerit în dreptul „focului de artilerie". Sau poate că soția duce lipsă de căldură sufletească și de mângâiere. Printr-un scandal ea reușește cumva să atragă atenția soțului.

Să învățăm, așadar, deprinderea unei critici sănătoase și a autocriticii. Reproșurile lipsite de înțelepciune înrăiesc și dau roade amare. Oare femeile nu trebuie să reia aceeași discuție chiar și după reproșuri: „Ei, de câte ori trebuie să-ți spun?"

A rezolva problema supărării nu înseamnă să te răzbuni pe cel care te-a supărat! Aforismele spun așa: „Omul nu este egal cu suma faptelor sale, oricât de groaznice ar fi acelea"; „Iubește păcătosul și urăște păcatul!" Dacă vei încerca să înțelegi motivele celui care te-a supărat, multe neînțelegeri vor dispărea, iar relațiile vor deveni mai sincere și autentice.

La seminariile pe care le-am ținut la Facultatea de Medicină am auzit de multe ori de la studenții căsătoriți exprimări de genul: „Înainte de zilele ei critice ne certăm aproape obligatoriu. Am înțeles deja că în aceste zile nu putem programa treburi comune serioase. Și acum programăm totul în funcție de calendarul ei." Iritabilitatea, stările isterice și de nervozitate se explică adesea nu prin-

tr-un caracter răutăcios, ci prin schimbări hormonale. Nu este vorba despre o vină aici, cât despre o particularitate fiziologică a tuturor fiicelor Evei. Domnul le smerește și face apel la ambii soți astfel: „Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos" (*Galateni* 6, 2).

Așadar, *analizând situația la rece, vom încerca să justificăm sau chiar să mulțumim celui care ne supără.* Așa se poate face profilaxia supărării la nivelul conștiinței. Problema principală constă în atitudinea noastră față de jigniri.

Nu ne simțim supărați până când nu ne supărăm singuri. Astfel, în copilărie mulți erau necăjiți pe poreclele lor. Cu timpul, acestea par copilării sau chiar amuzante și nu ne mai afectează.

Din păcate, unii oameni sunt infantili și cu personalitate imatură. Distorsionând realitatea, aceștia nu se deosebesc prea mult de copii prin supărare și vulnerabilitate. Această vină și nenorocire sunt în același timp consecințe ale lipsei de creștere spirituală. Dacă avem o abordare corectă a lucrurilor, lipsa de prietenie a celor din jur nu ne poate afecta. Dimpotrivă, vom vedea în aceasta o chemare la pocăință, desăvârșirea sinelui și încetarea judecării aproapelui.

Creștinii autentici reacționează la orice critică în duhul dragostei și al creșterii spirituale, încercând să nu strice relațiile cu ceilalți. „De sunteți ocărâți pentru numele lui Hristos, fericiți sunteți, căci Duhul slavei și al lui Dumnezeu Se odihnește peste voi; de către unii El se hulește, iar de voi se preaslăvește. Nimeni dintre voi să nu sufere ca ucigaș, sau fur, sau făcător de rele, sau ca un râvnitor de lucruri străine. Iar de suferă ca creștin, să nu se rușineze,

ci să preamărească pe Dumnezeu, pentru numele acesta" (*I Petru* 4, 14-16).

Domnul îl răsplătește cu dărnicie pe cel care rabdă bârfele și judecata la adresa lui. După părerea Sfântului Paisie Aghioritul, Dumnezeu este Drept și de aceea nu are sens să ne justificăm și să căutăm recunoașterea meritelor noastre la oameni. Dimpotrivă, noi devenim datori: „Cel care te supără îți face un bine, făcând un depozit pe numele tău la banca cerească."[1]

Avva Dorotei vorbește despre un ucenic tânăr pe care nu l-a văzut niciodată supărat, necăjit sau mânios pe ceva, deși mulți frați îl nedreptățeau. Tânărul răbda toate stoic și nu se lăsa luat de valul supărării. Avva Dorotei se mira de lipsa acestuia de răutate și dorea să știe cum dobândise această virtute. L-a rugat astfel cu smerenie să-i spună ce gând poartă în inimă tânărul, în timp ce rabdă toate supărările. Tânărul a răspuns disprețuitor și fără vreo jenă: „Păi ce, să bag în seamă neajunsurile lor sau să mă supăr pe ei, ca pe niște oameni? Ei sunt niște câini care latră."[2]

O astfel de tactică nu este bună pentru apărarea psihologică, deoarece contravine poruncii despre iubirea lui Dumnezeu și a aproapelui. Duhovnicul avvei Dorotei, Cuviosul Ioan, spunea: „Zi despre fratele tău că este mai bun și mai sfânt decât tine și gândurile se vor liniști."[3] Supărarea poate fi biruită prin smerenie și bunătate.

---

[1] A. Rakovalis, *op. cit.*, p. 130.

[2] Avva Dorotei, *Învățături folositoare pentru suflet*, Mănăstirea Psko-vo-Pecerska, 1994, pp. 89-90.

[3] *Viața Sfinților Varsanufie și Ioan în întrebări și răspunsuri pentru ucenici*, întrebarea nr. 340, Frăția Sf. Ioan Teologul, Moscova, 2002, p. 268.

Conform unei vechi povești, vântul și soarele s-au contrazis care dintre ei este mai puternic. S-au înțeles așa: cel care-l va forța pe păstorul care urcă în munți să-și scoată haina, acela va câștiga. Numai că păstorului i-a fost frig și s-a învelit și mai tare. Atunci s-a ivit soarele dintre nori, emanând căldură în jur, și păstorul și-a scos haina.

La fel citim și într-o poveste pentru copii. Un mic raton se speria de animalul pe care-l vedea în apă, fără să știe că este propria lui reflexie. După ce mama i-a spus să-i zâmbească, acesta și-a dat seama că nu este nimic periculos, ba chiar dimpotrivă.

În una dintre universitățile americane au făcut un experiment groaznic. Studenții la psihologie au fost împărțiți în două grupuri: „supraveghetori" și „pușcăriași". Aceștia au fost închiși pentru o săptămână într-o clădire unde urmau să joace aceste roluri. Printre obligațiile „supraveghetorilor" era și aceea de a menține ordinea. După trei zile experimentul a fost oprit, pentru că începuseră tortura și batjocura. În trei zile prieteni și colegi s-au separat în tabere vrăjmașe! „Șefii" aplicau pedepse crunte, văzând la „pușcăriași" manifestări de nesupunere și se credeau în stare să judece ce este bine și ce este rău.

Putem avea oare garanția că noi nu vom deveni „supraveghetori" dacă am fi în locul lor? Răutatea se cuibărește în fiecare dintre noi, și putregaiul iese la suprafață atunci când vine ispita să arăți cine ești: să-ți arăți puterea, independența, autoritatea...

De cealaltă parte a judecării este iertarea. Atunci când omul își cere sincer iertare, el nu vrea să cuantifice gradul de vinovăție. Doar îi pare rău de faptul că a provocat du-

rere altei persoane. Răspunsul creștinesc în acest caz este: „Dumnezeu să te ierte!" Prin aceasta se arată refuzul nostru voluntar de a ne aroga dreptul de judecată asupra aproapelui.

„Unul este Dătătorul legii și Judecătorul: Cel ce poate să mântuiască și să piardă. Iar tu cine ești, care judeci pe aproapele?" (*Iacov* 4, 12). Nu în zadar Biserica pomenește alungarea din Rai a lui Adam și a Evei în Duminica iertării. Cine este Adam? Noi toți! „Noi toți am greșit" (*Romani* 5, 12), și de aceea toți avem nevoie de iertare.

În vechime, oamenii nu spuneau „la revedere", ci „iartă-mă, pentru numele lui Hristos". Primeau răspunsul „Dumnezeu să te ierte! Iartă-mă și tu pentru numele lui Hristos!" A-ți lua iertăciune însemna să saluți pe cineva cerând iertare pentru vreo greșeală cu voie sau fără voie. *Iertarea* înseamnă *eliberarea* de lanțurile grele ale trecutului și *părăsirea* sentimentului de amar și de durere.

A ierta înseamnă a-l pune pe celălalt înaintea ta, a-l prefera pe acela în locul propriei persoane și a-l înălța.

În Evanghelie este scris: „Oricine se înalță pe sine va fi smerit, și oricine se smerește va fi înălțat" (*Luca* 14, 11). „Căci, dacă veți ierta oamenilor greșelile lor, și Tatăl vostru cel Ceresc vă va ierta greșelile, iar dacă nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru cel Ceresc nu vă va ierta greșelile" (*Matei* 6, 14-15). Adevărată este zicala: „Acoperă păcatul fratelui tău și Domnul îți va acoperi păcatele."

Din nefericire, cu totul altfel sunt privite astăzi *miturile despre iertare*. Astfel, cei orbiți de mândrie văd iertarea ca pe un gest sentimental al persoanelor slabe. Acest lucru nu este adevărat. Iertarea sinceră necesită voință puterni-

că și curaj. Acest lucru nu-i stă în putere oricui. De aceea, iertarea vindecă rănile vechi, dărâmă barierele psihologice, zidește punți între oameni și servește drept bază pentru buna înțelegere în familie, societate și țară.

Nu întotdeauna este adevărată expresia: a ierta înseamnă a uita. Ca și cum „nu s-a întâmplat nimic" și putem numi negrul alb. După spusele unui proverb vechi: „Celui ce se supără pe ceva din trecut, să i se scoată un ochi, iar celui ce uită ce a fost în vechime, să i se scoată amândoi." Să tragem concluzii și să încetăm a ne chinui prin trăirea iarăși și iarăși a motivelor supărării. Să nu ne supărăm pe cuiul în care am călcat când eram mici, chiar dacă semnul va rămâne toată viața, ci să evităm alte traume pe viitor. Încă o zicală legată de aceasta: „Voi ierta doar atunci când își va cere iertare." Nimic mai fals! E nevoie să iertăm pentru binele nostru, pentru că supărarea ne lipsește de pacea lăuntrică și, mai important, de harul lui Dumnezeu. De ce să porți în tine răul pe care tu însuți l-ai creat? Pentru că anume eu sunt cel care mă enervez, judec, nu sunt de acord, și acest lucru mă macină în interior. A cere iertare și a te împăca înlăuntru cu cineva este un exercițiu ascetic care te îndepărtează de ispitele diavolești. Putregaiul interior se curăță indiferent de condițiile externe și de voința cuiva din afară.

La fel de neîntemeiată este părerea că supărarea trece de la sine. Timpul le va rezolva, spun unii. Numai că ceea ce nu a spus omul până la capăt rămâne în suflet și roade ca un vierme. Dacă păstrăm în memorie aceasta, noi creștem și alimentăm singuri potențialul negativ.

În fine, iertarea înseamnă în mod ideal împăcare. Numai că uneori greșeala unui om îl face pe celălalt să analize-

ze mai atent caracterul relațiilor cu el și face uneori continuarea acestora imposibilă. Apostolul Pavel scrie: „Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi folosesc. Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate zidesc. Nimeni să nu caute pe ale sale, ci fiecare pe ale aproapelui" (*I Corinteni* 10, 23-24).

Desigur, ne rugăm și ne așteptăm ca omul să se pocăiască și să se îndrepte. Numai că minunile se întâmplă rar. Iertarea nu este o garanție a păcii și bunăstării, ci un risc să nu fii auzit, înțeles sau chiar să fii respins. Totuși, acesta nu mai este păcatul nostru!

Citind cele scrise mai sus, m-am gândit: „Totul pare clar ca pentru copii. Să-l ierți pe cel care te-a supărat este mai bine decât să nu-l ierți. Dar dacă sunt eu în situația [illegible]

„În lava fierbinte a dragostei"

„Nici o rană nu este ca rana inimii" (*Sirah* 25, 15).

Au fost descrise nenumărate situații în care iubirea este unită cu durerea: iubire neîmpărtășită, alegerea greșită, căsătoria impusă, certurile casnice, infidelitatea, despărțirea, lipsa banilor... Acoperind sentimentul iubirii, durerea se întinde la dimensiunile Universului: nu străin, abstract, ci personal. Amintirea supărării, a amarului, a dezamăgirii și a altor sentimente de acest fel spală sau șterg tot ceea ce până de curând părea familiar și de nezdruncinat. Într-o clipită, iubirea și durerea se îngemănează, distrugând unirea fericirii și a bucuriei. Corabia familiei se sparge în mii de bucățele.

Ca de obicei, în aceste cazuri apar trei întrebări: Cine e vinovat? Ce să fac? De unde să încep? Mii de opere artistice și științifice au fost dedicate acestor teme și, cu toate acestea, iubirea și durerea își dau în continuare mâna. Bineînțeles că nici eu nu pot să „fac lumină" în acest caz. Numai că, dragă cititorule, *să încercăm măcar să înțelegem împreună cu consoarta ce anume influențează liniștea casei și cum putem evita naufragiul familiei.*

Generația de astăzi îmi declară răspicat că nu vrea să aibă responsabilitatea familiei, copiilor și aproapelui. Ce putem înțelege din asta: infantilism adolescentin care s-a extins acum până la vârsta de patruzeci sau chiar cincizeci de ani sau un punct de vedere foarte clar al personalității?

În rând cu concubinajul, astăzi putem auzi din ce în ce mai des despre legături de scurtă durată („hai să închiriem o cameră la hotel!"). Cei care au apucat să se înscrie la starea civilă „pentru că erau tineri și fraieri" fie sunt deja divorțați, fie vor să „se distreze", justificându-se prin grija pe care trebuie s-o aibă pentru carieră. Logica lor este următoarea: dacă ai mașină de spălat și mâncarea o poți lua de la supermarket, atunci nu mai ai nevoie de soție. Femeile autonome se descurcă de asemenea fără un soț care să aducă hrana acasă și care să le ocrotească. Căsătoria pentru femeile de afaceri este ca lanțurile unui sclav. Dacă are nevoie de bărbat totuși, se poate folosi de firme specializate, la plata cu ora.

Alegerea soției poate fi făcută din întreaga lume. Totul e ca la supermarket, pe rafturi. Te uiți în toate părțile și nu știi pe ce să pui mâna. Oamenii au încetat să se împace cu neajunsurile partenerilor, și nici ei nu încearcă să se

schimbe ca să poată rămâne alături de celălalt. Pentru ce? E mai simplu să-l schimbi, nu-i așa?! Odinioară sentimentele împărțite și infidelitatea erau judecate. Libertatea nelimitată însă elimină din relații responsabilitatea, fidelitatea, amabilitatea și delicatețea.

Acum e mai interesant să conduci o mașină, o afacere sau să navighezi pe Internet decât să construiești o familie. Este de înțeles de ce în societățile care au deja o tradiție în liberalism și democrație numărul divorțurilor este mult mai mare. *Este prețul pentru aceea că sexul a devenit mai important decât dragostea.*

S-au și găsit formulări pline de cinism: „Totul e ca la magazin: ai plătit, ai primit și ești liber"; „Clientul plătește marfa, iar partenerul face rost de bani"; „S-a descărcat și a uitat". Obiectul vânzării este relația intimă, fără nici un fel de preludiu, compliment sau romantism. După cum spunea personajul romanului Dariei Donțova: „Eu sunt fată cinstită. Să mă plătiți pentru că mă culc cu dumneavoastră!" Astfel de relații reprezintă o bucurie pentru un egoist complexat care nu dorește să-și asume sarcini suplimentare și să „se epuizeze".

Suntem dependenți de stereotipurile care ne invadează prin intermediul televiziunilor și Internetului. Vedem filme fără sens, ascultăm muzică fără armonie. Suntem ca un salam fără carne: produs artificial ce conține o gamă de chimicale și adaosuri (conservanți, stabilizatori, înlocuitori, potențiatori, coloranți, aromatizanți). Dar nu-i așa că ambalajul e frumos?!

Parafrazand proverbul popular, am putea spune așa: „Spune-mi ce mănânci (asculți sau vezi), și-ți voi spune

cine ești." De ce să ne mai mirăm atunci că nu mai simțim nimic, iar dragostea noastră este falsă? Blocându-ne în tot felul de surogate, nu mai putem vedea puterea și frumusețea trăirilor noastre. Tot așa cum o pasăre nu-și dă seama de existența unei oglinzi și intră direct în ea, crezând că e o altă pasăre care-i seamănă, la fel și noi zburăm spre propria reflexie pe care o vedem în alții și ne lovim de altceva...

Care este rețeta fericirii în dragoste? Nu știu și nici nu voi risca să o descriu. Totuși, sprijinindu-mă pe experiența bogată a diferitor oameni, voi împărtăși câteva gânduri legate de aceasta.

Există cel puțin două condiții principiale de care depind profilaxia și vindecarea durerii sufletești provocată de iubirea nefericită: alegerea corectă a soțului (soției) și puterea de sacrificiu a partenerilor. Să le analizăm pe rând.

1) Important este să nu greșești în alegerea soțului sau soției

Renumitul poet și filosof persan Omar Khayyam a scris această poezie:

Ca să trăiești înțelept nu trebuie să știi prea multe,
Două reguli clare ține minte:
Mai bine să-ți fie foame decât să mănânci ce apuci,
Mai bine să fii singur decât să fii cu cine apuci.

„Cumva, undeva și cu cineva" nu este deloc o variantă de luat în calcul. Cuvântul „soartă" are un sens foarte adânc. Vechii greci vedeau în aceasta o fatalitate imuabilă sau o fortună schimbătoare, iar unele religii orientale

– o karma crudă, dar dreaptă (legea răzbunării). Creștinii văd însă soarta ca pe judecata lui Dumnezeu. În limba rusă cuvântul corespunzător *(sudba)* este compus astfel: *sud=judecată* și *ba–Dumnezeu*. Tot așa se scrie în rusă și cuvântul „mulțumesc": *spasi=să te mântuiască* și *bo=Dumnezeu*. „De la fața Ta judecata mea să iasă" – spune Prorocul David (*Psalmii* 17, 2).

Trebuie să ne căsătorim sau să primim monahismul ori preoția exclusiv ca urmare a chemării lui Dumnezeu.

Părintele Kiril Pavlov, văzător cu duhul, explică aceasta astfel: „Dacă cineva este chemat la viața de familie, atunci un astfel de om nu face decât să se gândească la familie, copii, soție și viața de familie din viitor. Acesta este semnul chemării lui Dumnezeu pentru viața de familie. Dacă, dimpotrivă, omul are în suflet o frică de familie, frică de a avea copii, indiferență față de viața de familie, toate acestea sunt semne că omul acesta nu are chemarea să fie familist. Dacă părinții se amestecă și încearcă să anuleze chemarea lui Dumnezeu, acest lucru sfârșește tragic. Trebuie să încercăm să înțelegem care este calea spre care ne cheamă Dumnezeu."[1]

Soțul sau soția nu se caută prin metoda probelor sau a greșelilor. Odată, am avut ocazia să consult un bărbat în vârstă, care nu se împăcase de-a lungul vieții cu zeci de femei. „Voiam să știu sigur dacă acea femeie este pentru mine sau nu. Și cum puteam ști dacă nu încercam?" „Ei, și sunteți mulțumit de rezultate?", l-am întrebat eu. El tăcu mâhnit.

[1] Arhim. Kiril Pavlov, *Trebuie să cauți un părinte duhovnicesc care să rezoneze cu sufletul tău, Despre duhovnicie*, Klin, 2001, p. 138.

In Biblie se spune: „Lui Dumnezeu Îi sunt cunoscute din veac toate lucrurile Lui" (*Fapte* 15, 18). El știe dinainte cine și cu cine va fi fericit. Viața ne învață că toate încercările noastre de a reuși să trecem pe lângă poruncile lui Dumnezeu sunt sortite eșecului. Cel puțin, această fericire temporară nu va rezista în timp, ci ni se va strecura printre degete. Făcându-ne voia proprie, având o gândire îngustă și copilărească, fară a ne ruga și încredința Proniei lui Dumnezeu, noi suntem cei care îndepărtăm momentul întâlnirii fericite, pregătindu-ne pentru suferințe.

„Căsătoria de probă" nu trece fără urmări, ci lasă cicatrice urâte și chiar „deșert" în suflet. Cel care se consumă și se vinde în stânga și în dreapta, se epuizează foarte repede. Atunci când va veni momentul și va întâlni, în fine, pe „ales/aleasă", acesta nu va mai avea putere să iubească și inimă care să trăiască sentimentele. Limita a fost atinsă!

Autorii creștini propun două exemple în acest sens. Luați o rolă de scoci, lipiți ceva cu el și apoi rupeți. Pe urmă repetați asta de multe ori. Veți vedea că a treia oară scociul nu se va mai lipi la fel de bine. A patra oară aproape că nu se va mai lipi deloc. Se știe că banda adezivă își pierde proprietățile după fiecare utilizare. În aceasta constă și desfrânarea: pierderea capacității de „a-ți lipi inima" de cineva.

Dragostea dăruită de Dumnezeu este asemenea unui potir de aur cu o băutură prețioasă. Desfrânatul, având o atitudine necorespunzătoare față de potir, îl mișcă dintr-o parte în alta și irosește capacitatea sa de a iubi.

După părerea părintelui Paisie Aghioritul, tinerii care au reușit să-și păstreze curăția și castitatea înainte de căsă-

torie și care, în acest timp, au suferit batjocura celor din jur, vor fi considerați ca mucenicii. În vechime exista mucenicia sângelui, acum e mucenicia conștiinței[1].

Nu există rețete absolute care garantează corectitudinea alegerii soțului (soției). Ca să evităm durerea sufletească ne ajută patru sfaturi verificate de-a lungul vremii:

– Domnul ne descoperă voia Sa prin intermediul părinților. Pentru necazurile și greutățile legate de nașterea și creșterea copiilor, rugăciunile și binecuvântarea părintească dobândesc un har special. Părinții devin uneltele Proniei dumnezeiești. Cel care nu primește binefacerea rugăciunilor tatălui și mamei și nu prețuiește experiența și binecuvântarea lor îndepărtează de la sine harul lui Dumnezeu și ajunge în plasa diavolului pentru încălcarea poruncii a cincea din Decalog: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta." Aceasta este singura poruncă după care urmează o făgăduință: „Ca să trăiești ani mulți și să-ți fie bine în pământul acela pe care Domnul Dumnezeul tău ți-l dă ție" (*Deuteronomul* 5, 16). Legea ne pedepsește de fiecare dată când o încălcăm. Din păcate, tineretul contemporan consideră rugăciunea și binecuvântarea părintească învechite și lipsite de valoare. În cel mai bun caz, acestea sunt privite ca o tradiție lipsită de importanță. „Noi singuri vom decide!" Numai că aici vorbim despre un semn al apartenenței la neamul nostru și al legăturii dintre generații.

Din observațiile părintelui Tadei de la Vitovnița, noi adunăm roada amară a neascultării de Tatăl Ceresc și de părinții pământești. Dacă fiul sau fiica își supără părinții și

[1] Pr. Paisie Aghioritul, *Mărturii*, pp. 200-201.

ei spun în inima lor: „O să plătești tu pentru asta!" – așa va fi. Și asta pentru că părinții au puterea aceasta primită de la Dumnezeu. Iar în Ziua Judecății toți vor răspunde în fața Judecătorului pentru fiecare cuvânt deșert și de jignire. „Nu vă poate fi bine dacă părinții sunt supărați pe voi – spune părintele Tadei. Veți avea de dus o luptă îndelungată și fără roade cu voi înșivă, crezând că luptați cu ei. Dacă ești credincios, iar părinții tăi sunt atei, nu-i supăra cu credința ta, ci roagă-te pentru ei și fii bun cu ei."[1]

Am avut ocazia să consult tineri care se mirau de ce nu le merge bine în viață. Atunci când am început să depănăm „firul amintirilor" descopeream îndrăzneala și răzvrătirea lor față de părinți. Dezamăgiți fiind de soții sau de soțiile lor, aceștia se plângeau mamelor și auzeau reproșul: „Nu ți-am zis?"

Trebuie să remarc totuși că nu trebuie nici să manipulăm după bunul plac porunca a cincea, spre exemplu camuflând dorința noastră de câștig și astfel îndemnând la păcat. Părinții trebuie mai întâi ei înșiși să-i cinstească pe strămoși, arătându-le astfel copiilor un model de viețuire evlavioasă, nu scandaloasă și desfrânată. Nu în zadar se spune în Evanghelie: „Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși; dar de este cineva cinstitor de Dumnezeu și face voia Lui, pe acela îl ascultă" (*Ioan* 9, 31).

– Înainte-vederea sau cunoașterea vieții omului poate fi darul părintelui duhovnicesc și al marilor duhovnici. Domnul luminează intuiția și mintea duhovnicului care se roagă pentru binele fiului său duhovnicesc. O astfel de

[1] Pr. Tadei de la Vitovnița, *op. cit.*, pp. 110, 145.

binecuvântare preoțească pentru căsătorie este deosebit de valoroasă și prevede corect perspectivele vieții de familie. Desigur, la cununie nu merg „din ascultare", la poruncă.

Părintele Maxim Kozlov spune așa: „Nu trebuie să te căsătorești doar ca să-i faci pe plac arhiereului. Tu ai de trăit toată viața cu soția, nu cu arhiereul. Arhiereii vin și pleacă, dar femeia va rămâne cu tine pentru totdeauna! Așa că e mai bine să dai dovadă de puțină tărie de caracter în alegerea soției!"[1]

Sfântul Paisie Aghioritul îi sfătuiește pe soți să aibă un duhovnic comun. Un păstor cu experiență cunoaște „problemele" și „asperitățile" ambilor soți și le „netezește" pentru a-i face pe cei doi să fie din ce în ce mai apropiați. De fapt, duhovnicul este ca un „tâmplar": lipește două „scânduri" pentru ca acestea să nu se dezlipească din cauza „presiunii". De aceea, „duhovnicul-tâmplar" are nevoie de ambele „scânduri" în același timp.[2]

„El trebuie să vadă ce lucrare este necesară pentru una și, respectiv, cum să o prelucreze pe cealaltă... Multe cupluri în care soțul și soția se potriveau, iar căsătoria a avut loc drept urmare a atracției reciproce, au ajuns să se despartă pentru că nu au primit ajutorul și sfatul unui duhovnic înțelept. În același timp, soții care aparent nu se potrivesc, având un duhovnic comun, ajung să fie fericiți în viața de familie" – conchide Sfântul Paisie.[3]

După cum spune înțelepciunea populară, „ca să cunoști pe cineva, trebuie să trăiești o viață alături de el". Pe-

[1] Pr. Maxim Kozlov, *Cum să găsești o soție și o preoteasă bună*, http://www.taday.ru.

[2] A Rakovalis, *op. cit.*, p. 28.

[3] *Ibidem.*

rioada de cercetare este stabilită de duhovnic la o jumătate sau chiar la un an. Apropierea intimă nu este permisă. Viitorii miri vorbesc unul cu celălalt și cu rudele lor. Acest lucru le permite să vadă dacă au intenții serioase, să cerceteze și să pună la încercare sentimentele și compatibilitatea psihologică. Să înțeleagă ce îl bucură sau ce îl irită pe celălalt... Ulterior, cântărind totul, să decidă calm dacă va putea accepta toate diferențele și particularitățile observate.

Luați aminte la viitoarea voastră soacră. Dacă vă este simpatică, acesta este un semn (chiar dacă nu absolut) în favoarea alesei. Nu este exclus ca peste douăzeci-treizeci de ani fiica să semene cu mama ei: „Așchia nu sare departe de trunchi." Dacă mama este o soție bună, există probabilitatea ca și fiica ei să fie de asemenea o bună soție.

Să ne amintim și de proverbul: „Nu-ți cumpăra casă, ci vecini buni." Rolul soacrei nu a fost încă anulat de nimeni. Atunci când le vorbesc despre asta tinerilor, reacția este zgomotoasă, cu tot felul de glume și exemple.

Un criteriu elocvent îl reprezintă stilul de comunicare a alesei cu părinții dumneavoastră. Cel mai bine poți observa aceasta în condiții obișnuite de viață, ca să nu existe posibilitatea fariseismului din partea cuiva. Dacă aleasa este modestă, amabilă și dă dovadă de tact, înseamnă că va putea face aceasta și cu soțul. Dacă însă în vorbele ei apar note de mitocănie și nemulțumire, acuze lipsite de autocritică și plângeri, dorințe de a scăpa de treabă și de a protesta, atunci mai devreme sau mai târziu ea va începe să vorbească astfel și cu dumneavoastră. La fel se pune la încercare și viitorul soț, desigur.

– Literatura, filmele și ziarele dau mărturie despre faptul că iubiții pot fi uniți de sentimente și emoții trecătoare, condiționate hormonal. La început și se pare că iubirea înseamnă doar „plimbări sub clar de lună" apoi încep problemele incompatibilității de caracter și de modele familiale, preluate din copilărie de la părinți. Acestea oricum vor ieși la suprafață. Un soț nefericit a recunoscut cu amărăciune: „Asta e fericirea familială? Dar acum e prea târziu..." Dragostea înseamnă muncă zilnică foarte grea.

– Bunăstarea materială sau capacitatea de a lăsa impresie bună nu reprezintă o bază pentru armonia în familie. Valorile perene sunt dragostea, fidelitatea, puterea de sacrificiu, înțelegerea reciprocă, încrederea... Omul educat în acest spirit nu va merge să caute parteneră de distracții și petrecere a timpului liber.

„O dansatoare va fi plăcută doar pentru superficiali. Un mire înțelept va prefera calitățile morale ca iubirea de muncă, modestia și credința în loc de frumusețea exterioară, spunea Sfântul Macarie al Moscovei. Să vezi la tine relele este mai bine decât să te mândrești cu ce vezi în oglindă."[1]

Cunoscutul arhipăstor Antonie de Suroj regreta că noi suntem mai înclinați să dăm atenție aparențelor și nu vedem esența. Intâlnindu-ne cu cineva sau uitându-ne la noi înșine, vedem ceea ce este stricat de păcat sau doar frumusețea exterioară. Experiența de viață însă ne permite să vedem dincolo de straturile mărunte și superficiale sau chiar dincolo de urâțenie acea frumusețe pe care o contemplă Dumnezeu.

[1] Mitrop. Macarie Nevski, *Scrisori către o fiică duhovnicească*, Ed. Otcii Dom, Moscova, 1999, pp. 53, 60.

Un om sănătos psihic înțelege că exteriorul nu este cel mai important: „Nu te hrănește frumusețea", zice proverbul popular.

„Vrei să-ți înfrumusețezi chipul? – întreabă Sfântul Ioan Gură de Aur. Înfrumusețează-l nu cu pietre scumpe, ci cu modestie și castitate... Prin aceasta vei atrage nu numai dragostea oamenilor, ci și pe cea a îngerilor. Pentru aceasta Însuși Dumnezeu te va lăuda... Nu trupul trebuie să strălucească, ci sufletul."[1]

Același lucru îl spune și Sfântul Ioan de Kronstadt: „Să nu te uiți la chipul trupesc, ci cu ochiul interior să te uiți la chipul sufletului tău, ca să vezi cum este: oare nu e desfigurat de patimi? Nimicește această urâțenie prin rugăciune și lacrimi de pocăință. Să nu te uiți la haine frumoase, pentru că acestea sunt putreziciune, ci la haina neputrezicioasă a sufletului tău. Așa vei vedea în ce stare este: murdară și scârboasă din cauza căderilor în păcatele văzute și nevăzute? Dobândește haină sufletească în frumusețea smereniei, a castității și curăției, a milosteniei și dreptății."[2]

Scriitoarea contemporană Olesia Nikolaeva povestește despre prietena ei Nadejda care voia cu orice preț să se mărite. Divorțată, mamă a unui copil, ea se ruga să găsească un soț bun. Cerea cu insistență și foarte clar: unul deștept, bogat, mai bine străin din Europa sau din America. La scurt timp un astfel de pretendent apăru în viața ei. Acesta o ceru de soție și ambii s-au mutat în America.

[1] Sf. Ioan Hrisostom, *Alfavita duhovnicească*, Moscova, 2005, pp. [illegible]

[2] Sf. Ioan din Kronstadt, *Viața mea în Hristos*, vol. II, Ed. Data-Press, Moscova, 1991, pp. 175-176.

Numai că „ceea ce comandase" ea nu i-a adus fericirea. În primul rând, fostul soț nu și-a dat acordul pentru ieșirea copilului din țară. Aceasta era plata pentru faptul că noul soț era străin. În al doilea rând, Nadejda nu avea cu ce să se ocupe în America. Avea diplomă de predare a limbii ruse... În al treilea rând, americanul isteț și viclean după o vreme a divorțat fără să-i lase nici un ban. Găsise o țară în care nu era obligat să lase soției ceva. Avocatul doar a anunțat-o pe Nadejda de desfacerea căsătoriei.

După ce a băut din această cupă amară, Nadejda s-a întors în Rusia și a pus în ramă diploma de cunoaștere a limbii ruse: în țară nu mai avea nimeni nevoie de așa ceva.

„Dacă ne uităm imparțial la unele dintre dezamăgirile și eșecurile noastre", își încheie povestirea Olesia Nikolaeva, „vom vedea că pe multe dintre ele ni le-am căutat cu lumânarea".[1]

Am avut ocazia să asist la un dialog hazliu. O vecină îi lăuda unui băiat o potențială soție: „Tatăl ei este diplomat, are mașină, vilă, apartament, mobilă de import, covoare scumpe, lustre..." Tânărul a întrerupt-o: „Păi, doar nu mă însor cu lustrele și covoarele! Ea cum este?" Din discuție a reieșit că fata este cam răsfățată, nu-și refuză nici o plăcere și are ambiții mari. „Să-și găsească pe altcineva atunci", spuse tânărul la sfârșit.

Un om se tot întreba dacă are rost să ia de nevastă o fată cu un caracter răutăcios și a mers la părintele Porfirie Kavsokalivitul. Părintele i-a enumerat neajunsurile fetei și la final a adăugat: „Oricum, te poți căsători cu ea." „Cum așa?" – s-a mirat pelerinul, dar a primit următorul

[1] O. Nikolaeva, *Focul ceresc și alte povestiri*, Moscova, 2012, p. 122.

răspuns: „Prin caracterul ei tu te vei sfinți și pe urmă o vei aduce și pe ea la sfințenie." Părintele i-a prezis că în această căsnicie tânărul va trebui să se desăvârșească în răbdare, înțelegere, iertare și alte virtuți, până când va ajunge la sfințenie. Auzind cele spuse, tânărul a refuzat să se însoare cu acea fată. Nu se putu hotărî să ajungă la sfințenie pe această cale[1].

2) Sacrificiul de dragul celuilalt împiedică transformarea iubirii în durere

Reputatul psiholog austriac Victor Frankl spune așa: cu cât mai mare este tendința spre plăcerea sexuală, cu atât mai mult aceasta se îndepărtează de persoană. Calea către dobândirea plăcerii și a realizării personale trece prin dăruirea de sine și negarea sinelui. Cel care consideră că această cale este ocolitoare are ispita de a alege un drum drept, dar alunecos, tinde spre plăcere ca scop în sine și ajunge în impas[2].

Alergarea după plăceri sexuale și diversitate se încheie prin secarea forțelor interioare și a celor exterioare, cât și prin boli. Se știe de demult că soțul și soția primesc înapoi însutit după ce oferă ceva celuilalt. Jocul la o singură poartă duce la înfrângere sigură.

Un indicator al egoismului este măsura puterii noastre de sacrificiu. Cât facem noi pentru alții? Oare încercăm să-i ajutăm? Suntem dispuși să dăm ceea ce ne aparține și să facem aceasta fără a ne aștepta la ceva în schimb, din inimă curată, așa cum ne învață Hristos: „Faceți bine

[1] Pr. Porfirie, *op. cit.*, p. 456.

[2] Victor Frankl, *Omul în căutarea sensului*, Ed. Progress, Moscova, 1990, pp. 349-350.

și dați cu împrumut fără să nădăjduiți nimic în schimb și răsplata voastră va fi multă și veți fi fiii Celui Preaînalt (*Luca* 6, 35)? Spre rușinea mea, voi recunoaște că nu am o astfel de dragoste.

Egoismul se întrezărește și în cantitatea cerințelor și pretențiilor pe care le avem. Cu cât mai multe cerem, cu atât mai puțin iubim. După cuvântul Sfântului Apostol Pavel, „dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă" (*I Corinteni* 13, 4-7).

...Ca o forță nevăzută străină
M-a luat de păr pe sus
Și a început să-mi zică: „Pleacă-ți capul, nu te împotrivi!"
„Tu ești moartea?" – am întrebat eu sleită.
Iar vocea răspundea: „Nu moartea, ci Dragostea."[1]

O veche pildă spune așa: mergea un om bogat într-o șaretă confortabilă, la care erau înhămați șase cai din țări străine. Șareta se împotmoli în noroi și nu se mai putea urni. Apăru apoi un țăran cu o pereche de mârțoage, care trecu prin noroi fără probleme. Bogatul se miră: „În ce constă puterea cailor tăi?"

„Păi, caii matale, chiar dacă sunt puternici, sunt de rase diferite – spuse țăranul. Fiecare se crede mai bun și trage în partea lui: dacă îi dai bice unuia, celălalt se bucură. La

[1] A. Browning, „Din Sonetele portugheze", în revista *Novaia iunosti* nr. 1 (76), 2007.

mine însă caii nu sunt de rasă, sunt la fel: iapa cu mânzul ei. Dacă îl ameninți pe unul cu biciul, celălalt începe să tragă cu osârdie ca să nu fie bătut nici unul."

Dacă ne ferim de încercările trimise de Dumnezeu, soarta ne întoarce de unde am pornit și ne pune din nou în fața stării inițiale neplăcute. Greșeala multor tineri este că sunt ușuratici și convinși că au fost creați pentru dragoste și fericire. Sunt idealiști și culeg fericirea bucată cu bucată. Mai mult, fericirea lor este capricioasă și dificilă.

Evident, fericirea autentică poate fi dobândită doar prin sacrificiul de dragul celuilalt. Pentru aceasta nu este suficient să faci „reparații cosmetice": să uiți pentru o vreme de unele obiceiuri proaste și de reacții nepotrivite ori să închizi ochii la neajunsurile celuilalt, încercând să-i faci pe plac cu orice preț.

Unii își pun speranțele în metodele NLP (programare neurolingvistică). Spre exemplu, își potrivesc respirația cu respirația partenerului. Le este greu să și respire... Sau încearcă diferite arome extravagante, „tehnici de dragoste și ispitire" exotice, aprinzând dorința trupească și atracția primitivă animalică. Totul se face pentru un efect de scurtă durată. Oare aceasta înseamnă dragoste? Pe termen lung, astfel de relații nu au nici o șansă.

Este nevoie de „reparații capitale", nu de „cosmetizări", adică de transformare interioară (schimbarea modelelor de comportament, curățirea sentimentelor, trăirilor și construcțiilor din subconștient, rezolvarea problemelor vechi și a complexelor).

Da, este greu. Mulți oameni se lenevesc sau se tem: „Asta nu e pentru mine!"; „Nu pot, nu rezist, clachez!";

„Nu vreau să stau sub papucul femeii!" Dar există și o mângâiere. Atunci când omul devine mai bun, mai simplu și înțelept, el dobândește pacea și liniștea. Atunci se estompează supărările și amintirile amare, îl părăsesc fricile și temerile, simțindu-se lipit de sufletul celuilalt și, cel mai important, primește harul lui Dumnezeu, „care pe cele neputincioase le vindecă și pe cele lipsă le împlinește". Doar acesta dă putere să învingi și să rabzi patimile proprii și pe ale celuilalt.

Să ne amintim de cântecul-legendă al Svetlanei Kopâlova, intitulat „Iubirea văzătoare":

Se iubeau tandru,
Chiar dacă el era orb din naștere,
Și chiar dacă trăiau în sărăcie,
Dar ea era fericită cu el.
El stătea la intrarea sinagogii,
Iar ea țesea hitoane,
Și el desigur nu putea vedea
Că nu era frumoasă.

Odată – într-o sâmbătă –
Ea mergea după el în sinagogă,
Numai că inima era mișcată de ceva,
Ca de strunele unei harfe.
Dintr-odată, l-a văzut pe vecin,
Care se grăbea s-o anunțe:
„Acolo este soțul tău, oare nu ai auzit?"
„Ce s-a întâmplat?" – „Păi, a început să vadă!"

„Oare poți glumi atât de crud?" –
Am șoptit eu emoționată.
„L-a vindecat – se zice – cu puterea lui Dumnezeu

Profetul galileean Iisus!”
Inima începu să tresară de fericire,
Dar se gândi dintr-odată la ale sale –
Că, văzând că nu e frumoasă,
[illegible]

Aceste gânduri le-a îndepărtat,
Pentru că el va putea vedea întreaga lume.
Dar să meargă către el se temea,
Şi cu atât mai mult în fața oamenilor.
Fie ca acasă să fie aproape
Şi atunci hotărârea s-o ia!
S-a întors şi a mers
In casa lor micuță.

I se părea că toată veşnicia
Îl aşteaptă pe cel drag sub smochin,
Dar iată că văzu cum veni înainte
Fără baston, mergea liber.
Nu mai simțise aşa ceva,
Că picioarele nu o mai ascultau...
El, cel drag şi cu totul necunoscut,
S-a uitat, în sfârşit, la ea.

Această privire, mai ascuțită decât orice aşchie,
A recunoscut în ea junătatea sa,
Şi lacrimile de pe fața urâtă
Le-a adunat cu sărututi.
Şi privea cu aşa ochi,
Cum doar iubirea poate privi.
„Dacă vei orbi vreodată – spunea el –,
Întotdeauna îți voi fi alături!”

Cununa întâietății și piatra de poticnire

Situațiile dureroase care chinuiesc sufletul apar adesea din problemele în căsnicie.

Din vechime, în societatea patriarhală rolurile sociale sunt distribuite în vederea ajutorului reciproc: bărbatul este apărător, dobânditor de bunuri și continuator al neamului, iar femeia este spatele puternic, păstrătoarea focului din cămin și educatoarea copiilor. În Biblie se spune: „Hristos este capul oricărui bărbat, iar capul femeii este bărbatul, iar capul lui Hristos: Dumnezeu... bărbatul nu trebuie să-și acopere capul, fiind chip și slavă a lui Dumnezeu, iar femeia este slava bărbatului" (*I Corinteni* 11, 3, 7); „Femeia virtuoasă este o cunună pentru bărbatul ei, iar femeia fară cinste este un cariu în oasele lui" (*Pilde* 12, 4). Femeia poate aduce soțului fie slavă, fie necinste.

Se spune că soțul este asemenea cifrei unu, iar soția asemenea cifrei zero. Când se unesc, apare un nou număr. Dar cum se pot așeza două cifre într-un rând? Când în casă vine o fată modestă și ordonată, așezându-se în spatele bărbatului ca zero, înzecește semnificația soțului și a familiei. Dar o soție rea se bagă în față și slăbește soțul, reducând toate la zero virgulă unu (0,1).

Vă voi spune o istorie din regiunea Daghestan. Tinerii dintr-un sat de munte au decis să afle ce este mai bine: să măriți o fată rea cu un băiat bun sau o fată bună cu un băiat rău. În curând nunțile fură stabilite. Un băiat simplu care era de râsul satului a fost însurat cu o fată înțeleaptă și harnică, iar cel mai viteaz băiat din sat a fost însurat cu o fată simplă de tot.

După trecerea unui an au apărut și roadele celor două căsnicii. Băiatul care era invizibil odinioară a încetat să se mai certe cu lumea, s-a apucat serios de gospodărit și a început să vorbească înțelept, încât și alții ascultau ce are de spus. Viteazul însă s-a ofilit, iar virtuțile lui de odinioară s-au estompat cu timpul.

Se cunoaște zicala din vechime: „Bărbatul este capul, dar femeia este gâtul: unde vrea, acolo se întoarce." Trebuie să fiți de acord că sensul acestei zicale este foarte clar. Gâtul este mai jos decât capul. Fără gât, perspectiva capului este limitată, și acesta nu se poate uita la stânga și la dreapta. Dar gâtul singur la ce este bun? De aceea trebuie să întorci capul cu înțelepciune. Dacă nu faci așa, riști să ți-l pierzi.

Este interesant să facem o paralelă cu textul biblic. Domnul a creat-o pe Eva din coasta lui Adam. Atenție: nu din talpă, ca să nu fie călcată în picioare, dar nici din cap, pentru ca să nu se mândrească. Din coastă, pentru ca să fie alături de soț, sub protecția lui și alături de inima sa! De aceea nu au dreptate feministele care interpretează altfel gândul Creatorului: cum că Adam nu este cununa creației, ci doar materialul (!) din care a fost făcută ulterior Eva.

Fiecare femeie simte instinctiv că a fi „gât" este o provocare deosebită, o sarcină și un privilegiu în același timp. Nu în zadar francezii glumesc așa: „Cu o femeie bună și un bărbat poate deveni om!" Dar cu una rea? Soția are o rezervă deosebită de forțe interioare. Ea este chemată să le direcționeze pe acestea către educația morală a soțului și copiilor, „moșind" „năzuințele înalte ale sufletelor" și îndemnând la fapte bune.

„Soția evlavioasă și înțeleaptă îl poate forma pe soț și îndrepta după cum dorește – spune Sfântul Ioan Gură de Aur. Ea îi este în toate fidelă și unită cu el cum este capul cu trupul... Soțiilor, considerați aceasta ca fiind datoria voastră și oferiți sfaturi corespunzătoare! Nu doar prin cuvinte, ci și prin fapte îndrumați-vă soțul!"[1]

Din nefericire, mulți bărbați sunt infantili, nedezvoltați sufletește și neînvățați să fie modele de comportament patern: bărbăție, hotărâre, ordine, disciplină, independență, gospodărire... Fie că au fost educați de bunici, fie de mame singure. Anturajul feminin educă în băiat obiceiul de a primi, nu de a dărui.

Explicând aceasta studenților, fac adesea următoarea comparație: „S-a maturizat din punct de vedere fiziologic, dar ca persoană nu este în stare decât să mănânce înghețată." Sigur, se mai spune că „Iubirea e oarbă". Dar dacă iubești, atunci să nu te plângi... Ține minte cântecul: „L-am plămădit din ce am găsit. După aceea am iubit ce-am plămădit!" De aceea, soțiile să nu se lenevească!

Atunci când studenții mă contrazic, eu le spun următoarele: „Este naiv cel care crede că el (sau ea) va accepta interesele MELE. Vrei ca «Germania să capituleze necondiționat?» Păi, tu nu trăiești în aceeași casă cu Hitler! Sau trăiești cu Hitler? Unde ți-a fost capul înainte de nuntă? În fine, noi luptăm împotriva păcatului, nu împotriva soțului sau a soției! Este trist că în conștiința noastră aceste noțiuni se confundă adesea."

Numai că nu întotdeauna suntem capabili să renunțăm la lucrurile de bază, obiceiuri sau cutume, nici măcar

[1] *Alfavita duhovnicească...*, pp. 174-175.

de dragul persoanei iubite. Dacă scopurile în viață ale soților sunt radical diferite, atunci nu se poate întrezări un viitor fericit.

Să presupunem că femeia vrea să nască mulți copii și să-i educe împreună cu soțul. Dar el nu vrea să aibă „greutăți" și visează la recorduri sportive, dedicându-și timpul antrenamentelor, competițiilor și cantonamentelor. Va rezista o astfel de casă care are o fundație șubredă sau două fundații sub un singur acoperiș?!

Odată, la Sfântul Paisie Aghioritul a venit un om amărât, care avea mari probleme cu soția. Refuzau să se vadă și să mănânce la aceeași masă, lăsând în urmă patru copii. Totul ducea spre divorț. Preoții spuneau: „Răbdare! Ai de purtat o cruce grea."

Dar ascetul văzător cu duhul a înțeles că rădăcinile problemei sunt mult mai adânci.

„Atunci când v-ați căsătorit, vă iubeați?" – a întrebat el. „Da! – a răspuns fără să ezite bărbatul. O iubeam mai mult decât pe Dumnezeu." „Mai mult decât pe Dumnezeu?" – această expresie i-a lăsat o impresie negativă părintelui. „I-am cerut lui Dumnezeu o soție frumoasă, bogată și deșteaptă – continua bărbatul nefericit. Și așa mi-a dat Dumnezeu." În continuarea convorbirii aflăm că pentru acel bărbat principalul lucru în viață era sexul. Sufletul era pe marginea prăpastiei. Și atunci Domnul a luat harul de la soție, ca să-l trezească și să-l salveze pe soț. „Ce cruce grea ai! – a zis părintele Paisie. Tu singur ești vinovat de aceasta! Ai devenit robul patimilor, și acum ți se oferă posibilitatea să te eliberezi de ele."[1]

[1] A. Rakovalis, *op. cit.*, p. 35.

Cu adevărat, „piatra pe care nu au băgat-o în seamă ziditorii, aceea s-a aflat în capul unghiului" (*Psalmii* 117, 22)! Ce stă la baza unei familii fericite? *O condiție necesară pentru armonia în familie este ierarhizarea corectă a valorilor care să se bazeze pe credința în Hristos.* După spusele Fericitului Augustin, „dacă Dumnezeu este pe primul loc, atunci toate celelalte sunt la locul lor". Astfel, orice eveniment care pare nefericit devine bun.

Cu toate acestea, din cauza păcatelor noastre Domnul poate deveni „piatra de poticnire și de sminteală" (*Romani* 9, 33). Despre aceasta dau mărturie mai ales *certurile familiale și schismele pe plan religios.*

Să ne referim la istoria veterotestamentară a Prorocului David și a soției acestuia Micol, fiica regelui Saul. Micol îl iubea pe David și i-a salvat viața, atunci când Saul se gândea să-l ucidă pe ginere. David s-a ascuns de mânia conducătorului, iar Micol a fost forțată să se mărite cu altcineva. După încoronarea lui David însă, Micol a fost înapoiată lui David.

Nu este clar dacă Micol a încetat să-l mai iubească pe David. Văzându-l pe rege dansând în fața Chivotului Legii, ea a râs de el. Dorința sinceră a lui David de a-I aduce laudă lui Dumnezeu a fost privită de Micol ca o faptă de nimic, care l-ar fi înjosit pe David în fața poporului. La mustrarea ei, David a răspuns: „Înaintea Domnului voi juca; binecuvântat este Domnul, Cel ce m-a ales pe mine în locul tatălui tău și a casei lui întregi, întărindu-mă cârmuitor al poporului Domnului, Israel; cânta-voi și voi juca înaintea Domnului. Și încă și mai mult mă voi înjosi și voi fi încă și mai mic în ochii tăi, iar înaintea slujnice-

lor de care grăiești tu, voi fi în cinste" (*II Regi* 6, 21-22). Pentru disprețuirea aceasta și reproșul adresat lui David, Dumnezeu a pedepsit-o pe Micol care „n-a avut copii până la moartea ei" *(II Regi* 6, 23). De ce a murit Micol fără copii? Oare Dumnezeu i-a închis pântecele și a făcut-o stearpă? Sau prăpastia înstrăinării s-a deschis între soți, și David „nu a mai intrat" la soție?

Din nefericire, tragedia Micolei se repetă în diverse variante și astăzi. Acuzând soția (soțul) de prea mare evlavie și credință, riscăm să pierdem înțelegerea și încrederea (până la divorț), precum și capacitatea de a ne continua neamul. Acest lucru trebuie să-l aibă în vedere cei care fac reproșuri și vorbesc de rău consoarta pentru ținerea de posturi, mersul la biserică sau rânduiala de rugăciune. Dacă unul dintre soți împiedică creșterea duhovnicească a celuilalt, acela atrage asupra sa și asupra familiei mari necazuri. Se înțelege că nu vorbim aici de extreme: fanatism religios, mândrie, sectarism și altele. În astfel de cazuri omul trebuie să fie scos din starea de dezorientare în care se află.

Sfântul martir Kronid (Liubimov) relatează despre necazul care s-a întâmplat cu o familie din Rusia în secolul al XIX-lea[1]. O femeie însărcinată, grav bolnavă, a promis în fața icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului că dacă va naște cu bine va trece la Biserica Ortodoxă. În pofida diagnosticului medicilor, ea a născut un fiu și a început să se simtă din ce în ce mai bine. Fiind în afara oricărui pericol, ea nu și-a mai ținut promisiunea. Dintr-odată, la scurt timp după însănătoșire, ea se îmbolnăvi din nou și

[1] Arhim. Kronid Liubimov, *Cuvântări și predici*, 1998, vol. II, pp. 199-203.

căzu la pat. Mai mulți doctori foarte buni le-a spus atunci rudelor că femeia urmează să moară. Disperată, aceea și-a amintit de făgăduința făcută, dar soțul insista să nu treacă la Ortodoxie. „Ai înnebunit! – țipa acela. Vrei să fii de altă credință? Este imposibil! Nu, nu!"

Soția plângea și îl ruga să o lase, dar încăpățânatul soț stăruia să nu se mai gândească la „nebunia ei" și, până la urmă, soția chiar s-a îmbolnăvit grav psihic. Văzând chinurile aceleia, doctorii l-au sfătuit pe soț să-i permită să treacă la Ortodoxie. Soțul, fiind convins că nefericita oricum urma să moară, și-a dat acordul. Numai că după săvârșirea Sfintelor Taine femeia și-a revenit și a început să se însănătoșească. De atunci soțul începu s-o urască și aproape zilnic făcea scandal în casă. Cu toate că femeia era foarte liniștită, bărbatul o alungă din casă. Numai că nedreptatea strigătoare la cer nu a rămas fără urmări și bărbatul își ieși din minți.

„Minunată este dreptatea lui Dumnezeu! – spunea părintele Kronid. Deoarece soțul le spunea tuturor că femeia era nebună, vorbind de rău credința ortodoxă, Domnul i-a luat lui mințile."[1]

Soția evlavioasă s-a întors apoi acasă și își îngrijea soțul bolnav. Numai că acela deveni violent și fu internat în spital, unde muri după o jumătate de an.

Nu în zadar vechiul proveb spune că „pe cine vrea Dumnezeu să-l pedepsească, aceluia îi ia mințile". În acest caz lipsa de înțelepciune duhovnicească se transformă în boală psihică gravă: „Cu ce măsură veți măsura, cu aceea vi se va măsura" (*Luca* 6, 38).

---

[1] *Ibidem*, p. 203.

Râvna foarte mare, fară măsură și agresivă, ca și misionarismul intolerant nu sunt altceva decât „râvnă pentru Dumnezeu, dar fară cunoștință" (*Romani* 10, 2). Iar pentru că în toate trebuie să avem măsură, Sfântul Antonie cel Mare a numit *buna chibzuință* ca fiind cea mai mare virtute: *capacitatea de a evalua propria persoană, pe cei din jur și situația creată.*

Calmând zelul enoriașilor, Sfântul Ioan de Kronstadt făcea apel la înțelepciune și moderație în toate treburile religioase. Virtutea trebuie să corespundă condiției noastre duhovnicești și circumstanțelor concrete în care trăim: „Este bine, spre exemplu, să ne rugăm cu inima curată. Dar dacă nu este o corespondență între rugăciune și putere (energie), loc și timp, munca ce te așteaptă, aceasta nu va fi o virtute. De aceea Apostolul Petru spune: «Puneți și din partea voastră toată sârguința și adăugați la credința voastră: fapta bună, iar la fapta bună: cunoștința, la cunoștință: înfrânarea; la înfrânare: răbdarea; la răbdare: evlavia» (*II Petru* 1, 5-6)."[1] Sfatuitorii lipsiți de simț practic și duhovnicii fără experiență, în pofida cuvintelor Mântuitorului, „pun asupra oamenilor sarcini cu anevoie de purtat (*Luca* 11, 46). Acest lucru poate distruge familii.

Iată un exemplu. Un preot fară experiență făcea presiuni asupra fiicei sale duhovnicești care era căsătorită legal cu soțul ei: „Cât timp soțul tău nu se va boteza și nu vă veți cununa, să nu aveți relații intime, ci să trăiți ca frate și soră." Soția i-a spus soțului despre aceasta. Soțul a acceptat ultimatumul și... și-a înecat amarul în băutură. „Constrângerea spirituală" *nu trece fară urmări.*

[1] Sf. Ioan din Kronstadt, *op. cit.*, p. 421.

Amintesc o zicală tristă: „Când soția e tare credincioasă, devii fară voie ateu." Este periculos să obligi soțul (soția) să meargă la biserică, șantajându-l sau jucându-te cu sentimentele lui (ei).

O cunoștință de-a mea a avut o tinerețe tumultuoasă. Când s-a maturizat și s-a liniștit, s-a căsătorit cu o femeie botezată, dar care nu mergea la biserică. După o vreme, bărbatul s-a îmbolnăvit, a avut o criză spirituală și s-a pocăit. Apoi m-a întrebat: „Cum să-mi aduc soția la biserică?" Răspunsul a fost: „Să nu o forțezi în vreun fel. Este bine ca ea singură să ajungă la această dorință. Roagă-te ca Domnul să-i atingă inima și nu dispera: apa tocește pietrele."

Un soț oarecare era supărat pe soția lui: „De ce mergi atât de des la biserică? Mai bine ai sta pe acasă. Ori mă iubești mai puțin pe mine?" Soția i-a răspuns: „Acolo mă învață să te iubesc și să-ți fiu credincioasă." Atunci supărările soțului au dispărut.

„Căci, ce știi tu, femeie, dacă îți vei mântui bărbatul? Sau ce știi tu, bărbate, dacă îți vei mântui femeia?" (*I Corinteni* 7, 16). Fără să încercăm a descoperi sensul duhovnicesc teologic al frazei, haideți să o analizăm din perspectiva psihologiei creștine.

După cum spunea părintele Paisie Aghioritul, „Biserica este formată din cei care trăiesc după voia lui Hristos"[1]. „Cei educați au primit dogmele cu mintea, dar nu cu duhul Sfinților Părinți. Cei fară carte se țin cu dinții de dogmă, de aceea și scrâșnesc atunci când încep disputele teo-

[1] Pr. Dionisie Tatsis, *Când du*[illegible] *Paisie*, Moscova, 2001, p. 188.

logice. De la toți aceștia Biserica are probleme mai mari decât de la dușmanii Ortodoxiei."[1]

Vorbind cu diferite persoane, am auzit de multe ori plângeri la adresa bătrânelor din biserici care străjuiesc stranile ca grănicerii. Acestea sunt gata să se repeadă la oricine intră fără batic pe cap sau trece pe unde nu trebuie. Stă uneori o astfel de „moralistă" lângă o icoană cu un acatistier în mână și se tot uită cu coada ochiului să vadă cine greșește. Probabil că și ea a fost odinioară soție tânără... Câți oameni a „mâncat" ea sau, dimpotrivă, câți nu i-au „mâncat" ei viața? Nu ne este dat nouă a judeca! Nu putem decât să-i compătimim pe astfel de oameni.

După părerea egumenei Teofila Lepeșinskaia, „ce fel de giumbușlucuri și artificii nu facem noi încercând să împingem creștinismul în limitele gândirii noastre comode"! Pretențiile așa-ziselor „vrăjitoare parohiale" sunt în mare parte corecte. Referitor la duritatea lor, un preot de țară mi-a explicat odată: „Păcatul lor nu este treaba ta. Iar dacă sunt dure, înseamnă că altfel nici nu ai înțelege."[2]

Pe lângă păcatele de moarte există și „virtuți de moarte". În spatele fațadei angelice se ascund adesea principii și convingeri diabolice: slugărnicie pentru a plăcea altora, răutate din ascultare, milostenie pentru laudă, smerenie mai rea decât mândria... După cuvântul Sfântului Iustin Popovici, „dragostea pentru om fără dragostea pentru Dumnezeu este iubire de sine, iar dragostea pentru Dumnezeu fără dragoste pentru om este amăgire".

---

[1] Pr. Paisie, *Scrisori*, p. 131.

[2] Egumena Teofila Lepeșinskaia, *Îndrăznește, fiică! Meditații despre vocația feminină*, Moscova, 2012, pp. 82-83.

Apartenența la Biserica Ortodoxă nu înseamnă automat corectitudinea și seriozitatea unei persoane. Ortodoxia exterioară, ostentativă, nu garantează existența virtuților interioare: fidelitate, noblețe, bunătate, iubire de muncă... Poți întâlni persoane care își ascund neputințele proprii prin citate iscusit alese, așa cum își acoperea cineva goliciunea cu frunze de smochin.

Spre exemplu, justificând lenevia și neatenția, bărbații țipă adesea sus și tare despre faptul că sunt capi ai familiei și despre păsările cerului care sunt hrănite de Dumnezeu. Iar femeile leneșe spun că ele ar fi „vasele neputincioase" și că trebuie cinstite. Oamenii își pot aminti cum Hristos nu Se scârbea de vameși. Și tot așa, jonglând cu citate, fiecare parte se apără pe sine. Dar oare duelul cuvintelor deșarte poate servi păcii și înțelegerii?

Boala cea mai aprigă care roade persoana și familia este dihotomia existențială.

În biserică ești într-un fel, iar afară ești cu totul altul. Exemplele cele mai evidente sunt legate de maniera cuiva de a se îmbrăca și de a vorbi. „Dihotomicii" nu pregetă să folosească citate din Apostolul Pavel „Cu iudeii am fost ca un iudeu, ca să dobândesc pe iudei; cu cei de sub lege, ca unul de sub lege, deși eu nu sunt sub lege, ca să dobândesc pe cei de sub lege" (*I Corinteni* 9, 20-21).

În interior totul este mult mai complicat. Dedublarea împarte în două, creând un hotar dureros în adâncul inimii. Imaginați-vă că stați pe un ghețar care s-a spart pe neobservate. Fisura fină a trecut pe sub bocanci. Treptat, aceasta se lărgește, făcând ghețarul să se balanseze. Apoi survine momentul când nu te mai poți ține pe ambele bu-

căți de gheață. Aceasta se desparte, și alegerea este inevitabilă: ori într-o parte, ori în alta.

Dedublarea spirituală nu este mai ușoară decât suferințele fizice. Te zbați în psihopatie, viața e plină de frică și de stres, iar voința îți este paralizată. Cunoști care este cauza acestor lucruri, dar nu-ți ajung puterile să te ridici și să o iei de la capăt. Mai oftezi din când în când: „Doamne, ajută-mă!" Și problema nu este că Domnul nu aude, căci El a făgăduit: „Cereți și vi se va da; căutați și veți afla" (*Matei* 7, 7). Problema este că nu există un răspuns de voință din partea noastră!

Îmbisericirea, participarea la Tainele bisericești și ritualuri nu înseamnă în mod obligatoriu seriozitate și nu sunt suficiente pentru fericirea conjugală. Pentru întemeierea unei familii trebuie să cauți un om bun, care te atrage și place inimii. Modelul mirelui (miresei) credincios va fi în fața ta tot timpul, luminând calea asemenea unui far de pe mare. Dacă un om îndepărtat de credință va începe să se roage și să se pocăiască, atunci există șanse de îndreptare. Un om îmbisericit, dar putred la interior, este mult mai greu de vindecat.

Așa cum Taina Botezului nu garantează mântuirea sufletului în veșnicie, la fel și Taina Căsătoriei nu garantează fericirea conjugală. În Taina Căsătoriei se oferă harul dumnezeiesc pentru creșterea în iubire, pentru nașterea de prunci, creșterea și educarea acestora. Harul se înmulțește prin purtarea crucii: prin boală, muncă și jertfirea de sine. Altfel, acesta se stinge și ne părăsește. Totuși, să nu lăsăm loc diavolului să vină fiindcă noi nu veghem asupra sufletelor noastre.

Consultând cupluri căsătorite, familii monoparentale, burlaci, persoane necăsătorite și divorțate, vezi un tablou sumbru. Instituția căsătoriei încă nu s-a desființat, dar se clatină din ce în ce mai tare. Înainte erau mult mai multe familii fericite. Conform statisticilor, în Rusia, la fiecare mie de căsătorii se înregistrează șase sute de divorțuri, adică se despart șase din zece familii.

Dacă te uiți la enoriașii din biserici, s-ar părea că totul e bine. Merg cu toții la slujbe și se roagă, își aduc acolo copiii, se împărtășesc. Dar înăuntru? Fie se ceartă sau nu se împacă deloc cu rudele, fie sunt copleșiți de grijile lumești, fie sunt infertili sau copiii le sunt bolnavi...

De ce ne ocolește fericirea? „Peștele caută unde e mai adânc, iar omul unde e mai bine" – zice un proverb. Suntem slabi duhovnicește și „căpoși", astfel furându-ne propria căciulă. *Atunci când nefericirea este mai mare decât fericirea, în noi se rupe ceva.* Căsnicia este o căruță la care trag doi, și de aceea are nevoie de efort din partea amândurora.

Părintele Paisie Aghioritul spune că rădăcina problemelor familiale constă în iubirea de sine: „Oamenii se despart din dragostea lor pentru plăceri și egoism. Nu de altceva. Toate celelalte cauze sunt din amintiri, ca să se îndreptățească."[1]

Care este concluzia? Să luăm aminte la cuvintele Apostolului Pavel: „Așa cum l-a chemat Dumnezeu pe fiecare, astfel să și umble... Socotesc deci că aceasta este bine pentru nevoia ceasului de față: Bine este pentru om să fie așa. Te-ai legat de femeie? Nu căuta dezlegare. Te-ai dezlegat de femeie? Nu căuta femeie. Dacă însă te vei însura, n-ai

[1] Pr. Paisie, *op. cit.*, p. 326.

greșit. Ci fecioara, de se va mărita, n-a greșit. Numai că unii ca aceștia vor avea suferință în trupul lor. Eu însă vă cruț pe voi" (*I Corinteni* 7, 17, 26-28).

Iată o altă pildă. Un bărbat nefericit se ruga astfel: „Doamne, trimite-mi o femeie frumoasă! Sunt singur și am nevoie de un prieten." Dumnezeu l-a întrebat: „De ce să nu-ți trimit o cruce?" Omul s-a supărat: „Cruce?! Ce, m-am săturat de viață? Nu vreau decât o femeie frumoasă."

Încăpățânatul a dobândit ce voia, dar în curând s-a simțit extrem de nefericit. Soția a devenit pentru el durere de inimă și piatră legată de gât. Plănuind s-o omoare și astfel să se întoarcă la viața lui fericită de dinainte, el s-a rugat din nou: „Doamne, dă-mi o sabie!" Dumnezeu îi zise iar: „De ce să nu-ți trimit o cruce?" Omul s-a supărat din nou: „Nu crezi că femeia asta e mai rea decât orice cruce? Dă-mi o sabie!" Apăru o sabie. Soțul încercă să ucidă femeia, dar fu prins și condamnat. În aceste chinuri, se rugă lui Dumnezeu: „Doamne, iartă-mă! Nu Te-am ascultat. M-ai întrebat de la început dacă nu e mai bine să-mi trimiți o cruce. Dacă Te ascultam, nu mai treceam prin toate problemele de dinainte."

După cum s-a exprimat poetul și publicistul german Heinrich Heine, dragostea este o durere de dinți care îți macină inima. Oare poți smulge inima din piept și s-o faci insensibilă, așa cum s-a întâmplat cu Kai din povestea lui Andersen, „Crăiasa zăpezii"? O inimă rece și împietrită nu este în stare să iubească. Și ce rămâne? Să recunoști cinstit că iubirea și durerea sunt nedespărțite, iar plata pentru fericirea conjugală este durerea inimii. Poate că smerenia mântuitoare constă și în așa ceva...

POSTFAȚĂ

Așadar, am analizat pe scurt unele metode spiritual-psihologice de depășire a durerii fizice și spirituale. Aș vrea să-l provoc pe cititor să gândească totul de sine stătător.

Căutăm adesea răspunsuri „peste mări și țări", deși acestea sunt în interiorul nostru. *Dacă vom învăța să căutăm cauzele problemelor noastre în noi înșine, atunci numărul acestora se va diminua. Când nu avem putere să schimbăm situația, să analizăm lucrurile din alt punct de vedere și să ne schimbăm atitudinea față de aceasta.*

Să presupunem că ni se pare că ajungem în impas. Dar dacă în fața noastră este doar o ușă închisă pe care trebuie să o deschidem alegând cheia corectă? Sau mai bine e să procedezi conform proverbului: „Cel înțelept nu va trece peste munte, ci-l va ocoli"? Cum să înțelegem? Este nevoie de sfatul unui om cu experiență.

„Întotdeauna pornim greșit la drum – este convins părintele Tadei de la Vitovnița. În loc de a începe cu noi înșine, vrem să-i îndreptăm pe alții, iar pe noi ne lăsăm pentru mai târziu. Dacă ar începe fiecare cu sine însuși, peste

tot ar fi pace!" Ascetul pornește de la sensul duhovnicesc al zicerii Sfântului Ioan Hrisostom: „Dacă omul nu-și va face rău luiși, nimeni altul nu-i va face rău!"[1]

Noi pierdem harul lui Dumnezeu deschizând de bunăvoie demonilor ușa sufletului prin gândurile, sentimentele, cuvintele și faptele rele. Să ne strunim astfel: „Ajunge să te chinuiești! Fii calm, fii bărbat! Treci la rugăciune!"

Sănătatea și liniștea nu pot fi cumpărate din farmacii cu rețete. Se cumpără medicamentele și recomandările, însă nu dragostea și fericirea. *Cele mai importante lucruri în viață nu se pot cumpăra, ci pot fi dobândite prin efort interior.* Orice boală ne-ar ajunge și orice necaz am avea, să știm că sigur ne pot salva credința în Dumnezeu și încrederea în purtarea Lui de grijă față de noi.

O pildă din vechime spune că un om I-a cerut lui Dumnezeu să-i dea fericire. „Ia de aici niște lut – i-a răspuns Domnul – și fa-ți singur!"

Cu alte cuvinte, ni se oferă posibilitatea și mijloacele, dar finalul nu este stabilit dinainte. Noi suntem înfăptuitorii viitorului nostru. Îmi amintesc aforismul: „Nimeni nu se poate întoarce în trecut ca să schimbe linia de start, dar fiecare poate da startul acum ca să-și schimbe finalul."

Iată și o poezie a Olgăi Sevastianova, în legătură cu acest subiect:

Ții minte lacrimile multe
Și inima cu dor prea plină.
Domnul m-a liniștit în noapte:
„Plângi. A fost de la Mine."

[1] Pr. Tadei de la Vitovnița, *op. cit.*, p. 54.

Amarul trădării, durerea uitării,
Când toate par străine,
Dar în piept arde un foc:
„Rabdă. A fost de la Mine."

Când eram pe marginea prăpastiei
Și sângele îmi îngheța de frică,
Sufletul auzea niște sunete aspre:
„Roagă-te. A fost de la Mine."

Inima se tânguia, supărarea ținând,
Și nevoile veneau ca valul.
„Pentru ce?" – întreba mândria mea.
„Smerește-te. A fost de la Mine."

În noaptea de Paști lumânările ardeau
Și candelabrul se învârtea.
Iar cuvintele acestea drept în inimă veneau:
„Bucură-te. A fost de la Mine."[1]

---

[1] [illegible]

ADDENDA

I

COPILUL DĂRUIT DE DUMNEZEU[1]

Nu m-am gândit niciodată că atunci când mă voi căsători nu voi avea copii. Cu atât mai puțin puteam să-mi imaginez că voi renunța la copilul meu când acesta în sfârșit va apărea. Dar fiecare în viață are ispitele și încercările lui, iar cununa acestora este bucuria. Asta doar dacă suntem alături de Dumnezeu...

Am trăit cu soțul șapte ani și nu am avut copii. Rugându-mă să devin mamă, ceream să nasc un copil care să fie pe placul lui Dumnezeu. Nici nu știam ce semnificație au acele cuvinte ale mele, ci voiam doar să am un copil neobișnuit...

Sarcina a fost ușoară – în liniște și bucurie, cu toate analizele bune. Acea stare de calm și de pace nu am mai simțit-o nici înainte, nici după aceea. Așa că atunci când s-a născut Vladik și mi-au spus că are sindromul Down, pentru mine a fost total neașteptat...

Medicii mă sfătuiau să-l părăsesc, lăsându-l la o casă de copii. Îmi spuneau că astfel de copii nu știu să iubească și

[1] După G. Șevcenko, „Copilul dăruit de Dumnezeu", în revista *Foma*, nr. 4, 2012, pp. 60-61.

nici măcar nu înțeleg cine este tatăl sau mama lor, așa că e mai bine să fie pe mâinile specialiștilor. Îmi aduceau și alte argumente: societatea noastră nu acceptă astfel de copii; nu voi putea lucra dacă voi avea grijă de el tot timpul; familiile în care apar astfel de prunci divorțează de cele mai multe ori (soțul nu rezistă atunci când soția este absorbită complet de problemele copilului bolnav).

Cel mai dureros este că atunci când vorbeam cu medicii încercam să zâmbesc, deși ei aveau fețele aspre: „Cum poți zâmbi? Mai ești capabilă să te bucuri de ceva? Nu înțelegi cât de complicată e situația?"

După o asemenea presiune și după multe dubii și răzgândiri, am luat împreună decizia să renunțăm la copil. Ne-am înțeles doar că vom veni să-l vizităm...

Insă, atunci când am luat această decizie, în sufletul meu am avut senzația unui iad cumplit. Abia atunci am realizat ce este sufletul! Durerea sufletească înghite tot, este insuportabilă și nu puteam rezista presiunii... Adormeam și mă trezeam cu această durere. Mi se părea că soarele nu mai strălucește și că sunt, într-adevăr, în iad!

Așa m-am chinuit câteva zile... Apoi am intrat în biserica în care mă rugasem să primesc un copil. Toate chipurile din icoane mă priveau acuzator: „Ai cerut, și Dumnezeu ți-a dat un copil. De ce ai renunțat la el?" Vorbeam despre necazul meu cu toți cei de acolo: cu preoții, cu oamenii simpli din biserică. Toți mă consolau, văzându-mi starea. Dar o femeie căreia îi povestisem ce s-a întâmplat a zis foarte aspru: „Ce fel de mamă ești? Cum ai putut să-l lași acolo?!" Atunci am înțeles că, dacă îl voi lua de acolo, această durere va dispărea. Și chiar atunci mi-a fost un pic mai ușor.

Am făcut repede dosarul împreună cu soțul și în patru luni Vladik era acasă.

După aceasta, Domnul mi-a dat să simt o astfel de iubire maternă care să-mi acopere toate greutățile și fricile legate de educarea unui copil atât de neobișnuit. I-am mulțumit lui Dumnezeu pentru că mi l-a dăruit pe Vladik și pentru că datorită lui m-am schimbat atât de mult.

Odată, într-o noapte, vorbind astfel cu Dumnezeu, I-am simțit prezența... În minte mi-au venit atunci niște cuvinte, de parcă Însuși Domnul mi le-ar fi pus în suflet: „Acum simți bucurie pentru că trăiești cu cel pe care Eu ți l-am dat – aceasta este starea sufletească de sălășluire în Rai. Adu-ți aminte acum și de starea de iad! Să nu te chinuiești sau să te întrebi cine e vinovat și de ce este fiul tău așa. Eu ți l-am dat!" Dimineața am început să mă îndoiesc dacă toate acestea s-au întâmplat sau nu aievea. M-am sfătuit cu un preot, și acela mi-a spus că Domnul mi-a descoperit voia Lui, iar această înțelegere a gândului dumnezeiesc trebuie să mă ajute în momentele de încercare.

De atunci a început și îmbisericirea familiei noastre. Abia mai târziu, amintindu-mi de acea perioadă din viață, am înțeles ce ajutor mi-a trimis Dumnezeu! Pe cât de grele sunt încercările, pe atât de mare e ajutorul Lui.

Am simțit aceasta pe pielea mea. Nu aveam cunoștințe despre sindromul Down și nu știam la ce să mă aștept și ce să evit. Dar întâlneam tot timpul oameni care aveau copii ca al meu și, vorbind cu aceștia, aflam cum trăiesc ei. Părinții aceia relatau lucruri total opuse celor povestite de medicii de la spital: îmi dădeam seama că acești copii pot

iubi mai mult decât alți copii, și aceasta a fost pentru mine un sprijin foarte important.

Țin minte când Vladik era la casa de copii, și medicul mi-a spus că în ziarul *Adevărul de Taganrog* apăruse la un moment dat un articol despre felul în care poți îngriji astfel de copii așa încât ei să se dezvolte. Odată, am văzut într-un magazin un copil ca fiul meu. Am vrut să văd cu cine este. Din magazin a ieșit o femeie și eu i-am povestit despre mine și despre Vladik. S-a dovedit că ea era chiar autoarea articolului cu pricina!

Am primit astfel de ajutor tot timpul. Cum încep să am îndoieli sau să intru în depresie (spre exemplu, eram necăjită că la opt luni Vladik încă nu stătea în șezut și mă întrebam dacă va putea merge singur), se întâmplă tot felul de evenimente, întâlniri, care-mi redau încrederea și puterea de a continua.

Atunci când Vladik a împlinit un an, eram convinsă că aceasta este calea mea în viață. Nu mai aveam nevoie de susținere și nici nu o mai căutam. În schimb, am primit de la Dumnezeu un sprijin foarte important în persoana duhovnicului meu. Iată cum s-a întâmplat. Pe drumul de întoarcere dintr-un pelerinaj la Lavra Sveatogorsk, impresionată, vorbeam cu alte femei: „Ce părinți sunt la Lavră! Aș vrea și eu un duhovnic cu care să mă pot sfătui în toate." „Să mergi la părintele Alexie Lîsikov. Este un părinte foarte bun!" – m-au sfătuit ele.

Pe drum către Nikolaevka, unde slujea părintele Alexie, în microbuz am întâlnit-o pe Tatiana Prohojaeva. Ea mi-a spus: „Părintele Alexie este acel părinte care îi botează pe copiii noștri. Și pe Vladik tot el l-a botezat!" În acel

moment am înțeles clar că nu este nimic întâmplător în viață: toate sunt cu voia lui Dumnezeu.

Atunci când părintele Alexie m-a văzut pentru prima dată, m-a sfătuit să-l împărtășesc cât mai des și să-l duc la Sfântul Maslu[1]. Am făcut astfel și după fiecare Maslu lucrurile se îmbunătățesc. După primul Maslu, Vladik a învățat să-și concentreze privirea, după al doilea s-a ridicat în picioare... Îl împărtășeam în fiecare duminică și s-a dezvoltat mai bine decât prevedeau medicii.

Acum Vladik are nouă ani. Merge la o școală pentru copii cu nevoi speciale și se bucură să meargă la școala duminicală a bisericii Sfântul Gheorghe. A fost chiar în tabără cu copiii obișnuiți.

Anul trecut fiul meu a fost programat pentru o operație într-o zi legată de un eveniment deosebit din viața noastră... Îl iubesc mult și îl cinstesc pe Sfântul Luca al Crimeei, chirurg talentat și profesor de medicină. Cartea lui autobiografică *Am iubit pătimirea* m-a cutremurat. Mă rog adesea acestui sfânt, dar mai ales atunci când Vladik este la tratament. Copilul are aproape permanent nevoie de ajutor medical.

Așa a fost și atunci: când fiul meu era dus în sala de operații, îl rugam neîncetat pe Sfântul Luca: „Sfinte părinte Luca, ajută-i pe medici să facă bine operația!" Rugându-mă așa, am stat pe hol cam patru ore, dar în sufletul meu era pace tot timpul, de parcă operația s-ar fi terminat deja. Nu aveam nici o emoție. După operație, ne-am dus acasă. La un timp oarecare am intrat cu Vladik

[1] Copiii mici participă la maslu doar cu binecuvântare specială de la duhovnic.

în biserica noastră și am rămas după slujbă să ne închinăm la icoane. Când ne-am apropiat de icoana Sfântului Luca, băiatul mi-a spus: „El m-a operat!" L-am întrebat atunci: „Ești sigur de asta?" „Da!" – zise el cu tărie. Sunt convinsă că băiatul nu putea inventa și cred că Sfântul Luca ne-a ajutat mult.

Așa trăim noi: cu ajutorul lui Dumnezeu. Domnul ne-a binecuvântat apoi cu un alt copil...

Am împărtășit și altora ceea ce este cel mai sfânt din viața mea, pentru ca istorisirea aceasta să servească drept exemplu și întărire mamelor care trec prin aceeași situație.

II.

BEN-TOBIT[1]

Povestirea scriitorului rus Leonid Andreev este o meditație literară despre felul în care omul privește boala acută, chiar dacă aceea nu este mortală. Subiectul este inventat de autor și nu este bazat pe evenimente reale din Evanghelie sau din Tradiția bisericească. Însă povestirea este interesantă pentru că mulți se pot regăsi în personajul principal și își pot vedea acolo propriile relații cu oamenii și cu Dumnezeu, deformate de durere. Haideți să ne analizăm un pic!

În acea zi de groază, când a fost săvârșită o nedreptate de proporții universale și pe Golgota, între tâlhari, a fost răstignit Iisus Hristos, de dimineață, negustorul ierusalimitean Ben-Tobit a avut o durere groaznică de dinți. Totul a început încă din seara precedentă: un pic de durere în partea dreaptă, la un dinte din spate, lângă măseaua de minte. Dintele parcă se ridicase un pic și, dacă îl atingea cu limba, dădea semne de durere. După cină însă, durerea

---

[1] După L. Andreev, *Ben-Tobit, Povestiri în 2 volume*, vol II, Moscova, 1971, pp. 425-428.

se estompă și Ben-Tobit uită de aceasta și se liniști înainte de somn. În ziua aceea făcuse un schimb profitabil: dăduse măgarul lui bătrân pe unul tânăr și puternic, și de aceea era vesel și nu băga în seamă durerea de dinți.

Dormi foarte bine, dar înainte de răsăritul soarelui se trezi și realiză că are ceva de făcut, însă nu știa exact ce. Când se ridică din pat, Ben-Tobit avea dureri de dinți. Durerea era atât de mare, încât i se părea că cineva îi sfredelea gingiile. Nu putea să-și dea seama dacă era de vină dintele din seara precedentă sau și alți dinți au început să-l supere. Toată gura și capul îl dureau groaznic, de parcă Ben-Tobit fusese obligat să mestece o duzină de cuie înroșite la foc. Luă apă dintr-o amforă. Durerea acută se estompă pentru câteva clipe, dinții se încleștară și apăru o senzație care era chiar plăcută.

Ben-Tobit se culcă din nou și își aminti de măgărușul lui tânăr, gândindu-se cât ar trebui să fie de fericit dacă nu ar fi durerea aceea de dinți. Vru să adoarmă din nou, dar apa fusese călduță și peste câteva minute durerea reveni mult mai puternică decât înainte. Ben-Tobit ședea în pat și se clătina într-o parte și-n alta, asemenea unui pendul. Fața îi era schimonosită de durere, adunată toată spre nasul lui mare, pe care apăru o picătură mare de sudoare rece. Tot pendulând și gemând de durere, peste Ben-Tobit căzură primele raze ale soarelui, care urma să vadă Golgota cu cele trei cruci și să se întunece de groază și de durere.

Ben-Tobit era un om bun, căruia nu-i plăceau nedreptățile. Atunci însă, după ce s-a trezit și soția lui, abia deschizându-și gura, i-a zis aceleia tot felul de lucruri rele și s-a plâns că a fost lăsat să se chinuie ca un câine, chircin-

du-se de durere. Soția primi cu înțelegere reproșurile nemeritate, pentru că știa că nu au fost zise din răutate. Apoi aduse mai multe leacuri bune: fecale de șobolan ce trebuiau lipite de obraz, amestec din venin de scorpion și o bucată adevărată de piatră din Tablele Legii sfărâmate de Moise pe Muntele Sinai. După tratamentul cu fecalele de șobolan, bărbatul se simți un pic mai bine, dar nu pentru multă vreme. La fel se întâmplă și după aplicarea amestecului și atingerea pietrei. De fiecare dată însă durerea revenea cu o forță din ce în ce mai mare.

În minutele scurte de odihnă pe care le avea, Ben-Tobit nu reușea decât să se mângâie cu gândul la măgărușul dobândit recent, iar când se simțea rău se supăra pe soție și amenința că-și va crăpa capul de o piatră dacă nu-l vor lăsa durerile. Apoi mergea dintr-o parte în alta a acoperișului plat al casei, fiindu-i rușine să se apropie de margine, ca să nu-i vadă cineva de pe stradă capul învelit în broboadă, ca al unei femei. De câteva ori au venit la el în fugă copiii ca să-i spună ceva despre Iisus din Nazaret. Ben-Tobit se oprea puțin, asculta, dar apoi trântea cu piciorul din cauza durerii în tavanul casei și-i alunga de acolo. Era om bun și iubea copiii, dar acum se supăra că îl sâcâiau cu tot felul de nimicuri.

Era de asemenea neplăcut că pe stradă și pe acoperișurile vecine se adunase multă lume care se părea că nu avea altceva de făcut decât să se uite cu curiozitate la Ben-Tobit, înfășurat în broboadă de femeie. Voia să coboare de pe acoperiș, când soția îi spuse:

– Ia te uită, duc tâlharii! Poate că asta te va face să mai uiți de durere.

– Lasă-mă! Nu vezi cum mă chinuiesc? – răspunse supărat Ben-Tobit.

Dar în cuvintele soției auzi și o promisiune neclară că durerea îi poate trece, și atunci el se apropie de parapet. Privi în jos doar cu un ochi, pentru că celălalt era închis din cauza durerii și a broboadei care îl acoperea parțial.

Pe străduța îngustă care urca în deal mulțimea se mișca dezordonată, învăluită de praf și de țipete. În mijlocul acesteia, istoviți de greutatea crucilor, mergeau criminalii, cu bicele negre șuierând deasupra lor, asemenea unor șerpi zburători aflați în stăpânirea soldaților romani. Unul dintre condamnați, cu părul mai deschis și lung, într-o cămașă ruptă și însângerată, se împiedică de o piatră de pe drum și căzu. Țipetele se întețiră și mulțimea s-a strâns deasupra celui căzut. Ben-Tobit tresăltă de durere: în dintele lui parcă intră atunci un ac mare și încins. El gemu adânc: „Aaaah!..." – și se îndepărtă de parapet, dezgustat, nepăsător și supărat.

– De ce țipă așa?! – își zise el, invidios pe cei care pot striga în drum cu dinții lor sănătoși.

Ce ar mai fi țipat și el de nu-l dureau dinții! De aceea durerea parcă i se înteți, și începu să ragă asemenea unui [illegible]

– Se spune că El îi vindeca pe orbi – zise soția care nu se îndepărtă de parapet, apoi aruncă pietricica pe care o avea în locul în care Se mișca încet Iisus, Care Se ridică atunci sub loviturile de bici.

– Sigur! De-ar vindeca durerea mea de dinți... – zise ironic Ben-Tobit și, iritat, adăugă cu amar: Ce praf fac ăștia! Ca o turmă de vite! Ar trebui alungați toți cu bâta! De-aș fi eu acolo...

Soția avusese dreptate: priveliștea îl făcu pe Ben-Tobit să se gândească la altceva și durerea se diminua sau poate că își făcuseră efectul fecalele de șobolan. Omul reuși să adoarmă... Când se trezi, durerea dispăru. Mai simțea doar o ușoară jenă pe obrazul drept, unde era o iritație de la „tratament", dar care abia dacă se putea observa. Soția îi spunea că nu se vede, dar Ben-Tobit zâmbea hâtru pentru că știa că are o soție bună care îi spune ce vrea el să audă. Când veni în vizită vecinul, șelarul Samuel, Ben-Tobit îl duse să-i arate măgărușul și ascultă cu bucurie laudele la adresa aceluia, dar și la adresa stăpânului.

Apoi, la solicitarea soției curioase, cei trei plecară spre Golgota ca să-i vadă pe răstigniți. Pe drum Ben-Tobit îi povesti lui Samuel cum îi apăru cu două seri înainte o durere la un dinte, iar în noaptea ce urmă nu mai putu dormi bine din cauza ei. Ca să fie credibil, făcea o față necăjită, închizând ochii, oftând și dând adesea din cap. In acel timp, Samuel cel cu barba sură dădea înțelegător din cap și spunea:

– Vai, vai, vai! Ce dureros trebuie să fi fost!

Ben-Tobit se bucură de empatia vecinului și repetă povestea, apoi povesti despre primul dinte, din partea stângă, care-i provocase mai demult o durere asemănătoare. Vorbind ei astfel, ajunseseră la Golgota. Soarele condamnat să lumineze pământul în acea zi îngrozitoare se ascunsese deja după dealul care mai păstra doar o dungă roșiatică. Pe fundalul acesta purpuriu se întrezăreau crucile, iar lângă cea din mijloc se vedeau câteva figuri de persoane îmbrăcate în alb, care îngenuncheaseră.

Mulțimea plecase spre case. Se făcea frig și, uitându-se puțin la răstigniți, Ben-Tobit îl sprijini pe Samuel în dru-

mul spre casă. Era vorbăreț în acea seară și voia să mai povestească despre durerea lui de dinți. Așa mergeau ei, în timp ce Ben-Tobit se uita cu milă, iar Samuel dădea înțelegător din cap, prefăcându-se că oftează. Noaptea cea neagră venea din peșterile întunecoase și umbrea dealurile. De parcă ar fi vrut să ascundă de privirile cerului marele rău pe care-l făcuse pământul.

III.

POVESTIREA UNEI FEMEI DIVORȚATE[1]

Nu mă îndoiam deloc de faptul că alesul mi-e trimis de Dumnezeu. „În Biserică nu se poate întâmpla nimic rău sau greșit" – este o sintagmă folosită de mulți neofiți, pe care o împărtășeam și eu. Simplul gând că Biserica este alcătuită din oameni cu greșeli și slăbiciuni nu-mi venea niciodată atunci în minte. La fel și gândul că trebuie să înveți să faci diferența între voia lui Dumnezeu și voia proprie...

Pe deasupra, logodnicul avea un „stagiu" mult mai mare de viață bisericească și părea un „teolog ales", ceea ce dădea mărturie despre seriozitatea lui și, respectiv, despre faptul că își analiza orice pas.

Perioada logodnei noastre a fost destul de tumultuoasă sau, mai bine zis, pătimașă. Ne certam, ne împăcam, discutam în contradictoriu: și toate acestea, din câte realizez acum, în fața comunității. Țin minte că părintele chiar ne-a atras atenția că nu facem bine. „În mod ideal,

[1] După Vera Priselkova, *Povestirea unei femei divorțate.* Autorul mulțumește Verei Priselkova pentru materialul oferit spre publicare.

spunea el, ar trebui să vă comportați așa încât nimeni să nu-și dea seama că sunteți logodnici." Acum, după trecerea anilor, înțeleg mult mai bine sensul adânc al acestor cuvinte și mi-e rușine de ceea ce făceam...

Când ne pregăteam de nuntă, fisura dintre noi era abia vizibilă. Aveam atunci un singur scop: să ne unim, crezând sincer că vrem să trăim o căsnicie ortodoxă. Cum altfel, că doar eram creștini ortodocși?! Nimic nu ne împiedica. Părinții se părea că nu au nimic împotrivă. Preotul ne binecuvânta. Fricțiunile pătimașe și certurile se părea că vor înceta imediat ce vom începe să mergem împreună prin viață. Umăr la umăr spre mântuire. Și din această perspectivă aveam un scop comun!

Comunitatea ne privea cu ochi buni. De fapt, mai întâlneam câteodată privirea neînțelegătoare a cuiva sau chiar întrebarea care ridica îndoieli: oare fac bine să mă mărit cu acea persoană? Nu luam în seamă aceste semnale. Atunci când îți faci voia devii orb și surd la ce spun alții. Pierzi capacitatea de a gândi și de a analiza pașii pe care vrei să-i faci sau faptul că vei primi o Sfântă Taină.

Între timp, trecu perioada de jumătate de an, stabilită de duhovnic pentru cunoașterea celuilalt, dar binecuvântarea pentru nuntă se tot lăsa așteptată. La întrebarea noastră când ne căsătorim, părintele ne-a răspuns: „Mai așteptați o jumătate de an." Atunci logodnicul se revoltă. Insista tot timpul ca părintele să nu amâne atât de mult termenul pentru cununie. El spunea că decizia lui este definitivă și că nu are îndoieli, ceea ce ar face așteptarea inutilă.

Spre rușinea mea, trebuie să recunosc că eram măgulită de cuvintele frumoase. Deșertăciunea feminină îmi aca-

parase mintea: nerăbdarea mi se părea atunci un semn de dragoste. De parcă nu pentru noi a spus Apostolul Pavel că dragostea „toate le rabdă". Am înțeles mai târziu toate acestea, când lipsa de răbdare a soțului s-a dovedit a fi o năpastă pentru căsnicie.

Atunci însă am smuls de la duhovnic binecuvântarea pentru căsătorie. Am ținut minte tot timpul cuvintele preotului care ne binecuvânta oftând: „Ceea ce este solicitat fără drept de apel de la Cer nu poate aduce mare folos." Mirele mă liniștea: „Noi nu suntem monahi, și ascultarea fără crâcnire nu face parte din obligațiile noastre." Într-adevăr, și preotul poate greși ca orice om. Cel puțin atunci voiam să credem că așa era. Nici cea mai mică temere nu a apărut în sufletele noastre surde și oarbe: poate că noi suntem neascultători nu numai de preot, ci și de Dumnezeu?

Atunci când am început viața conjugală, am văzut mai clar diferența între credința noastră sau mai bine zis convingerile noastre și practica de fiecare zi. Imediat s-au văzut particularitățile fiecăruia în felul de a vedea viața conjugală. Datele inițiale erau asemănătoare: atât eu, cât și soțul am crescut în familii monoparentale. La mine, crescută de o mamă cu un caracter puternic, s-a întărit spiritul emancipării feminine. Mă obișnuisem să mă încred doar în mine, fară a aștepta de la soț ajutor sau pavăză.

Soțul avea în fața ochilor tot timpul exemplul tatălui. Dar acela era negativ: nu avea nici un fel de răbdare și înțelegere pentru neputința femeiască sau ocrotire.

„Supuneți-vă bărbaților voștri ca Domnului" (*Efeseni* 5, 22) – era pentru mine un adevăr pe cât de imuabil, pe atât de abstract. În adâncul sufletului nu prea speram că so-

țul va începe să mă „încălzească și hrănească", „după cum și Hristos Biserica" (*Efeseni* 5, 29). Mergând înainte cu povestirea, voi spune că am primit exact după credința mea.

Din experiența mea anterioară, bărbatul era pentru mine orice: prieten, coleg, șef, pedagog sau iubit, dar în nici un caz tatăl copiilor mei sau soț. La fel și pentru soțul meu, femeia era fie o ființă umilă, care trebăluiește prin casă (din exemplul mamei lui), fie o sursă de plăceri frivole (din exemplul iubitelor de dinaintea venirii în Biserică).

Așa că intraserăm în căsnicie cu gânduri și obiceiuri care se contraziceau reciproc. Restul erau detalii. Numai că detaliile acelea au provocat un război tăcut, dar sângeros. Soțul credea că femeia trebuie să fie o bună gospodină și râdea de „intelectualitatea mea aiurită". Eu căutam în soț un prieten înțelegător, însă găseam un judecător aspru și nerăbdător. Neîndemânarea mea în gospodărie îl supăra din ce în ce mai rău. Pretențiile lui îmi răneau natura emancipată.

Sfatul preotului a fost extrem de simplu: „Răbdați!" Numai că despre răbdare atât eu, cât și soțul meu teologhisitor nu aveam habar. Încercând să răbdăm, el devenea din ce în ce mai taciturn, iar eu priveam răbdarea în felul meu, total greșit.

Pe atunci nu înțelegeam deloc cât de complexă este această noțiune a răbdării smerite. Tot așa nu realizam că răbdarea smerită se poate manifesta uneori aspru și chiar dur. În „cazul meu" aceasta a fost mai degrabă ceva moale și lin, după felul în care îmi plăcea mie. Este cunoscut faptul că „a întoarce obrazul" este de multe ori doar o manifestare a masochismului. Fără o experiență autentică și

adâncă, această înălțime evanghelică a smereniei rămâne de neatins și se poate întoarce cu altă față la noi: „înjosirea care este mai rea decât mândria". Iar mândria se poate ascunde atât de adânc, încât nici să nu înțelegi cât de mult te-a acaparat. Experiența mea demonstrează că este foarte greu să observi mândria din tine dacă ești o persoană volubilă și de viață. Tocmai în spatele aparențelor unui caracter plăcut se ascund adesea mândria și supărarea.

Smerenia mea în căsnicie, după cum îmi dau seama abia acum, era doar exterioară. Mergeam pe calea celei mai șubrede rezistențe, fiind de acord cu ceea ce nu era pe placul firii și conștiinței mele. Nu am protestat nici chiar atunci când soțul, abandonând serviciul, a început să-și caute „locul lui în lume". Aceste căutări ar fi putut dura mult dacă familia noastră nu ar fi ajuns în scurt timp în pragul sărăciei.

Fiindcă soțului îi plăceau excursiile cu barca pe râurile montane, am început să uit de legătura mea cu soarele și cu marea. Încercam din răsputeri să iubesc rucsacii grei cu provizii, vâslitul prin ploaie, nopțile petrecute în cort și mâncarea gătită la foc de tabără. Însă, cu cât mai mult mă chinuiam și încercam să-i fac pe plac, cu atât mai nemulțumit era el. Toate eforturile mele erau insuficiente, nu aveam destulă forță și determinare, așa cum au iubitorii de munte autentici.

Scopul meu era fals: acela de a-i plăcea soțului și de a scăpa de probleme, lipsindu-mă și pe mine, dar și pe el de exercițiul sufletesc al căutării unității. Cu toate că unitatea autentică ar fi cerut de la ambii renunțarea la propriile plăceri și obiceiuri, cât și eforturi din partea amându-

rora de a lupta cu sine de dragul celuilalt. Prin felul meu superficial de a-i face pe plac, eu îl lipseam pe soț de posibilitatea începerii acestei lucrări pline de har.

Fără obiecții și plângeri, punând pe umeri rucsacul mult prea greu pentru mine, eram de acord cu el și-i spuneam că așa este normal; că între femeie și bărbat nu există diferențe; că eu nu sunt o viitoare mamă, a cărei sănătate trebuie păzită de dragul copiilor, ci un tovarăș de călătorii, alături de care este plăcut să împarți bucuria excursiei.

Tocmai această înclinație spre plăceri a și definit viitorul vieții noastre conjugale. Nu pot spune că m-aș fi împotrivit prea mult. Însă tonul era dat de soț, persoană cu un caracter mult mai puternic și chiar autoritar. Eu presupuneam că urmez poruncilor dumnezeiești de a mă supune soțului în toate. S-ar părea că este o greșeală obișnuită. De ce s-a întâmplat așa? Părintele nu ne-a explicat tot cum trebuie? Dar aveam și eu ochi să văd, să citesc și minte să înțeleg cuvintele apostolului: „Femeile să se supună bărbaților lor ca Domnului, pentru că bărbatul este cap femeii, precum și Hristos este cap Bisericii" (*Efeseni* 5, 22-23).

Este prea evidentă îndrăzneala de a-l compara pe soț cu Hristos, fapt care-l obligă pe acesta foarte, foarte mult. Este, de asemenea, evidentă compararea familiei cu Biserica. Iar familia noastră, a cărei viață se transformase încetul cu încetul într-un picnic la foc de tabără, nu prea semăna cu o biserică, fie aceea și biserica de acasă. Serviciul soțului (o zi de pază și trei zile acasă) și profesia mea, care-mi oferea posibilitatea să-mi petrec timpul cum doresc, lăsau de asemenea mult spațiu pentru deșertăciuni.

„De unde aveți atâta timp ca să-l pierdeți într-un asemenea hal?" – se minuna părintele duhovnic. „Nu-i nimic, zicea soțul, vor apărea copiii și nu ne va mai rămâne timp pentru plăceri." Dar copiii nu au apărut timp de trei ani. Și toți acești ani s-au scurs ca nisipul într-o clepsidră, fără rost.

Sigur, mergeam des la Vecernii și la Liturghii, ne spovedeam și ne împărtășeam, dar cum se termina slujba ne grăbeam acasă sau în pădurea cea mai apropiată pentru un picnic... Și uite-așa, tot vorbind despre mântuirea sufletului, mergeam, ținându-ne de mână, spre pieire. Ținându-ne de mână...

Nu puteam înțelege un lucru: că trebuie să învățăm, să deprindem iubirea cea adevărată, care, după cuvintele aceluiași apostol, „toate le acoperă". Probabil că pentru mulți contemporani, chiar și pentru creștinii ortodocși, o astfel de iubire rămâne un ideal de neatins. Trebuie să spunem că nici căsnicia noastră nu a fost o excepție. Amândoi ne mândream, în taină sau vădit, și *le căutam doar pe ale noastre...*

Căsnicia sfințită de Biserică poate cădea până la stadiul de „desfrânare legiuită". Căci desfrâul poate fi făcut în multe chipuri: prin cuvinte, prin evitarea obligațiilor cotidiene, trădări mici de fiecare zi... Dar și intimitatea conjugală dintre soți, fără să fie întărită de dorința nașterii de prunci, se transformă treptat în desfrânare. Căsnicia noastră începuse să semene din ce în ce mai mult cu o astfel de desfrânare legiuită. Aveam tendința să organizăm din ce în ce mai des petreceri și ne temeam de zilele posomorâte din timpul săptămânii. Acele zile care constituie, de fapt,

viața cu bucuriile ei autentice. Trezirea mea, din mila lui Dumnezeu, a avut loc atunci când am realizat că voi deveni mamă...

În acel moment au apărut două probleme în mintea mea. Prima era legată de incompatibilitatea dintre epicureismul vieții noastre și grijile părintești. A doua, că vom fi un exemplu prost și chiar distructiv pentru copil.

Un singur gând mă mângâia și mă întărea: copilul ne va obliga să ne schimbăm. Numai că eu nu am luat în considerare un lucru: copilul *trăia în mine. Pe mine* mă bucura așteptarea zilelor legate de maternitate. Pe soț însă perspectiva de a fi tată îl mulțumea din ce în ce mai puțin. A devenit posomorât, s-a închis în sine și a început să se poarte grosolan. Conform standardelor medicale, eu eram deja o „bătrână care naște prima dată" și, de aceea, mă încadram într-un grup de risc. Copilul trebuia protejat mai mult; trebuia să mă mișc mai puțin și să merg des la medic pentru consultații. Nu mai eram interesantă ca „tovarăș de distracții", iar soțul nu voia deloc să renunțe la acestea...

Acum, când mă gândesc la căsnicia mea nereușită, îmi dau seama pe deplin de partea mea de vină. Se pot spune mii de cuvinte despre aceasta, dar ele pot fi rezumate astfel: credința mea era foarte slabă. Mândria mea era foarte mare, și aceasta se ascundea în spatele unei smerenii prefăcute – mândria femeii contemporane emancipate. Și nu exista aproape deloc dragoste...

Dragostea ajungea doar pentru copil. Pentru soț, cu toate pendulările lui, nu mai rămăsese nimic. Eram tot mai puțin dispusă să cred în schimbările și încredințările din partea soțului, mai ales pentru că imediat după lacri-

mile de rigoare el devenea foarte rău. Nici chiar în biserică nu se mai apropia de mine, vrând să sugereze că între noi nu există nimic comun.

Atunci când a venit sorocul, prietenii au fost cei care m-au dus la maternitate, tot ei m-au luat de acolo după externare. Sentimentul singurătății femeii, apărut atunci, începuse să devină obișnuit. Cu cât mergeam mai departe, cu atât mai tare mă convingeam de faptul că fără soț nu doar că pot trăi, ci chiar mi-ar fi mai bine și mai ușor. Obișnuința emancipării, diminuată în timpul căsniciei, revenea atunci cu forțe noi și mi-a acaparat întreaga ființă. Numai că nu-mi dădea pace conștiința, tot spunându-mi: „Nu e bine, nu e creștinește... gândește-te la copil... gândește-te măcar la Judecata de Apoi."

Nu știu ce lupte interioare ducea pe atunci soțul meu, dar cred că lupta și el cum putea. Eu însă, înțelegând că viața mea de familie dispare fără urmă, mi-am pus la început nădejdea în Dumnezeu. Mă rugam ca Domnul să facă în așa fel, încât să înțeleg din mersul lucrurilor ce trebuie să fac în continuare, adică să-I înțeleg voia. Am aflat atunci *răspunsul* în solicitarea soțului de a divorța, pentru ca el să se însoare cu alta. Nu știu nici acum dacă nu a fost doar o ispită sau manifestarea Proniei. Atunci mi-am dat acordul fără să am îndoieli, iar statutul de mamă singură l-am primit nu atât ca pe o cruce, cât ca pe o izbăvire de dedublarea chinuitoare din acei doi ani de „văduvie de paie". Trebuia să încerc să-mi cresc fiul astfel încât să nu simtă *nedeplinătatea* pe care *au dobândit-o părinții lui puțin credincioși...*

Când conștiința mea se ridica împotriva divorțului, ea era mișcată doar de frica în fața Judecății de Apoi, care

va avea loc în viața de după moarte. Temerile pentru fiu le-am redus atunci la zero, din considerentele meschine sau doar parțial adevărate, că noi vom fi un exemplu negativ pentru el. Nu am avut în vedere un singur lucru: consecințele spirituale încă din această viață pe care le are nesocotirea Tainei...

De ce să nu faci o concesie cât de mică? Spre exemplu, să treci peste rânduiala rugăciunii de dimineață, mai ales că dimineața e mare tumult în casă? Apoi ai putea să omiți și rugăciunile de seară: copilul doarme și atunci ai un pic de timp pentru *tine,* care poate fi petrecut la televizor sau făcând o nouă rochie. Apoi îți dai seama că poți să nici nu citești rugăciuni o lună, două, un an. Poți să nu te duci la Liturghia de duminică o dată, de două ori, de trei ori. *Nu se va întâmpla nimic.* Nu-ți va cădea o cărămidă în cap și nici boli incurabile nu vei avea, iar rudele trăiesc în continuare, slavă Domnului! Însă „zilele rele sunt" (*Efeseni* 5, 16).

Oboseala fizică s-a transformat apoi în boală: la început fără să simt. Numele acelei boli este moleșeala. La început ea te cuprinde lin, legănându-te. Te scalzi în ea ca algele în ape line. E bine! Dar, încetul cu încetul, viața începe să se schimbe. Acțiunile cotidiene necesită eforturi din ce în ce mai mari. Noaptea ai coșmaruri. Dimineața te trezești obosită ca după o zi de muncă, gândindu-te la chinul care te așteaptă în ziua ce urmează, plină de lucruri plictisitoare și de nimic, la fel ca în ziua trecută. Cel mai mic insucces te doboară și ți se pare o catastrofă de proporții uriașe.

Fantezia creionează chipuri întunecate. Frica pentru copil, frica în fața vieții, a realității cotidiene și a viitoru-

lui îți cuprind din ce în ce mai mult sufletul și mintea. Dar dacă aș fi suferit numai eu?! Boala spirituală este ca o infecție și s-a transmis copilului, care era legat de mine prin cele mai strânse fire nevăzute.

Unele simptome ale acestei boli erau groaznice prin felul în care se manifestau. Băiatul îmi spunea că nu-i place cum sună clopotele și se supăra atunci când auzea rugăciunea dinaintea mesei. Refuza să asculte atunci când încercam să-i citesc din *Mica Biblie*. În schimb, se lipise tare de televizorul care tocmai apăruse la noi în casă. Fiul meu devenise capricios și neascultător. Certurile dintre noi apăreau din te miri ce. Este greu să spun cine se purta mai rău în certuri: copilul sau mama lui.

Un lucru e clar: sufletul de copil suferea la fel ca cel de adult. Nu pot spune că înțelegeam atunci ce se întâmplă, dar îmi dădeam seama că lucrurile stau rău. Trăiam, totuși, ca într-o ceață.

Țin minte că mergeam pe stradă cu copilul, gândindu-mă la ale mele și, dintr-odată, am început să plâng. Băiatul a rămas înmărmurit și apoi a început să mă consoleze. Doar rușinea de el m-a făcut să încetez criza de isterie în care mă pomenisem. „Sunt bolnavă, bolnavă psihic. Am nevoie de doctor" – mi-am spus eu atunci. În cartea unui renumit psiholog există un test care te ajută să-ți găsești diagnosticul: nevroză astenică. Doritorii de bine m-au sfătuit să merg la psihiatru, îmi dădeau numerele de telefon ale „celor mai buni medici" și denumirile unor preparate psihotrope care iau durerea și boala „cat ai clipi".

Doar o prietenă credincioasă mi-a spus hotărât: „Ce-i asta? Chiar și cel mai bun medic te poate scoate din starea

asta pentru maximum un an. Soluția este una singură, crede-mă: împăcarea cu Dumnezeu. Nu te plânge, nu te tângui, nu cere mai mult decât îți dă El: bani, sănătate, serviciu. Pocăiește-te, roagă-te, mergi la biserică. Dar nu trebuie să te învăț eu." Se pare că, totuși, ea a trebuit să mă învețe...

Vai vouă, neofiți râvnitori, care învățați în două sau trei luni știința mântuirii! „Fericiți" teoreticieni care nu știu ce e îndoiala! Dacă ați ști voi că nu doar pentru fiecare cuvânt, ci și pentru fiecare virgulă din citatele evanghelice sau ale Părinților cu care împroșcați în toate părțile veți plăti prin suferința sufletului!

Cunosc o femeie care a născut special al treilea copil doar pentru a nu face din nou greșelile în educație pe care le-a făcut cu primii doi. Uitându-mă la ea, m-am gândit așa: „Dar dacă m-aș căsători din nou... Poate că nu aș face toate greșelile de odinioară." Dar gândirea la rece m-a pus la punct imediat: „De ce crezi că va fi altfel? Nu, maică, mai întâi rezolvă problema așa cum ești acum!"

Un alt gând viclean mi-a dat târcoale de multe ori: dar dacă atunci și acolo aș fi întâlnit un alt bărbat, care s-ar fi potrivit perfect cu mine? Am fi trăit în pace și fericiți; am fi avut doi-trei copii... Dar, după cum mi-a spus și preotul: „Chiar și în greșeli acționează Pronia." În existența fericită și liniștită nu aș fi observat mizeria în care trăiam și nu mi-ar fi fost scârbă de aceasta. Oare aș mai fi analizat cu amărăciune viața mea, blestemând? Nu prea cred...

Nu în zadar Domnul a permis unirea a două persoane atât de diferite și „incompatibile"! Soțul mi-a fost dat ca o oglindă în care am văzut reflexia propriei mele vinovății. Poate că începutul smereniei constă în cunoașterea si-

nelui din acea oglindă, ca să poți spune: „Într-adevăr, eu [illegible]"

Au trecut câțiva ani de la divorț. Acum am cu soțul, care nu s-a căsătorit până la urmă, relații de amiciție. Plătește pensie alimentară și discută cu băiatul. Împărtășim problemele, ascultăm înțelegători și, pe măsura posibilităților, dăm sfaturi. Ne întâlnim ca niște prieteni vechi și buni, care au tot timpul ceva de discutat.

Nu trebuie însă să ne amăgim cu acalmia aceasta temporară, care a înlocuit furtunile de odinioară. Cauza liniștii este clară și, din păcate, regretabilă: absența aproape totală a coresponsabilității și a obligațiilor de orice fel. Nu avem ce împărți: fiecare trăiește cum vrea. Nu avem ocazia „să ne purtăm sarcinile unul altuia" (*Galateni* 6, 2). Așa că, divorțând, am ajuns la stadiul relațiilor către care tindeam în căsnicie.

Câteodată, fostul soț mă întreabă: „Ce ne împiedică să ne căsătorim din nou? Doar simțim forța unificatoare a Tainei în continuare, chiar dacă în mod diferit. De ce să nu trăim din nou împreună?" Pentru că nu ne-am schimbat deloc și, reunindu-ne, ne-am despărți la fel ca înainte, într-o lună sau într-un an. Dar căderea de pe urmă va fi mai mare decât cea dintâi. Stricând ceea ce am reușit să lipim în grabă, nu vom mai reuși să adunăm cioburile de pe jos.

Noi putem să ne întoarcem la conviețuire cu o singură condiție: dacă amândoi ne vom schimba, ne vom *transfigura* în așa fel, încât să fim de nerecunoscut. Este posibil acest lucru? La Dumnezeu toate sunt cu putință. Iar noi, oamenii, trebuie să ne străduim și să facem eforturi neîncetate pentru a reuși una ca asta.

IV.

SCRISOARE DUPĂ MIEZUL NOPȚII[1]

Noapte bună, soțul meu iubit, jumătatea mea atât de dificilă! Ai venit de la muncă astăzi din nou supărat și abia dacă am schimbat două vorbe. Și atât de mult am așteptat sosirea ta, ca să-ți povestesc cum am petrecut ziua cu copiii, ce am mai învățat nou, ce au aflat ei... Acum dormi, iar eu încerc să umplu singurătatea care mă copleșește într-o discuție virtuală cu tine.

Iată că s-a încheiat încă o zi. Slavă Domnului că a trecut liniștită, dacă e să nu băgăm de seamă faptul că Pavlik s-a lovit cu nasul de dușumea când încerca să învețe să meargă! Sigur, au fost multe lacrimi după aceea, dar copiii trec repede la o altă stare. Dașa a venit imediat la el cu o sunătoare și au început să râdă din nou.

Spre seară, bebe a început să fie mai alintat, iar fetița, năzbâtioasă. Cu greu am reușit să-i liniștesc, să-i hrănesc, apoi să le fac baie. Am adunat împreună jucăriile, am citit

---

[1] După: „Scrisoare la miez de noapte", în revista *Naslednik*, nr. 4, 2012, pp. 81-82.

o poveste și, în sfârșit, ei au adormit: pruncii noștri iubiți. Le-am pus la spălat chiloțeii, ciorăpeii și m-am așezat să-ți scriu o scrisoare.

Nu te supăra că fac asta atât de târziu, dar nu am avut când altă dată. De obicei, spre sfârșitul zilei cad ruptă de oboseală, însă azi am amânat unele lucruri pentru a putea vorbi cu tine despre viața noastră. Nu ne va lua mult timp, pentru că eu aproape că nu am timp liber, iar noaptea trebuie să-l alăptez pe Pavlik și să dorm cât de puțin.

Iartă-mă, cel mai apropiat și drag om al meu, pentru că îți deranjez somnul cu gândurile și grijile mele! Dar simt nevoia să înțeleg ce se întâmplă și de ce ne îndepărtăm atât de mult, unul de celălalt.

Ții minte cum, în urmă cu trei ani, visam că vom avea o familie veselă și prietenoasă, cu mulți copii, cel puțin trei? Vorbeam despre cum vom învăța să trăim după poruncile lui Dumnezeu, să ne ajutăm reciproc, pentru că, din fericire, avem aceeași credință. La început am încercat să fim înțelegători cu neajunsurile celuilalt. Tu voiai să fii un cap de familie exemplar și reușeai, chiar dacă te mai poticneai uneori. Nici eu nu eram nevoită s-o fac pe „vasul neputincios", pentru că așa am fost dintotdeauna. Uneori, în discuțiile noastre mai apăreau certuri, dar în mare eram uniți: voiam să ne sprijinim unul pe celălalt.

Iată că avem copii, numai că nu am reușit să ne facem o familie veselă și prietenoasă.

După nașterea Dașei m-am mutat în camera copiilor ca să nu te deranjez. Când aceasta a crescut un pic, s-a născut Pavlik. Probabil că este firesc să fii alături de copii, doar au nevoie de prezența mamei zi și noapte.

Te iubim foarte mult și ne pare rău că te vedem atât de rar. De fapt, problema nu este că ești atât de ocupat la serviciu. Ești destul de mult timp acasă, însă plânsetele copiilor și agitația lor te irită. Nu găsești resurse interioare să accepți jocurile lor copilărești și să înțelegi nevoile lor simple, dar foarte împovărătoare pentru tine.

Am observat că omul, atunci când nu-i place să facă ceva, încearcă să evite, să dea bir cu fugiții. Poate că de asta te-ai retras într-o cameră și te-ai separat de noi. Ne temem să intrăm acolo, ca să nu deranjăm, pentru că ești atât de concentrat la calculator și încerci să ne arăți tot timpul că ești în căutarea unor lucruri importante. De fiecare dată închid ușa și le spun copiilor că nu trebuie să-l deranjăm pe tata. Copiii vor să-ți împărtășească descoperirile lor, numai că tatăl lor e ocupat și ei pleacă triști. Îmi pare rău pentru bucuria lor care pălește și încerc să o reînvii după puteri.

Dragul meu, dacă ai ști cât de mult am nevoie de ajutorul tău, de susținerea ta pentru a dobândi liniștea sufletească, atât de necesară copiilor, pentru că ei reacționează acut la toate trăirile mele! Am nevoie ca tu, fără să fii iritat, să te joci sau să te plimbi puțin cu ei. Eu trebuie să fac curățenie și să spăl pe jos, să gătesc și să calc. Câteodată îmi fac curaj să te rog să mergi la magazin sau la farmacie. Dar aproape întotdeauna te întorci nemulțumit, și de aceea încerc să fac asta cât mai rar.

Aproape că reușesc să fac față situației atunci când copiii sunt sănătoși. Dar ei sunt încă mici și, din păcate, se îmbolnăvesc destul de des. Atunci nu dorm nopți întregi: le verific temperatura, le dau picături sau îi mângâi ca să

nu plângă. Ești nemulțumit că uneori e dezordine în casă. Iartă-mă! După o noapte nedormită merg ca teleghidată și nu realizez bine ce trebuie să fac mai întâi. Și asta nu e tot. Mi-e foarte greu când mă îmbolnăvesc odată cu copiii. Dar chiar și atunci tu nu mă eliberezi de nici una dintre poveri. Sunt nevoită să-mi verific mie mai întâi temperatura, apoi să fac ce e nevoie pentru copii. Odinioară te bucurai că ai o soție frumoasă. Este însă puțin probabil ca acest lucru să mai reziste, fără ajutorul tău.

Ești om bun și, cu siguranță, ne iubești, dar... într-un fel foarte ciudat. Ne faci adesea cadouri scumpe. Probabil că simți nevoia să te liniștești prin aceste gesturi. La vederea bucuriei noastre, sufletul tău se împacă puțin și... între noi apare din nou ușa camerei separate. Înțeleg că ți-ai îndeplinit datoria, iar restul depinde de mine. Ai devenit sponsorul nostru. Numai că nouă ne lipsește jumătatea noastră bună și puternică, jumătate care să preia măcar o parte din greutățile cu care ne confruntăm în fiecare zi.

Încă te mai iubesc, dragul meu...

Dar iată că de curând, atunci când ai refuzat supărat să mă ajuți într-o nevoie vitală pentru mine și doar din mila Domnului nu s-a întâmplat o nenorocire, mi-am adus aminte de versurile unei melodii: „Înseamnă că alături de tine e un străin, să nu-l certi..." Mi-am adus aminte, dar eu nu pot și nu vreau să trăiesc așa.

Încă nu am înțeles ce este dragostea. Dar înțeleg că dragostea la prima vedere și dragostea în viața de familie sunt două lucruri diferite. Dragostea în familie trebuie să conțină și respect, cât și credința puternică în ajutorul care va veni neapărat de la cel pe care-l iubești.

Cineva a spus: „Acolo unde nu este respect, nu este nici dragoste." Încerc să cultiv în sufletul meu acest sentiment necesar pentru păstrarea familiei noastre și te rog foarte mult să mă ajuți în acest demers!

Te rog să ne fii sprijin!

Xenia, 25 ani, Ekaterinburg

POVĂȚUIRI DUHOVNICEȘTI

Părintele Tadei de la Vitovnița. Războiul nevăzut între soacră și noră[1]

Mulți vin la mine din cauza acestui război nevăzut. Dimineață a venit o mamă cu băiatul ei. Venise și altă dată și se plângea că-i este foarte greu pentru că nu își poate iubi nora. Eu îi spun:

– Nora e tânără, încă nu poate înțelege că trebuie să-și iubească soacra ca pe propria mamă. Tu însă ești în vârstă și ar trebui să înțelegi asta. În lumea noastră este firesc ca mama, după ce-și căsătorește fiul, să facă reproșuri nurorii, chiar dacă tânăra ar fi înger. În exterior totul poate părea în regulă, nimic deosebit, dar înăuntru se adună nemulțumiri. Nora, fără să știe că trebuie să se roage lui Dumnezeu ca să primească soacra un înger bun și ca ea să poată iubi soacra, intră la rându-i în acest război. Vedeți dumneavoastră, orice război fizic începe cu cel al gândurilor. La început oamenii luptă în interior, dar apoi încep să se distrugă fizic unul pe celălalt.

---

[1] Pr. Tadei de la Vitovnița, *Pace și bucurie...*, pp. 166-167.

Dar ea nu putea înțelege deloc ce încercam să-i spun. Am văzut că este foarte tristă și am fost nevoit să-i dau foarte multe explicații:

– Înțelege, încearcă numai, dacă nu poți face altceva. Dacă nora nu este bună, roagă-te lui Dumnezeu ca să vă dea ambelor îngerul Lui. Roagă-L să te elibereze de această greutate a minții și de tot ceea ce ai împotriva nurorii. Și nu doar împotriva ei, ci și împotriva oricui te-a supărat, pentru ca Dumnezeu să-ți dea putere să-i iubești pe toți. Și nora se va schimba. Înțelegi oare că o bați tot timpul? Nu o bați fizic, dar dacă nu o suporți în sufletul tău, atunci în casă nu va fi liniște. Și nici soțul ei, fiul tău, nu va avea liniște. Încearcă să o iubești. Este greu, într-adevăr... Dar știi de ce nu o iubești?

– Nu – spune ea –, nu știu.

– Pentru că ți-a luat băiatul. Acesta nu mai aparține tatălui și mamei, ca odinioară, în copilărie. Sigur că omul se întoarce cu inima spre soția lui. Mama vrea ca fiul să se căsătorească și se bucură când se întâmplă aceasta. Însă după aceea suferă cel mai mult. Fiul își dedică atenția soției și nu o să se mai gândească la mama lui, dacă acesteia îi e foame sau are nevoie de ceva. Și atunci în mintea mamei începe un război nevăzut, care poate continua la nesfârșit. La urma urmelor, vei vedea că toate acestea nu vor duce la ceva bun. Încearcă să te rogi și vei vedea că toate se vor schimba rapid.

Părintele Tadei de la Vitovnița. Întoarceți-vă unul către celălalt[1]

Nimeni încă nu s-a înrăit din cauza binelui. Vine o femeie și se plânge de soțul ei că bea și o supără. Eu îi zic:

– Doar nu a început să bea din cauza prăjiturilor de casă.

Nu, probabil că ceva îl supără și, ca să mai estompeze greutatea, s-a apucat de băut, la început câte puțin, pentru că se simțea ușurat. Apoi s-a obișnuit așa și acum nu se mai poate lăsa.

– Probabil că l-ai supărat cu ceva prin modul tău de viață, iar dacă nu, prin gândurile tale. Poate că atunci când te-ai măritat cu el ai avut gânduri ascunse, nemulțumiri, însă căsătoria este sfântă.

Pacea familiei nu trebuie stricată. Aceasta se strică nu doar prin cuvinte și fapte, ci și prin gânduri, deoarece cuvintele sunt gânduri rostite.

Sunt multe exemple de acest fel. Omul poate transforma Raiul în iad. Cu câțiva ani în urmă a venit un cuplu la mine. Domnul i-a binecuvântat cu o frumusețe rară care bucură ochiul. Era frig și am făcut slujba în capelă. După slujbă, cei doi au venit să-mi vorbească.

– Am venit să ne plângem. Ne-am căsătorit din dragoste și am trăit ca în Rai. Multă vreme a fost așa, dar de un timp suntem din ce în ce mai nervoși și nu avem pace în casă. Cea mai mare problemă o avem cu fiul nostru de șase ani. Din cauza lui am venit aici. Copilul se îndepărtează din ce în ce mai mult de noi, nu vorbește și vrea să

[1] Pr. Tadei de la Vitovnița, *op. cit.*, pp. 112-114.

meargă tot mai des la bunici. Încercăm să vorbim cu el, îi cumpărăm haine scumpe, jucării, bunătăți – tot ce vrea. El însă rupe hainele, calcă bomboanele în picioare și fuge. Ce să facem? Copilul e sănătos, dar se întâmplă ceva cu el și noi nu înțelegem. Avem emoții mari. Nu vrea să vină nici la mine, ca tată, nici la mama lui. Ce înseamnă asta?!

Eu le zic:

– Copilul nu vrea astfel de părinți.

– De ce, care-i problema?

– El îi caută pe tata și pe mama, dar ei nu sunt. Odinioară, erau cu toții fericiți împreună pentru că, după cum ați spus, v-ați căsătorit din dragoste, cu binecuvântare părintească, și în casă era pace și liniște ca în Rai. Dar ce ați făcut apoi cu gândurile și fanteziile voastre?! Nu aveați nevoie de altcineva, iar acum tu (soțul) când vezi o femeie frumoasă sau tu (soție) – un bărbat frumos, îl petreceți cu privirea, iar inima voastră merge după el. Sunteți doar trupește împreună, iar sufletul se perindă aiurea: fiecare în partea lui. Slavă Domnului că încă nu ați denigrat Taina Cununiei voastre! Sufletul de copil simte aceasta. El nu are nevoie de astfel de părinți, pentru că voi nu sunteți alături de el, iar Dumnezeu știe pe unde vă preumblați. Gândurile voastre au făcut Raiul să devină iad. Înțelegeți ce faceți?

Am un frate mai mic, născut în 1929, care lucrează în Austria. Familia lui este acolo, dar au o casă și la Porodino. Cu câțiva ani în urmă au fost toți la casa din Serbia și au intrat pe drum la un alt frate, în Smeredevo. S-au așezat cu toții la masă: prieteni, rude, vecini, bătrâni, tineri, băr-

bați, femei. Masa era minunată. Toți au încăput. Au adus scaune și pentru mine și fratele, și pentru noră. M-am așezat la o margine, ca să-i văd pe toți ușor.

În fața mea era o femeie tânără cu fiica ei, un copil agitat. Ea i-a zis fetei: „Cât m-am săturat de tine!" Cum poate să se sature mama de copil? Însă fata i-a luat capul și i l-a îndreptat spre stradă: „Mamă, mamă, hai să plecăm!" Fetița era mică și nu vorbea încă bine. Mama se apăra de mâinile ei, iar fetița îi tot trăgea capul spre ieșire. „Ei, ce să mă fac cu tine, când ești atât de pisăloagă!"

„Copilul nu este neliniștit fără motiv – m-am gândit eu. M-am uitat apoi mai bine și am văzut cum femeia îl sorbea din ochi pe un tânăr din capătul celălalt al mesei. S-a uitat la el, și inima i-a plecat departe. Inimioara de copil însă a simțit asta și voia s-o scoată pe mama din primejdie. Apoi a mers la nora mea pe care o văzuse atunci pentru prima oară."

Copilul dumneavoastră are deja șase ani și voi sunteți împreună de multă vreme. L-ați rănit pentru că este foarte greu să nu ai mamă alături de tată și tată alături de mamă. Întoarceți-vă unul la celălalt și fiți așa cum ați fost odinioară, și atunci toate se vor rezolva. Vedeți că voi înșivă ați făcut din casa voastră un iad.

Cuviosul Porfirie Kavsokalivitul. Sfaturi despre educarea copiilor[1]

Vin la mine sute de părinți și îmi cer ajutorul pentru copiii lor. Unii s-au legat de droguri, alții au prieteni răi, alții provoacă supărare, cer bani să-i joace la cărți sau să meargă în cluburi. Când părinții nu le mai pot da nimic, ei încep să-i amenințe sau chiar să-i bată. Părinții ajung să-și blesteme copiii și ceasul în care i-au născut. Am văzut părinți care plângeau cu lacrimi amare din cauza copiilor și repetau de mii de ori că mai bine era dacă nu-i nășteau. Și asta pentru că atunci ei aveau un singur necaz: că nu aveau copii. Acum însă, îmi spun ei, avem mii de probleme și tot atâtea necazuri din cauza copiilor, încât ne e rușine să mai apărem în lume. Părinții mă roagă să-i ajut să-și salveze copiii. Atunci însă când întreb ce au făcut ca să rezolve problema, aproape toți răspund la fel: „Nu am reușit să facem nimic din cauza vârstei copiilor, pentru că sunt deja prea mari."

Nu, le spun eu, ați întârziat. Dacă ați ratat anii copilăriei și ați așteptat până la adolescență ca să vă ocupați de educația copiilor, atunci aveți de tras ponoasele. Așteptați-vă la ce e mai rău. Copilul este ca o plămadă. Cu cât e mai moale plămada, cu atât mai ușor o poți modela. La fel e și cu cei mici. Cu cât e mai mic copilul, cu atât mai ușor îl poți educa, îi poți forma caracterul, învăța și dezvolta.

Acum însă, când v-ați amintit că aveți copii sau mai degrabă când ei v-au amintit că există prin neascultarea și faptele lor urâte, este deja prea târziu. Pasărea a zburat!

[1] Pr. Porfirie Kavsokalivitul, *Florilegiu de sfaturi*, 2008, pp. 356 [illegible]

Dacă zboară din colivie, nu numai că este greu s-o prinzi, ci aproape imposibil!

Educația copilului reprezintă obligația părinților în fața ființei umane pe care au adus-o la viață în conlucrare cu Dumnezeu. Părinții care au eșuat în educația corectă a copilului pot fi considerați că au eșuat în toate! În toate! Mă auziți?

Să presupunem că există părinți care și-au dedicat întreaga viața creșterii veniturilor financiare în vederea îmbogățirii. În același timp, ei nu au făcut nimic pentru educația copiilor. Aceștia nu numai că nu au oferit nimic copiilor, ci dimpotrivă, au asudat ca să transforme copiii în leneși și criminali! Da! Vă asigur de asta. Aceștia au crescut niște criminali! Și știți de ce? Pentru că banii care ajung în mâinile oamenilor stricați le aduc necaz nu doar lor, ci și acelor nenorociți care au de-a face cu ei. Aceștia din urmă sunt obligați să se vândă celor bogați și aceia îi folosesc ca pe niște robi: unde, când și cum doresc. Totdeauna însă îi folosesc în scopuri rele.

Oare nu ați auzit niciodată proverbul „Banii strică prieteniile și conștiința"? Cuvinte mai adevărate despre felul în care banii strică omul nu am auzit. Din cele mai vechi timpuri oamenii au remarcat că pentru bani se poate vinde și conștiința. Nu e nevoie să mergem departe pentru exemple. Oare Iuda nu L-a vândut pe Hristos pentru treizeci de arginți? Nu este suficient acest exemplu ca să ne convingem de forța distructivă a banilor când aceștia sunt folosiți de oameni fără Dumnezeu? Așadar, cei care nu se îngrijesc de educația corectă a copiilor pe cine credeți că țin în casă? Pe niște Iuda! Da! Anume pe Iuda! O, ce ne-

fericiți sunt ei! Își adună comori aici, pe pământ, și nu se interesează de Împărăția cerurilor!

Dacă nu există educație corectă, nu există nimic. Copilul primește educația corectă nu așa cum vrem noi și, cu atât mai puțin, când vrem noi! Educația începe din momentul conceperii copilului și continuă în perioada sarcinii. Din ziua nașterii copilului și până la maturitate, grijile legate de educația lui nu fac decât să crească, nu să scadă... După naștere, pe măsură ce copilul crește, și rugăciunile pentru acesta trebuie să se înmulțească.

Astfel, arătăm că încredințăm educația corectă a copilului nostru Domnului Însuși. Iar când copilul nostru se află în purtarea de grijă și ocrotirea lui Dumnezeu, putem fi convinși că nu se va abate de la drumul cel bun...

Vedeți cum suferiți cu copiii voștri? Vedeți unde au ajuns? Îi iubeați fără să aveți sfințenia necesară pentru a-i ține aproape de Hristos și îi forțați. Atunci când erau mici, reușeați să-i țineți în frâu. Acum însă ei au crescut și i-ați pierdut. Nu trebuie să luptați împotriva copiilor, ci împotriva diavolului care se luptă cu ei. Vorbiți mai puțin și rugați-vă mai mult! Atunci când vezi cum diavolul îl atacă pe copilul tău, în loc să te mânii pe copil că a luat-o pe căi greșite, roagă-te mai bine lui Dumnezeu. Învață să te adresezi Domnului cu rugăciune pentru copii. In loc să-i certați, spuneți-I lui Dumnezeu despre problemele pe care le aveți cu copiii... Părinții care au copii dificili sau needucați să nu se supere pe aceștia, ci pe cel care este în spatele problemei: diavolul. Diavolul însă poate fi învins doar dacă devenim noi sfinți. Acest sfat îi poate ajuta mult pe părinții, pedagogii, medicii și pe toți cei care au contacte cu oamenii și se ocupă de educație.

CUPRINS